This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Digitized by Google

1376

Soc 24171 d. 17
18

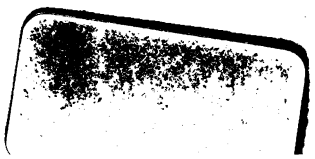

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

MONUMENTA

HUNGARIAE HISTORICA.

SCRIPTORES.

XVIII.

Digitized by Google

MONUMENTA HUNGARIAE HISTORICA.

MAGYAR TÖRTÉNELMI EMLÉKEK.

KIADJA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADEMIA

TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGA.

MÁSODIK OSZTÁLY: ÍRÓK.

TIZENNYOLCZADIK KÖTET.

PEST, 1866.

EGGENBERGER FERDINÁND M. AKAD. KÖNYVÁRUSNÁL.

Digitized by Google

KÉSMÁRKI

TÖKÖLY IMRE

NAPLÓJA 1676—1678. ÉVEKBŐL.

KÖZLI

TORMA KÁROLY,

M. AKAD. L. T.

PEST, 1866.

EGGENBERGER FERDINÁND M. AKAD. KÖNYVÁRUSNÁL.

Digitized by Google

Pest, 1866. Nyom. Emich Gusztáv, m. akad. nyomdásznál.

Digitized by Google

ELOSZÓ.

Folyó év tavaszán volt, hogy t. barátom Kornis Ádám gróf, ki már addig is Erdély XVII. századi történetére vonatkozó számos nagyfontosságú oklevelet juttatott atyja, a szenvedélyes történetbúvár Kornis Mihály gróf, gyűjteményéből másolás végett kezeim közé: egy 46 4-r. ívből álló kéziratot — minden esetre, mint állítá, töredékét valamely XVII. századi naplónak — adott nekem át, óhajtván tudni írójának nevét, s azt, hogy eredeti-e e kézirat?

Pár ív átolvasása meggyőzött a felől, hogy e kézirat Tököly Imre naplója az 1676—78. évekről; a kéziratra vetett első pillantás pedig arról, hogy az nem eredeti, hanem Tököly naplójának a múlt század derekán, legkésőbben pedig vége felé, vett másolata.

Sietve kezdtem a kéziratot másolni, perczig sem akarván közzétételével késni; s már-már végzendő valék a másolatot, midőn a Magyar

Digitized by Google

Tudományos Akademia Történelmi Emlékeinek II. oszt. 15. kötetét vevém, mely Tökölynek 1693—1694. évekről szóló naplóját, társunk Nagy Iván közléséből, hozá. Azonnal világos lőn előttem, hogy a kezeim között levő naplótöredék elejét alkotja a Tökölytől évek hosszú során át vezetett, s nagy gonddal, széles alapon folytatott naplónak; meggyőződtem továbbá a felől is, hogy a Monumentákban adott napló a híres agitátor életét, korának eseményeit felderítő nagy terjedelmű műnek épen végét sem alkotta; hanem hogy az kétségkivül a bukott főnök által 1694-en túl is — tán épen haláláig — folytatva volt; mert ha a 19—20 éves ifjú életének, pályakezdetének három évéről ily bőven, derekáról pedig naponkénti foglalatosságai között is oly terjedelmesen vezette napi jegyzeteit, mily széles alapon folytathatá ezeket a tettek mezejéről leszorított, a bizonynyal több idővel, és nagy emlékezetekkel rendelkezhető száműzött?

Tököly ifjúkori naplójának előttünk levő töredéke, mint látjuk, 1676-ki novemb. 28-ától 1678-ki május 16-áig terjed; s miután e mintegy másfél évről szóló napló 11¾, a Monumentákban közlött teljes két év pedig 43¾ nyomatott ívet tesz, kétségen kivűl van, hogy ha az 1676. előtti évekről — mert bizton hiszem, hogy a fiatal Tököly már 1676. no-

Digitized by Google

vembere előtt, tán 1671-ben Erdélybe bujdosása alkalmával kezdé napi jegyzeteit leirogatni, s ha a két naplótöredék évei között mintegy 15½ éven át vezetett naplót bírhatnók: a XVII. század történeti kútfőinek a mily terjedelmes, ép oly becses, forrásával gazdagúlhatna irodalmunk.

Tán nem tartozik a lehetetlenségek közé, hogy a szerencse, mely hazánk két részében majdnem egyszerre hozta napfényre Tököly még eddig lappangott naplójának részeit, ezután is kedvezni fog, s az egész napló történetirodalmunk nagy hasznára előbb-utóbb elékerül[1]).

Tököly 1676—78-ki naplója eddig merőben ismeretlen volt[2]). Létezéséről az erdélyi Kéziratok Társasága[3]), Benkő Jó-

---

[1]) E tekintetben az Iktári Bethlen és Rhédei grófok oklevéltára lenne átvizsgálandó; mert ha lappang valahol e kézirat, úgy bizonyosan a fentnevezett két, mint a Tökölyekkel rokonságban volt család oklevéltárában lappanghat az.

[2]) Említve van ugyan e czím alatt: „Az Úr diáriuma A. 1676. 77. 78., a magyari dolgokrúl és magáérúl“ ama leltárban, melyet Tököly parancsára Bajomi János 1681-ben vett fel a vajdahunyadi várról. L. Tudományos Gyüjtemény 1830. V. k. 37. l.; Árpádia I. k. 63. l.; Schmidt Vilmos, Die Stammburg der Hunyade in Siebenbürgen. Hermannstadt, 1865. 48. l. Sajátságos és figyelemre méltó az, hogy Tökölynek ez 1681-ki leltárban említett naplója épen csak azokról az évekről szól, melyekről a közlésünk alatti. Felhagyott volna-e 1678-on túl naplója vezetésével? Nem gondolom.

[3]) L. A Nyelvmüvelő Társaság Munkái I. k.,

Digitized by Google

zsef [1]), Kemény József gróf [2]), s az erdélyi történetirodalmi kútforrások ismeretében oly járatos Mike Sándor semmit nem tudtak. Szilágyi Sándor társunk azonban f. é. július 5-én hozzám intézett levelében határozottan állítja, hogy Tököly sajátkezűleg írt naplója a nagyenyedi könyvtárban megvolt, s hogy e kéziratot ő maga deák-korában látta is [3]). Az eredeti tehát hihetőleg az enyedi dúlás alkalmával hamvadott el.

Az eredeti, mondom, mert a közleményem alapjául szolgáló másolat gyaníthatólag az egykor Enyeden létezett eredetiről volt véve; a mit bebizonyítani látszik az, hogy a másolatot erdélyi ember, tehát valószinűleg Erdélyben vette, a kézirat nagyobbára az erdélyi tájszólás kiejtése szerint lévén másolva. Hogy történt azonban, hogy e naplónak — tudtom szerint —

178—204. l.; v. ö. Új Magyar Muzeum, 1854., V. f., 403—404. l.

[1]) L. Új Magyar Muzeum, 1853., V. f., 217—238. l., V. ö. u. o., 1855., II. f., 152. s. III. f., 185—188. l.

[2]) L. U. o., 1855., VI. f., 313—316. s 321—322. l. stb.

[3]) Benkő Ferencz az enyedi könyvtár kéziratai között Tököly naplójáról nem emlékezik (l. Parnassusi Időtöltés, VII., 36—40. l.); Kemény József gróf pedig, ki az enyedi könyvtárt igen jól ismerte, e naplóról — mint fentebb említők — mit sem tudott. Megeshetett, hogy a kézirat 1848 előtt került a collegium könyvtárába, vagy hosszas ideig ismeretlenül lappangott annak tetemes kéziratárában.

Digitized by Google

csupán ez az egyetlen másolata létezik, s hogy az, mint más kronistánk s naplóirónk munkája, nem forgott másolatban (legalább Erdélyben) köz kézen, lejebb látandjuk.

Tököly naplójának előttünk fekvő másolata áll 46 4-r. jól megtartott, s irónnal körülszegélyezett, kemény írópapiros ívből, tehát 184 levélből, melyekből azonban csak 181½ levél, tehát 363 oldal van beírva. A kézirat első íve hiányzik, s így a szöveg a 9-dik oldalon az 1676-ban november 28-dikán tett napi jegyzet derekán kezdődik, s a 371-dik oldalon 1678-ki május 15-dikén végződik; a másoló a 372-dik oldalon május 16-kára tett napi jegyzet másolatát, sőt általában a másolást magát is a nap megjelölésén kivűl abban hagyván. A másolat első íve egyébiránt 1676-ki november 1-ső napján kezdődhetett, mert a meglevő ívek térfogatából következtetve a hiányzó 1—8 oldalra, mintegy 28 napra tett jegyzet férhetett le.

A másolat 1-ső — vagyis az egykori egész 9-dik — oldalának színe jóval barnább mint a többi oldalé, s gyaníthatólag ez volt oka, hogy a kézirat írójának neve sem Kornis Mihály gróf, a szorgalmas oklevélgyűjtő, sem azok előtt, a kik e naplót még őelőtte láthaták, fel nem tűnt. Úgy látszik, hogy a múlt századi másoló maga is czímirat nélküli csonka kéziratot, s így olyant másolt, melyről — hiányozván az első

Digitized by Google

ív — nem tudhatá hogy ki kézirata. E körűlmény érthetővé teszi, hogy miért nem tűnt fel régebben a kézirat írójának neve, s hogy miért nem lett e szerint maga a kézirat is ösmeretessé; azért t. i., mert az eredeti kézirat maga is csonka volt, s így a véletlen név- és czímtelenné tévén e kéziratot, a másoltatást mint csonka munkáét kivánatossá s keresetté nem tevé.

A másoló munkájában elég figyelmes volt[1]), s noha a szókat általában erdélyi, néhol azonban ingadozó hangoztatás vagy tájejtés szerint másolá, de híven másolá. Helyenként azonban az eredetinek magyarországias tájszólási sajátságait, különösen — mint Tököly 1693–94-ki naplójában is láthatjuk — a mai é-nek í-vel, a ból, tól névragnak búl, túl-lal stb. való felcseréléseit meg-meghagyogatá. A helység- s néhol a személyneveket elferdítve írta le[2]), de

---

[1]) Így másolatának egy-egy oldalára, a mint látszik csupán annyit másolt le, a mennyi az eredeti egy-egy oldalára volt írva; a másolat sorai is úgy látszik épen ott vannak megszakítva; a hol az eredetiéi is végződtek. Különben alig volna érthető, hogy némely oldal egészen le az irónnal tett körülszegélyezésig be van írva, máson pedig széles, üresen hagyott tér van az oldalok egyik felén s alján hagyva, s a szöveg más oldalra van átvíve; sőt több lap, nem terjedvén ki az eredetileg tett szél- és alvonásokig, a szöveg sorai azokon belül még más hasonlókép irónnal tett szél- és al-, tehát kettős körvonalozással van ellátva.

[2]) Így a franczia segédhad egyik tábornokának neve többféleképen, mint: Clim Leo, Clajn Len, Klislen,

Digitized by Google

kétségkivül híven az eredeti után. Ezeket nagyobbára kijavítani [1]), s a napló szövegét lehetőleg a mai helyesirás szerint adni — azonban feltünőbb helyesirási vagy nyelvészeti s tájszólási sajátságoknak megtartásával — szükségesnek tartottam.

A mi a napló történeti belbecsét illeti, annak minden esetre XVII. századi történeti kútfőink között jelentékeny hely jutand az írónak úgy subjectiv előadásánál, valamint őszinteségénél, nem különben azon állásnál fogva, melyet a fiatal Tököly a magyarországi bujdosók között elfoglalt. Különösen érdekes fényt vetnek e napló adatai a bujdosóknak Erdélyben I. Apafi Mihály udvaránál való tartózkodásánál; az udvar s főként Teleki Mihály politikájára a magyar kérdésben; általában pedig a bujdosók ügyének folyamára nézve addig az időpontig, míg az elégedetlenek fővezérlete végleg a 21 éves Tököly kezébe jutott, vagyis míg Teleki politikája határozottan nem közeledett a bécsi udvaréhoz.

Történetirodalmunk érdekében nagyon ki-

Klajlen; Würben helyett Virn; Forval helyett Forvald van irva.

[1]) A helységneveket általában mai nevök szerint jelöl tem meg; csupán Krakó és Hátszeg régies nevét — Karkó, Haczok — hagytam meg.

Digitized by Google

vánatos volna, ha e napló nagyobb felének megtalálása is mihamarabb sikerűlne.

Végezetűl el nem mulaszthatom **Kornis Ádám** grófnak, kinek e napló közrejuthatásában legtöbb érdeme van, előzékeny beleegyezéseért történetirodalmunk érdekében is meleg köszönetemet nyilvánítani.

Csicsó-Keresztúron, December végén, 1864.

TORMA KÁROLY.

Digitized by Google

1676.

November.

„.... *czi* uram is Moldovából Jászvásárról, kit még ezelőtt öt héttel küldtem volt be Fejérvárról lovakat vásárlani; hozott ís három moldvai paripát s *Jordaki* uramtúl is levelet.

29. **Vasárnap.** Ma jó reggel felkelvén s devótizálván Isten jóvoltából másokkal együtt communicáltam, reggeli és délesti praedikátiókat is hallgatván; azonban vacsora felett érkezék *Teleki* uram levele, kiben írja az fővezér halálát, *Boros* az portárúl való megérkezését, és hí is holnapra Kővárba. Ma tiszta közép iránt való idő lőn.

30. **Hetfő.** Az közönséges dolgokra nézve éjfél után három órakor megindultam Udvarhelyről szaporán is esvén az hó, és Kővárban is ebéd felett találtam *Teleki* uramat; azonban érkezének ő kegyelméhez követségben az Kővár-vidékin quártélyozó hadaktúl *Rákóczy Ferencz* s *Kende Márton* uramék, kik is re infecta estve felé elbocsáttatának. Ma nappal is esett az hó; érkezének azonban *Kende Gábor* s *Ketzer Menyhárt* uramék is. Az hadak pedig az *Teleki* uram displicentiájával sem gondolván az vidékre beszavarkoztak.

December.

1. **Kedd.** Ma napestig is itt lők, eleget beszélvén *Borossal* is az fővezér halálárúl, az mi dolgainknak is

Digitized by Google

halasztásárúl. Ma napestig s az múlt éjjel is esett az hó úgy, hogy eleget szánkázhassék már ember.

2. Szerda. Ma napestig is itt voltam várakozván az Orlai uram megtérésére. Ma is esett kevéssé az hó; magam csak az atyafiakkal való beszélgetésben töltettem időt.

3. Csötörtök. Ma is itt lők napestig postát küldvén be az udvarhoz; én is írtam; semmi újabb hirt nem hallhattunk. Ma homályos idő lőn napestig is.

4. Pintek. Ma is itt kelle lennem napestig; azonban ebéd felé érkezék *Orlai* uram is Fejérvárrúl, ki az urnak, nékem is feles leveleket hozott, de az mi dolgainkban csak halasztást tovább is, az ő nagysága az új vezérhez ajándékokkal postájoknak beküldésére s megtérésére való halasztást, mely is nekünk nagy szomorúságunkkal esett.

5. Szombat. Ma is itt töltvén az időt egészen többire az közönséges dolgokrúl való beszélgetésekben *Kende* s *Ketzer* uramékkal, *Ispán Ferencz* és *Szükei* uram is itt lévén, végre egyébre nem determinálhatók, hanem hogy már várjuk meg *Fajgel* uramat Váradrúl, és ha megengedtetik solemnis követséget küldjünk be az Portára. Ma is valamint tegnap szaporán esett az hó.

6. Vasárnap. Ma az ur ő kegyelme böjtölvén és csak vacsorát évén reggeli és délesti praedikátiókat meghallgatánk; azonban *Fajgel* uram is Váradrúl megérkezék, ki is elég contentummal bocsáttatott, szemei elött veretvén, fogatván, tömleczeztetvén az passa az törökeket, kik az mi magyarinknak alkalmatlanságokra lehettek; az quártély felől sem hozott idegen választ; nékem is *Huszarin* agától egy janczár puskát ajándékon. Ma is apródonként esett az hó.

Digitized by Google

7. Hetfő. Ma jó reggel elbúcsúzván *Teleki* uramtól s ő kegyelme szánat is adatván alám *Kende Gábor s Ketzer* uramékkal jókor érkeztem Udvarhelyre, Váralja nevü faluban egy kevéssé falatozván; de Udvarhelyre érkezvén beszélik *Csuti* uramék egy emberséges embernek Szathmárrúl való izenetit, és az bükkaljai Szivágyi falusiaknak relatiójokat: *Kis Balázs* negyed század magával lévén az Bükken túl mint akarna mind engem s mind egyetmásomat felverni; kire nézve mindjárt akkor lovaim és egyetmásommal szekereim Csehbe felmentek s magam is vacsora után útat vesztvén ki mentem hálni minden szolgáimmal Nagy-Goroszlóra.

8. Kedd. Ma ebédet evén Udvarhelyen éjszakára Örmezőre szánkáztam tartván az udvarhelyi lakástúl. Ma tiszta de kemény idő lőn.

9. Szerda. Ma jó reggel felkelvén föröstökömeztem, és ezen hetet temporizálással akarván eltölteni, föröstököm után Görcsönbe szánkáztam; de ott *Seredi* uramat nem tanáltam. Ma nappal is esett az hó kevéssé; ezen éjjel itt is háltam.

10. Csötörtök. Ma is jó reggel kelvén fel, könyörgés után mentem szánon ebédre Zilahra, éjszakára *Kende Gábor* uramhoz Perecsenbe. Azonban mintegy délesti három óra tájban hozák hírét *Smith* generálnak magyar gyalog, és lovas németekkel Hadad alá való szállását; de nem hihetvén az hírnek, két szolgámat éjszaka elküldvén, viradtig meg is járták s beszélék 11 órától fogvást mintegy ezer embernek alatta való létét; de *Fajgel Péter* uram az várat megtartván, a németeket is lövén, alóla gyalázatosan elmentek. Nappal hó paraholt, éjjel igen nagy dér lőn.

Digitized by Google

11. Péntek. Igen közel lévén Somlyó, látás kedvéért *Franciscóhoz* az somlyai kapitányhoz szánkáztam, s czen nap helyben is voltam. Ma mind nappal s mind éjjel kemény idő lőn.

12. Szombat. Ma jó reggel föröstökömet évén egy huzomban mentem Csehbe s ott is háltam, itt tanáltam *Teleki* uramnak két rendbeli leveleit is. Ma is hideg idő lőn.

13. Vasárnap. Ezen napot egészen itt töltém, reggeli praedikátió hallgatás után sok aprólékos dolgaimhoz s irásimhoz láttam s vacsorán pedig *Ketzer* uramnál lők.

14. Hetfő. Jó reggel felkelvén egy rész szekerimnek, lovaimnak s nagyobb rész cselédimnek Erdélybe való beindításokban foglalatoskodtam, az mint hogy mintegy kilencz óra tájban be is indítám öket; az hátramaradott időt pedig Erdélybe irt levelekkel töltém. Ma napestig is tiszta de kemény idő lőn.

15. Kedd. Ma napestig itt valék Csehben; irtam újabban is oda be egy karkai szabados által; ebéd után érkezék quartélyából *Rákóczi Ferencz* uram is, ki is vacsorán is nálam lőn. Ma mind nappal, mind éjjel kemény téli idő lőn.

16. Szerda. Ez napot is itt töltém Csehben. *Rákóczi* uram ma reggel elméne, „(egy szó hiányzik)“ *Fajgel* s *Nemessányi* uramék is quártélyokba. Ebéd után kimentem lovakon sétálni. Szinte keményen viseli az idő magát.

17. Csötörtök. Ma is napestig itt voltam. Délig levelek irásában foglalatoskodtam, melyeket irtam az uraknak Erdélybe, expediáltam is egy „(egy szó hiányzik)“ velek ebéd után, magam pedig sétálni mentem lovon. Ma is kemény tiszta idő lőn.

Digitized by Google

18. **Péntek.** Ez napot is itt Csehben töltém készülgetvén az Maramarosba való menetelhez. Ez napon is szinte keményen viseli az tél magát.

19. **Szombat.** Viradta előtt felkelvén az szánat rakattam és lovaimat nyergeltettem, egy rész szolgáimat s lovaimat Udvarhelyen akarván hagyni; az alatt föröstökömet is evén Isten jóvoltából megindultam Sziget felé, és hálni mentem Berkeszre, az hová is szinte besetétedve érkeztem nem akarván Czikó felé menni az nagy hegyeken, sokat is kerültem. Ma is kemény és igen hideg, mindazáltal tiszta idő lőn.

20. **Vasárnap.** Jó reggel felkelvén Berkeszről is világos reggel megindultam s ebédre mentem Monostorra, az hol is bizonyosan értém Kapnik felé menvén nyavalyás *Gyulaffi* uram az szorosban az havason az császár részéről való tolvaj talasoktúl való megöletését az másik éjszaka viradta felé. Éjszakára magam pedig hálni mentem Oláh-Láposra. Ma is kemény hideg idő lőn.

21. **Hetfő.** Láposrúl is hajnalban megindulván Istennek hála az havason minden alkalmatlanság nélkül menénk által, jó törött és kemény útja lévén, nóha kevés hó rajta; s éjszakára Szerfalvára érkezénk mintegy délesti két óra tájban, s ott is hálánk. Az múlt éjjel meleg idő lőn, igen is olvadott délig, nappal pedig néha néha paraholt az eső; dél tájban havas fergeteg lőn, estve felé újabban eső esett.

22. **Kedd.** Éjszaka kelvén fel virradta előtt három órával indultam meg Szerfalvárúl, egészen elolvadván az elmúlt éjjel az hó, és eső is esvén féltem az előttünk levő vizeknek megáradásától, az jégnek felbomlásától, és az elrekedéstől; mindazonáltal Isten kegyelméből még is által meheténk az vizeken,

Digitized by Google

nóha az jegen felül mélyen folyt már az víz. 5 – 8 óra tájban Szigetre érkeztem s ott is háltam. Ez napon is igen olvadott, kevéssé esvén is az eső.

23. **Szerda.** Ma is itt Szigeten voltam, benüléssel töltvén el csak az napot. Ebéden az itt való papok lőnek nálam. Ma napestig lágy és ködös idő lőn; ez éjjel pedig éjfél után eső esett.

24. **Csötörtök.** Ma is itt voltam. Az múlt éjjel még is valamennyire felderült s alkalmas derecske is lőn; s nappal pedig tisztán szolgált az nap, s olvadott az sár.

25. **Pintek.** Isten jóvoltából az áldott ünnep karácsonyi napokat elérhetvén, kiért is áldassék az ő szent neve, viradta előtt két vagy három órával is felkelvén ezen szent napot devotióval, és praedikátiók hallgatásában töltém el. Délig kemény hideg idő, az múlt éjszaka igen nagy dér lőn; délután pedig az nap meleget sütvén olvadott.

26. **Szombat.** Ezen napot is templomban való létellel töltém el inkább; ebéden nálam itt való becsületes emberek, vacsorán pedig magam is *Szegedi* urammal lők. Az múlt éjjel nagy, de olvasztó szél lőn; nappal is lágy idő.

27. **Vasárnap.** Ezen napot is praedikátiók hallgatásában tölténk el. Valamint nappal, úgy éjszaka is igen lágy idő lőn.

28. **Hetfő.** Tegnap vacsorán felesen lévén nálam az szigeti nemes emberekben mulatván velek ma csak kornyadoztam, ebédet sem evém; vacsorán pedig az aknai számtartónál *Szentmiklósinál* voltam. Az múlt éjjel lágy idő s nappal pedig délután igen esett az eső. Vettem *Ketzer* és *Fájgel* uramék leveleit is.

Digitized by Google

29. Kedd. Az múlt éjjel talám 4 órakorig lévén fel, ma is napestig csak kornyadoztam. Reggel érkezék *Serobak István* Erdélyből nagy csomó levelekkel, leveleimre hozván választ; azonban más szolgám is *Bergh* más rendbeli levelekkel és *Kis Gábor*; s estve felé érkezének látogatásomra *Bás Mihály* és *Bige György* uramék Husztrúl, s én is küldtem *Baskai* uram után az úti passussal egy embert sietséggel. Ma is csak lágy idő lőn valamint az múlt éjszaka is.

30. Szerda. Ma is asztal felett tölténk egy darabig az időt, az magyarországi atyafiakon kivűl lévén más vendégeim is. Az múlt éjjel is lágy idő lőn s hó esett ugyan alkalmasint; nappal megint mind elolvadott, mely is nagy sárt szerzett. Csehbe is expediáltam embert szükséges levelekkel.

31. Csötörtök. Az elmúlt éjjel dér is alkalmas lőn, de hó is szépen esett, nappal is szállandógált. Ma napestig is Erdélybűl hozott levelekre való választételben foglalatoskodtam; Csehbűl tegnap jött embereket is elbocsátottam; azonban szegény *Gyulafi Mihály* uram temetésére való menésre is készülgettem.

1677.

Januarius.

1. Péntek. Isten jóvoltából ez új esztendőt is elérheténk, melynek minden részeit tegye Ő Szent Felsége szerencséssé, egészségessé és boldoggá, s ingyen való kegyelmességibűl az következendőket is engedje édes hazánkban eltölteni, és minden akadályokat elhárítani méltóztassék Szent Fiáért. Ma az

Digitized by Google

reggeli praedikátióra felmenvén és ebédet is e vén az magyarországi atyafiakkal, úgymint *Rákóczi Ferencz, Szalai Pál, Dobai Gábor, Bás Mihály* és *Bige György* uramékkal, ebéd után Huszt felé indulánk, és eštve felé hálni érkezénk Tecsőre. Ez éjjel is volt ugyan kis dér s nappal pedig hó is esett apránként. Erdélybe tegnap irt leveleimmel pedig viradta előtt expediáltam *Szabatkait.*

2. **Szombat.** Jó reggel felkelvén és föröstökömet helyben Tecsőn evén, föröstököm után megindultam, és délesti két óra tájban Husztra érkezvén ott is háltam. Az múlt éjjel kevés hó esett s nappal is apránként; nem is volt igen kemény idő. Vacsorán pedig felesen voltak nálam az magyar atyafiakban.

3. **Vasárnap.** Ezen napot is itt Huszton töltém. Reggel, mig azon czeremónia véghez nem ment, szegény *Gyulaffi* uram temetésén voltam; kit is eltemetvén ebéden felesen az Huszton lakó magyarországi atyafiakban voltak nálam, úgy az kapitány is. Délután csak ben létellel töltém az időt. Az múlt éjjel alkalmas dér volt, nappal is kemény idő.

4. **Hetfő.** Jó reggel akartam ugyan vissza indulni, de *Frater István* uramnak sokszori kérésére ebédre felmenék az várba; az hol is jól lakván, azonban délután *Barkóczi Sándor* uram is Magyarországból elérkezvén mentem az ő kegyelme szállására, és magammal elhozván jutottam éjszakára Mihálkafalvára. Az elmúlt éjjel nagy dér lőn, de bezzeg nappal is igen igen kemény idő.

5. **Kedd.** Az tegnapi mulatást kiheverni akarván nem szinte idein indulánk meg s érkezénk Taraczközre *Ilosvai Péter* uramhoz, s ott is háltunk,

Digitized by Google

Az múlt éjjel is alkalmas dér lőn, s nappal pedig közép idő lőn.

6. Szerda. Jó reggel megindultam *Barkóczi* urammal Taraczközről, s egy huzomban jöttem Szigetre; az hol is ebéd vacsorával együtt lőn. Érkezének Csehből is levelek; azonban magam is postán expediálám *Gellérdet* Erdélybe szükséges levelekkel. Ma nappal közép iránt való idő lőn, éjjel derecske.

7. Csötörtök. Ez mái napot is itt Szigeten töltém várakozván *Barkócziné* asszonyom után. Ebéden moldvai négy ember boérok *Barkóczi* urammal együtt voltak nállam. Nappal aprónként esdegelt az hó, éjszaka sem volt kemény idő.

8. Péntek. Hajnalban felkelvén voltam holmi aprólékos dolgaim között foglalatos, melyeket elvégezvén és *Barkóczi* urammal föröstökömezvén én puskásokkal s hajtókkal vadászni mentem; de semmi olyas szerencsém nem lévén, az puskásokat elhagyván megtértem; *Barkóczi* s *Rákóczi* uramék pedig szánon feleségek eleibe Husztra. Ma s múlt éjjel is lágy idő lőn.

9. Szombat. Tegnap ember jövén Udvarhelyről levelekkel, választ tevén elbocsátottam; ebédig — roszul érezvén magamat — förödtem; estve felé vettem *Teleki* s *Absolon* uramék levelét. Az múlt éjjel nagy hó esett, ma nappal is majd délesti három órakorig.

10. Vasárnap. Ma is ebédig csak kornyadoztam s hevertem; az templomba sem meheték. Ebéd után jöve híre *Barkócziné* asszonyom jövetelinek, kinek is nem messze ugyan eleiben mentem, s vacsorára beérkezének *Rákóczi Ferenczné* asszonyom is urak-

Digitized by Google

kal együtt. Ma tiszta idő volt; valóban jó szánút kezd lenni töröt(vén) az tegnapi hó után az emberek az útat.

11. Hetfő. Ma ebédig *Barkóczi* urammal és az asszonnyal való beszélgetésben töltettük időnket; ebéden és vacsorán is pedig ő kegyelmeknél voltam, ezen napot az itallal töltvén el inkább és tánczolással. Vacsora előtt érkezék *Szabatkai* is udvartúl hozott levelekkel. Ma is közép iránt való idő volt, úgy az múlt éjjel is sem igen hideg, sem igen lágy idő.

12. Kedd. Ma is beszéddel töltettük inkább az időt; *Barkóczi* uramékon kivül ebéden ma *Majos* uram katonáival, vacsorán pedig *Csernel Pál, Sulyok, Bir* és *Bige* uramék; érkezék *Farkas Fábián* uram is.

13. Szerda. *Csernel* uramék jó reggel elbúcsúzván tőlünk, délig holmi levelek s contractusok csinálásában voltunk foglalatosok; estig borozással töltöttük az időt; írtam mind urunknak, mind *Kapi* és *Teleki* uraméknak. Ebéden ma is *Barkóczi* uramékon kivül *Majos* uramék voltak nálam. Ma is aprónként esett az hó; az múlt éjszaka pedig lágy idő láttatott lenni.

14. Csötörtök. El akarván holnap menni *Barkóczi* uram feleségestül, mi is holmi dolgaink végezésében foglalatoskodtunk. Vettem *Teleki* és *Absolon* uramék levelét. Ma napestig is szaporán esett az hó, mindazáltal mintegy olvadni is láttatott; de estve felé kemény idő kezdett lenni; az múlt éjszaka is esett kevéssé az hó.

15. Pintek. Ma jó reggel felkelvén, és idein föröstökömezvén is, föröstökem után *Barkóczi* uram az

Digitized by Google

asszonnyal együtt megindulának; *Rákócziné* asszonyom pedig urastúl itt maradott. Én Szarvasig (Szarvaszó) kisértem öket; onnét megtérvén csak beszélgetéssel töltém ez napon az időt. Vettem *Frater István* s *Ketzer* uramék levelét is; azonban délután hamar érkezék *Bas* uram is Udvarhelyrűl. Az múlt éjszaka egy kis eső s nappal pedig nagy hó esett.

16. Szombat. Jó hajnalban felkelvén, és szokott dolgaimat végezvén, kimentem nyomon nyulászni, de térdig való és igen nagy hó levén, semmi járását nem tanálhatván az nyulaknak visszatértem, s ebédet évén ebéd utan szánkázni mentem; azonban vacsora után már lefekvésemkor érkezék *Csuti* uram is Hunyadrúl az pénzzel, de már *Barkóczi* uram el menvén, késő az dolog. Az múlt éjszaka egy kis derecske volt, ki miatt valamennyire meg is cserepesedett az hó; nappal pedig szép fényes tiszta idő lőn; az nap lealkonyodván pedig fagyni kezdett.

17. Vasárnap. Ma mind reggeli és estveli praedikátiót az szállásomon hallgaték. Minden napi vendégeimen kivűl maramarosi ispán uram szolgabirástúl voltak nálam ebéden. Estve felé az holnapi induláshoz készűlgettem benlétellel töltvén az időt. Az múlt éjszaka az télnek elein kezdett időkhez hasonló igen kemény idő és nagy dér lőn; nappal pedig szép tiszta verőfényes idő.

18. Hetfő. Isten jóvoltából idein ebédelvén Szigetrűl megindultam; éjszakára mentem Barczanfalvára, az hová az ispán is elkisérvén becsűlettel láttak. Nappal szép tiszta idő lőn, éjjel az tegnapihoz hasonló idő.

19. Kedd. Jó hajnalban felkelvén holmi irogatá-

Digitized by Google

simat végeztem; azonban megindulván ebédre érkeztem Konyha nevű faluba, útamban betérvén *Szuhai* uramhoz is Rosalyára, és az ebédlő helyig elhozván. Szokatlan kemény rettenetes idő lőn ma, alig várhattam Rosalyát is érhessem; Konyhán pedig ebédet evén, éjszakára Szacsalra érkeztem. Ezen kemény idő csak délig tartott, és az múlt éjszaka is; délután estve feléig verőfény szolgált.

20. Szerda. Mivel ezen háló helyen az szánat is el kelle hagynom, és az egyetmást az havasi út miatt lovakra költeztetnem, nem indultam szinte idein; mindazáltal az háló helyre Telcsre mintegy délesti harmadfél óra tájban érkeztem Isten jóvoltából az havason is kár nélkül jöhetvén által. Valamint az múlt éjszaka, úgy ma is nem volt oly kemény idő mint tegnap, mindazáltal így is valóban viseli magát az tél.

21. Csötörtök. Míg újabban szánra verekedhettem időmulás telvén Telcsen föröstökömeztem. Förös-tököm után pedig megindulván éjszakára Demeter nevű szász faluba érkeztem mintegy délesti két óra tájban igen jó szán útunk lévén; és mind ma nappal s mind múlt éjjel alkalmas hideg is lévén.

22. Pintek. Mivel közel van Besztercze ma sem indulék idején az háló helyről, egy s más felé való írásaim is lévén ma jó hajnalban; mindazáltal nem is késtem jó festett szánat is küldvén előmbe az beszterczei bíró, s kilencz óra tájban érkeztem Beszterczére, s az mai napot itt is töltém. Érkezének azonban estve felé Udvarhelyen maradt lovaim, szekerem és cselédim is. Ma virradtakor kezdett az hó esni s délig esett is, de délután igen kezdett olvadni, félő egészen el ne hagyjon bennünket az tél, és az hó.

Digitized by Google

23. Szombat. Csak imígy-amúgy érezvén magamat ebéd előtt az fördő kádban förödni mentem, és itt is ebédelvén, s ebéd után megindulván hálni mentem Szász-Budak nevű faluba. Mind ma napestig és az múlt éjjel is lágy idő lévén igen olvadott s esett is az hó.

24. Vasárnap. Jó reggel megindulván Szász-Budakrúl ebédre Nagy-Sajóra mentem. Udvarhelyrűl hozott két lovam, szán is lévén már velem, szaporán mentem. Éjszakára pedig érkeztem Bátosra. Ez napon is, az el múlt éjjel is igen veszett az hó, ki miatt már is kapcsos szánútunk is lévén eső is esvén.

25. Hetfő. Bátosrúl is jó reggel indultam meg, ebédre mentem Régenbe, az hol is az régeniek becsülettel látván, azonban ebédtűl való felkelésemkor *Bánffi Boldizsár* uram is érkezvén házától addig békét nem hagyott, míg Beresztelkére nem igirkeztem; és így magam nehányad magammal éjszakára mentem Beresztelkére; nagyobb rész szolgáimat, szekeremet pedig küldtem Sárpatakra éjszakára, úgy, hogy holnap Vásárhelyen várjanak. Ma is egyaránt is, az éjjel is veszett az hó. Régenbűl pedig szállás szerzés kedvéért leveleket írván, expediálám Gellérdet udvarhoz. Ma vacsorát vigan, és utánna is tánczczal töltők el az időt.

26. Kedd. Alig várván az viradtat az két lovon szánkán Szent-Iványra *Gilányi Jakab* uramhoz szánkáztam dolgaim lévén ő kegyelmével; az hol föröstökömezvén is éjszakára mentem Maros-Vásárhelyre. Az múlt éjjel volt még is egy kis derecske, s jobban is csuszhat az szán; de ma egyaránt olvadott s igen el is veszett az hó. Estvére érkezék *Absolon* uram.

Digitized by Google

27. **Szerda.** Az elmúlt éjjel is alkalmas dér lévén nóha inkábbára kopár az út, de még sem hagyá el az szánakat, s ebédre mentem Ákosfalvára; éjszakára pedig Zágorra érkeztem, s itt is háltam. Az múlt éjjelre keveset alhatván vacsora nélkül csak lefeküdtem.

28. **Csötörtök.** Nem messze igyekezvén hálni, reggel nem indultam, és ebédre csak Holdvilágra érkeztem, s ebéd után pedig megindulván hálni mentem Szent-Lászlóra. Az múlt éjjel is dér lőn, nappal sütő meleg; egyébaránt ha az éjszakai derek nem járnának, szinte elhagyna bennünket az szánút.

29. **Píntek.** Ma Szent-Lászlón föröstökömezvén mintegy 11 óra tája felé indultam csak, és igen lassan mendegelvén, éjszakáló helyre érkeztem Segesd nevű faluba. Az múlt éjjel is nagy dér lőn, s igen meg is fagyott; de délután egyaránt olvadott.

30. **Szombat.** Ma is Segesden hasonlóképpen förös-tökömezvén utánna megindultam, és délután csak hamar az háló helyre Hégen nevű faluba érkeztem. Ma nappal is igen sütett az nap, éjjel pedig kemény idő volt. Éjszaka expediálám újabban levelekkel Szabatkait.

31. **Vasárnap.** Hégenben az reggeli praedikátiót meghallgatván, és azután ebédet evén, ebéd után megindultam s éjszakára mentem Szelistadtra, az hová mintegy délesti 4 óra tájban érkeztem. Az múlt éjjel is derekas fagy volt, nappal egyaránt olvadott, és igen is sütett az verőfény.

Februarius.

1. **Hetfő.** 1. Jánuarii kezdődvén az primás bőjti ezen hazának, ez napnak nagyobb részét itt Szeli-

Digitized by Google

stadton töltém el reggeli praedikátiót, és délután könyörgést is hallgatván; estve felé pedig megindulván éjszakára mentem Sáros nevű szász faluba. Ma is nappal lágy idő és locsos út lőn; az múlt éjszaka pedig csak közép iránt.

2. Kedd. Ma mihent világosodni kezdett megindulván Sárosrúl ebéd előtt jókor érkeztem udvarhoz Fogarasba; és mindjárt szemben lévén az fejedelemmel ebéden s vacsorán is oda fel lők. Ez napot csak beszélgetésben töltettük. Jól megfagyván az múlt éjjel, s nappal pedig mint tegnap egyaránt olvadván.

3. Szerda. Az fejedelem parancsolatjából ez néhány napot itt kelletvén töltenem, ma is csak az ő nagyságával való beszéddel mulattam el az napot. Két rendbéli leveleimet is küldvén Teleki uramnak. Ma is hasonló idő lőn mint tegnap.

4. Csötörtök. Mindjárt kedden elküldvén ő nagysága az musikosokért víg lakással s nagy itallal töltők ez napot. Vacsorán az „(egy szó hiányzik)“ voltak egynehányan nálam. Ma is hasonló idő lőn mint tegnap.

5. Pintek. Igazán aprilis forma változó tél s idők ezek; mert midőn az napon kin való olvadások miatt szinte elfogyott volna az szánút, újabban az múlt éjjel majd bokáig való hó esék, s ma napestig sem szünék meg; mely is ha fagyni tanál, derék szánútat csinál.

6. Szombat. Az tegnapi s éjszakai hónak örülvén urunkkal vadászni mentünk, és szinte lealkonyodólag érkezénk vissza, ebédet Felmeren evén. Az múlt éjszaka is többire mind esett az hó, nappal pedig hol zuzmara, hol apránként hó paraholt; de mind avval is igen kemény téli hideg idő lőn elannyira,

Digitized by Google

hogy alig állhattuk s várhattuk az megtérést. Vacsorán is udvarnál voltam.

7. **Vasárnap.** Ez elmúlt éjjel is hasonló kemény idő és igen nagy dér lőn mint tegnapon, hogy alig lehetett ez télen is nagyobb; nappal is igen fogas verőfény. Ez napot is udvarnál töltém.

8. **Hetfő.** Ma is napestig itt helyben, ebéden udvarnál, s vacsorán pedig *Horváth Andrásnál* voltam az városban. Ez napon is s az múlt éjjel is ugyan csak fogason viseli magát az hosszas és unalmas tél.

9. **Kedd.** Ez napot is udvarnál töltém; délig udvarnál levő dolgaimat végezvén, ebédre pedig lemenék az bejárók vendégségére többekkel együtt, az hol is pausálván egy darab ideig, estve felé újabban felmentem urunkhoz, s vacsorán is ott valék; egyébaránt is készülgetvén az holnapi megindulához. Ma nappal olvadni kezdett, az múlt éjjel pedig fagy volt.

10. **Szerda.** Megelégelvén az itt való lakással ebéd után el akarván mennem, aprólékos hátra való dolgaimat végezgettem; ebéden pedig udvarnál fenmaradván, és az fejedelem az italhoz hozzá fogván, csaknem estvéli hat óra tájban indulhaték s érkezhettem nagy későre éjszakával Nagy-Sinkre, az hol is vacsorán nálam voltak urunkhoz expediáltatott magyarországi *Bessenyei* s *Klobusiczki* uramék másokkal együtt. Ez napon is igen kopott az szánút, s az múlt éjszaka sem volt kemény idő.

11. **Csötörtök.** Jó reggel felkelvén mindazáltal csak nyolcz óra tájban indulván Nagy-Sinkről, és az magyarországi atyafiak is tőlem elválván, ebédelni mentem Lesesre, s éjszakáló helyre pedig Szent-Ágotára érkeztem. Még eddig jó szánútunk volt ugyan,

Digitized by Google

de az mint ma is olvadott, és éjszaka is kevés eső esett, szinte is végképpen elhagy bennünket az szánút.

12. Péntek. Ma idejében indultam mintsem tegnap, és nóha nehut és sok helyeken kopáros és sáros szánúttal ebédre Martonfalvára verdődénk, s éjszaka pedig Bolyába érkezénk *Toldi* uramhoz. Ebéd után valóban alkalmatlan sáros és nem havas útunk lőn, csaknem estig esvén az hóval egyvelesleg eső, mely is annyira kopfatá az szánútat, hogy csak az oldalokon, hegyen az hónak egy kis láttatja. Az múlt éjjel is lágy idő lőn.

13. Szombat. Szánakon lévén az útnak alkalmatlanságára nézve idein megindulék Bolyából, és nóha az elmúlt éjjel mind esett az hó, s alkalmasint be is fedte az földet, de alatta csupa sár lévén, s nappal egyaránt olvadván, ebédre az szánakkal nagy bajjal érkezhetém Nagy-Selykre; az honnét is én csak nehányad magammal lovon mentem éjszakára Sorostélyra *Teleki* uramhoz; az szának pedig több szolgáimmal együtt háló helyre érkezének Hassag nevű szász faluba, de annál tovább az nagyobbik szánat egy nyomnyira sem vihették az nagy sártúl s alkalmatlan úttúl; az útakon egyéb nem lévén, sőt még az oldalokon is szinte elfogyott az hó, ma és az múlt éjjel is egyaránt olvadván.

14. Vasárnap. Váltig igyekeztem ma haza Karkóba mehessek; de az úr ő kegyelme semmiképen el nem bocsátott, el akarván vinni az szerdai Csórán lejendő *Barcsai Mihály* uram fia keresztelőjére, és az magyarországi atyafiakban is felesen lévén itt, s az végbeliek közzűl is érkezvén követségben *Uri* uramék; és így ez napot az praedikátiók hallgatásában

Digitized by Google

s beszélgetésben töltém el. Ma is alkalmasint olvadott; az éjjel egy kis dér volt.

15. Hetfő. Ma isten jóvoltából mintegy nyolcz óra tájban indultam meg; ebédre érkeztünk „(egy szó hiányzik, hihetőleg *Pokafalva*)“ faluba; éjszakára pedig mentünk Drassóra *Keresztessi Samuel* uramhoz, az hol is becsülettel láttak. Az múlt éjjel nagy dér lőn, nappal sütő meleg.

16. Kedd. Ma napestig hasonló idő volt, mint tegnap; az múlt ejszaka is pedig alkalmas dér. Ebédet ettünk Szászsebesben; éjszakára pedig nagy időn Vinczre érkeztünk, estig az új-keresztyéneket járván meg.

17. Szerda. Vinczrül is könyörgés után jó reggel megindulván Csórára is nagy időn érkeztünk, az hová is hunyadvármegyei becsületes emberek felesen gyülekezvén, és az keresztelő is véghez menvén késő éjszakáig tánczczal és itallal töltettük az időt. Ma is nappal szép tiszta idő volt; az múlt éjszaka is pedig lágy idő lőn.

18. Csötörtök. Alig várván, hogy világosodjék, *Teleki* uram is hajnalban Csórárúl megindula, s én is pedig közelebb lévén Hunyadhoz Csórán föröstökömezvén jöttem egy huzomban éjszakára Hunyadra; az hol is roszúl érezvén magamat vacsora nélkül lefeküdtem. Ma is elég tiszta és szép idő lőn; az múlt éjszaka pedig kevés dér is. Vettem az *Bethlen Farkas* uram s *Haller Péterné* asszonyom lakadalmára hivogató leveleit.

19. Pintek. Jó reggel felkelvén isten kegyelméből jobban érezvén magamat aprólékos dolgaimat végezvén, tekínteni ebédre Brettyére, s éjszakára pedig Haczokra mentem, s itt is háltam. Ma napestig

Digitized by Google

iszonyú nagy de olvasztó szél volt; hogy bealkonyodott pedig kevés eső is esett; az múlt éjjel pedig semmit sem fagyott.

20. Szombat. Messze lévén Illye s oda szándékozván pedig, jó hajnalban megindultam, s föröstököm tájban be szállottam Hosdáton az *Hosdáti* uram házához; az hol is falatozván elmentem, és isten jovoltából mind ily rosz úton is napvilágnál érkeztem Illyére, az hol is vacsorálván csak lefeküdtem s itt háltam.

21. Vasárnap. Az ünnep szentelés kedvéért ez napot itt töltém, holmi oeconomiához tartozó dolgaimhoz láttam, s vacsorán pedig *Kis Gábor* uramnál voltam. Tegnap valamely szép tiszta idő, így ma reggeltől fogva estig homályos és esős idő lőn.

22. Hetfő. Sietvén vissza Karkóba, *Teleki* urammal való végezésem szerént jó reggel megindultam, és idein érkeztem Hunyadra. Ma szép tiszta idő lőn, s az elmúlt éjszakán is hasonlóképen.

23. Kedd. Tegnap Hunyadon is végezvén aprólékos dolgaimat, ma reggel megindultam s ebédleni mentem Piskibe, hon nem létében *Barcsay Mihály* uram házához szállván, éjszakára pedig Vajde nevű faluba érkeztem. Ma is szép tiszta idő lőn, s az múlt éjjel egy kis dér; útunk pedig valóban alkalmatlan.

24. Szerda. Vajderül is jó reggel megindulván ebédre Vinczre, s éjszakára Karkóba érkeztem, itt találván *Teleki* ur szolgáját levelekkel; magam pedig fáradt állapottal lévén, vacsora étel nélkül lefeküdtem. Ma is tegnapihoz hasonló idő lőn.

25. Csötörtök. Az fáradság után szokásomon kivül továbbka hevervén *Teleki* uram szolgáját ebéd előtt az választtétellel elbocsátám; azonban gondol-

Digitized by Google

ván hosszas és fáradságos úta zásimat egy kis nyugodalmamat „(hihetőleg kimaradt egy két szó)“ ; újabban délután érkezék *Teleki* uram szolgája levelekkel, kiben irja, siessek udvarhoz; *Kubinyi László* uram az portárúl s lengyel posta pedig Vassavárúl érkezvén; és igy az hátramaradt napot készülésben töltém el. Érkezék azalatt *Budai Péter* uram is, kinek sok reménykedésire vacsorán is nálam lévén, holnap ebédre Mindszentre igérkezém.

26. Péntek. Az Fogaras felé való indulást is, de *Budai* uramnak tött igéretemet előttem viselvén, ebédre Mindszentre mentem által; az hol is becsülettel lakván Karkóba sem térvén be, késő éjszaka hálásra érkeztem Szászsebesbe. Ma, úgy tegnap is jó tavaszi idők lőnek; mindazáltal éjszaka e napokban egy kis derek is jártak.

27. Szombat. Szászsebesbűl jó idein indulván meg, ebédre Nagy-Apoldra, éjszakára pedig Szelistyére érkeztem, *Barcsai Pál* uramat is Szászsebesbűl magammal hozván el. Az egy útnak alkalmatlan és sáros voltán kivűl istennek hála ma is jó idő lőn, s az múlt éjjel is pedig egyaránt tartott.

28. Vasárnap. Igen sáros és alkalmatlan útunk lévén az mai napon is jó reggel megindultam, és ebédre mentem Kereszténysziget ire; az hol is jó ideig késvén ejszakára bementem Szebenbe *Barcsai Mihály* uramat is az ebédlő helyen találván. Ma napestig szép tavaszi sütős meleg lőn; az múlt éjjel egy kis derecske volt.

Marczius.

1. Hetfő. Ez mai napot bőjtöléssel és praedikátiók hallgatásával akarván eltölteni, kétszeri praedi-

Digitized by Google

kátió után ebédlettem. Azonban feles emberséges emberek lévén asztalomnál s jó venánk érkezvén, egészen is ez napot itt tölténk. Ma is igen szép idő lőn s éjjel sem volt semmi hideg.

1. Kedd. Az tegnapi mulatás után roszúl lévén igen jó reggel falatozván és *Barcsai* uramék is Fogarasig együtt járván velem, kiindultunk, s ebédre mentem Újfaluba, s éjszakára pedig, nóha estve felé, Kürpödre érkeztem. Ma délután nóha tiszta, de szeles idő lőn; az múlt éjjel pedig egy kis dér is.

3. Szerda. Kürpödrűl is jó idein indulván meg ugyan sáros úton, nóha szép tiszta időben ebédre Nagy-Sinkre, s éjszakára pedig beérkeztem Fogarasba; az hol is mindjárt bementem udvarhoz. Ma is szép tavaszi idő lőn; az múlt éjjel pedig egy kis dér volt.

4. Csötörtök. *Teleki* uramat s az magyarországiakat felesen udvarnál tanálván, és jó reggel szállásomra begyülekezvén beszélgetéssel töltettük az időt, és közönséges dolgainkhoz láttunk; ebédután is hasonlóképen. Mind ebéden is vacsorán is fen voltam S az idő is szép tavaszi formába indult; s éjjel pedig derecske is volt.

5. Píntek. Ez napot is boldogtalan dolgainkrúl való beszélgetéssel töltvén, ebéden is vacsorán is fen lévén udvarnál. Ebéd előtt két szolgámat is Brassóba, ebéd után pedig *Absolon* uramat közönséges akaratbúl expediálván Sorybe (Stry-be) bizonyos francziai emberekhez. Ma is napestig szép tavaszi sütős meleg idő lőn, s éjjel sem volt semmi hideg.

6. Szombat. Ma is napestig itt lők udvarnál ebéden oda fen, s vacsorán pedig szállásomon voltam.

Digitized by Google

Istennek hála szép tavaszi idők járnak, úgy ma is; az múlt éjszaka ugyan volt egy kis dér.

7. **Vasárnap.** Ez napon is itt udvarnál voltam, reggel praedikátióra és ebédre is felmenvén; ebéd után holmi irogatásimhoz láttam, kik miatt az délesti praedikátiót sem hallgathatám. Ma is, úgy múlt éjjel is hasonló idő lőn mint tegnap.

8. **Hetfő.** Ma urunk ő nagysága vadászni kimenve ebédet kin mezőben ettünk; estve felé pedig elbúcsúzván éjszakára én Nagy-Sinkre mentem. Délutánra nagy szél, s estve felé szapora eső volt; s az múlt éjjel pedig ugyan alkalmas dér is volt.

9. **Kedd.** Nagy-Sinkről tegnap elkísért udvari atyafiak elválván tőlem, mintegy 7 óra tájban reggel indulhaték csak, s az alkalmatlan úthoz képest ebédre Vessződ nevű szász falunál tovább nem meheték; éjszakára pedig Ujegyházra érkeztem. Házomig velem járván *Ketzer Menyhárt*, *Klobusiczki Pál* és *Fajgel Péter* uramék is. Az tegnapi szeles és esős idő után ma szép tiszta tavaszi idő lőn, s éjjel is fagyott.

10. **Szerda.** Ujegyházról is megindulván isten kegyelmiből ebédre Vurpöd nevű szász faluba, s éjjelre pedig Szelindekre érénk jókor, útunk is sokkal jobb lévén mint tegnap, és az idő tisztán és melegen szolgálván, s az múlt éjszaka is pedig semmi dér nem lévén.

11. **Csötörtök.** Szelindekről mintegy nyolcz óra tájban indulhatván csak holmi irogatásimra nézve, mindazáltal ebédre Pókafalvára, s éjszakára pedig Tóhát nevű oláh faluba érkezénk, útunk is jó és száraz lévén. Istennek hála szép tavaszi idő lőn ma is s az múlt éjjel volt ugyan egy kis dér is.

12. **Pintek.** Sietvén puszta házamhoz jó reggel

Digitized by Google

megindultam, s felettébb való nagy szél érkezvén bajosan költözheték által az Maroson; mindazáltal magam jókor érkeztem Karkóba ebédre, de cselédem nehezen jöhetvén által majd későcskén érkezheték. Azalatt haza érkezvén újabb nagy szél támadván, s abból hó is származván, napestig szaporán esett; s ugyan alkalmas hó is vagyon. Az elmúlt éjjel volt egy kis derecske.

13. Szombat. Az múlt egész éjjel is mind esett szaporán az hó elannyira, hogy bokáig már s feljebb elérjen, de állandó úgy hiszem nem leszen. Ma napestig sem volt szüneti az hó esésnek, kibűl is egy nagy árvizet reménylhetünk csak. Ez napot nyugvással töltém.

14. Vasárnap. Isten tudja, mit akarjon az hó, mert az múlt éjjel is éjféltűl fogvást reggelig, s reggeltűl fogvást délután harmadfél órakorig mind esett; estve felé ugyan valamennyire tisztúlt Ma ebéd után csak az irásban munkálódtam, foglalatoskodván az reggeli és estveli praedikátiók hallgatásában is, itt töltvén ezen napot is.

15. Hetfő. Ma jó hajnalban felkelvén újobban tegnap hátramaradt leveleknek irásában foglalatoskodtam, expediálván jó reggel *Köszegi Istvánt* is Huszt felé. Az múlt éjjel szép tiszta idő s hideg sem volt; megviradván pedig szapora eső kezdett esni, s délig tartott, mely eső is alkalmasint elapasztotta az havat. Ez napot is itt töltém.

16. Kedd. Tegnap emberséges emberekkel kevéssé mulatván, napestig kornyadoztam, és hevertem utánna; ebéd után pedig förödtem, s *Teleki* uramnak rescríbáltam; azonban holmi aprólékos dolgaimhoz is láttam. Az elmúlt éjszaka lágy idő volt, s nappal

Digitized by Google

sem volt hideg; mely miatt is napestig igen olvadott s esett az hó.

17. Szerda. Ma az újabb unalmas s alkalmatlan utazásomhoz való készületemben töltém az időt, ebédre *Gilányi Jakab* is érkezvén. Ma is jó tavaszi idő volt; az hó is többire az éjjel mind elolvadott hogy láttatja se sok legyen, mely is nagy sárt és árvizeket szerze.

18. Csötörtök. Jó hajnalban felkelvén csaknem nyolcz óráig végezhetém dolgocskáimat, és aztán Isten jóvoltából megindulván, *Ketzer* uramék is velem lévén, ebédet ettem Mihályfalván; éjszakára pedig Borostyán (?) nevű oláh faluba érkeztem. Istennek hála reménységen kivűl való jó útam kezde lenni, mert az tegnapi jó idő az múlt éjszakai szelecske, s az mai meleg idő alkalmasint szikkasztja az útakat.

19. Péntek. Ma napestig is sütös meleg lőn, éjszaka is tavasz formán. Ebédre Sorostélyra, s éjszakára Röszre mentem.

20. Szombat. Röszrűl is könyörgés után megindulván az nagy sarok és alkalmatlan út mia ebédre majd későcskén érkezhettem Argyesre; az hol is az szekerek után sokáig várakozván, s ebédet sem évén megindultam, és éjszakára Bendorf nevű faluba mentem. Ma napestig igen szép és meleg idő lőn; éjjel pedig az elmúlt napokban, úgy most is derecskék is járnak.

21. Vasárnap. Bendorfon, lévén velem praedikátor, az templomban hallgatván praedikátiót, és utánna mindjárt megindulván. Ma is hasonló szép tiszta idő lőn mint tegnap, és az múlt éjjel is.

22. Hetfő. Jó reggel felkelvén, s könyörgés után megindulván, ebédre Nádpatakra s estvére be Foga-

Digitized by Google

rasba érkeztem Isten kegyelméből, mindjárt fel is menvén udvarhoz; vacsorán ott is voltam. Ma is igen sütett az meleg, hogy majusban elég volna; éjjel is pedig nem volt semmi dér.

23. Kedd. Ma napestig is itt Fogarasban voltam. Igen kedvetlen idő volt. *Bethlen Farkas* és *Ketzer János* uramék érkezének ide. Ma napestig itt voltam; egy kis eső is volt; az múlt éjjel pedig kisded derecske is.

24. Szerda. Ma estve felé mind beérkezének az tanácsurak s egyéb országbeli rendek is, az magyar atyafiakban és az minapi gyülésen itt lévő magyar követekben is felesen, most kelletvén agitáltatni mind az magyar dolgoknak, s mind az *Béldi Pál* és *Bethlen Miklós* rab urak dolgainak. Ma is szép tiszta idő volt; éjjel pedig egy kis dér. Ebéden is, vacsorán is fen voltam.

25. Csötörtök. Ma az erdélyiek az rab urak szabadulásokban, mi pedig magunk dolgainkrúl való beszélgetésben foglalatoskodtunk; és így ez napot is itt töltém. Szép tavaszi idő lévén ma is; éjjel sem volt semmi dér.

26. Pintek. Ma is hasonló formában telék el az nap mint tegnap; egyik részrűl sem mehetvén az dolog conclusumra. Ma egy kis eső is volt. Azonban érkezék Strybűl *Absolon* uram levele, kiben irja az Lengyelországban lakó francziai király residensétűl marchio *de Bethuntúl* expediált követek útban vannak, és vasárnap estvére ide Fogarasba érkeznek. Az múlt éjjel pedig ugyan alkalmas hideg lőn.

27. Szombat. Ez napot is hol egygyel, hol mással való beszédben töltém; magam is az közönséges dolgokhoz látván. De úgy látom még sem az urak

Digitized by Google

nem szabadulnak, sem az mi dolgainkban még válasz nincsen; és így telék el ez nap is. Igen szép tavaszi idő volt, s éjjel se dér.

28. **Vasárnap.** Ez napot isteniszolgálatban tölténk közönségesen is; én pedig estve felé holmi irogatásimhoz is láttam. Érkezének napleszálláskor hat óra után az francziai követek is *Absolonnal* együtt; azonban nagy részin az emberekben is eloszlának, és az tanácsurakban is az két *Haller* és *Bethlen Farkas* ur. Egészen az nap szép tavaszi módon szolgált mind nappal, s mind éjjel.

29. **Hetfő.** Nóha tegnap sokunknak kérésére is az rab uraknak az fejedelem megengedni semmiképpen nem akara; mindazáltal már ma engedelmeskedni láttatik ő nagysága, s nagy reménység megszabadulások iránt. Mi is pedig az portára menő követeinknek expediáltatásokban s expeditiójok concipiálásában fáradoztunk. Igen szép tavaszi nap lőn ma is. nóha az múlt éjjel volt egy kis hidegecske is.

30. **Kedd.** Az mai napot is dologgal és irogatással tölténk el. Reggel az egész magyar itt benlévő atyafiakkal együtt az franczia köszöntésére mentem, kik is praesentálván marchio *de Bethune* levelit udvarhoz felmentenek. Estve felé magánosan is elmentem hozzájok, és eleget beszélgetvén véllek, vacsorára az palotára mentem. Ma napestig szép meleg idő, és éjjel sem lőn hideg.

31. **Szerda.** Ma is munkával és egyéb követek expeditióját néző foglalatossággal töltők az időt; de részemről, és kivált az erdélyi urak részéről az urak szabadulásokban való mesterkedéssel; az mint hogy Isten kegyelmiből mindaddig szólánk ő nagyságának, hogy nemcsak megigirte, de vacsora tájban az rab-

Digitized by Google

házbúl mind *Béldi Pál*, s mind *Bethlen Miklós* uramékat városon levő szállásokra ki is bocsátotta bizonyos ezerekbűl álló kezesség alatt. Igen szép tavaszi idő lőn ma is; éjjel egy kis dér is volt.

Aprilis.

1. **Csötörtök.** Ez hazának már régen bevött szokása szerint az mai nap böjtöléssel, és háromszori templomba való járással telék. De Isten megbocsásson mind az erdélyi magyar dolgokban interessatus urak, s mind velem együtt az magyarországi atyafiak az elmúlt napokban lőtt discursusinkat arra vettük deliberatióba s effectumba, az mint hogy mind az m. fejedelem részirűl, s mind az mi részünkről Lengyelországba az francziai residenshez menő követek nemcsak denomináltattak, de plenipotentiájok, instructiójok és egyéb missilis levelek meg is írattattak; az portára menő követeinknek kezekbe is adatódván az reájok szóló instructio s azon portára szükséges missilis levelek. És így Lengyelországba uramék részérűl mégyen *Macskási Boldizsár* uram, az mienkrűl pedig *Farkas Fábián, Fajgel Péter* és *Absolon Dániel* uramék, az egyik követ franczia is együtt járván vélek, az másik pedig megtérésekig udvarnál resideálván. Az portára pedig részünkrűl mennek *Kende Gábor*, és *Ketzer Menyhárt* uramék, kapitihájul pedig *Kubinyi László* uram. Igen szép meleg idő lőn ma is; az múlt éjjel sem volt semmi hideg. Az francziáknál ma is voltam.

2. **Péntek.** Az fejedelemtűl még tegnap búcsúzván el az közönséges dolgokra nézve ebédig ma sem meheték el hofmester uramnál lévén ebéden. Ebéd után

Digitized by Google

azért én is megindulék, és éjszakára Nagy-Sinkre menék, az hol is vacsorán az királybirónál voltam. Istennek hála ma is szép meleg tavaszi idő lőn; éjszaka is meleg volt.

3. **Szombat.** *Baranovszki* uramat szükséges dolgaim végett kelletvén expediálnom Szigetre, és onnan most is Ungvárra *Barkóczi Sándorné* asszonyomhoz, szekereimet jó reggel előküldtem ugyan, de magam az sokféle expeditióra nézve Lengyelországba is irván követeink által, későn indulhaték; mindazáltal ebédre Mártonhegyére, s éjszakára Holczmány nevü szász faluba érkeztem; s ez mái nap is éjszakával együtt szép tavaszi módon szolgált.

4. **Vasárnap.** Igen sietvén haza Illyére, jó hajnalban megindultam, és ebédre igen közel Szebenhez Hemerstalt (Hammersdorf) nevü szász faluba, s éjszakára pedig majd későcskén Omlásra érkeztem, nagy lévén az mai jövés. Ma is szép melegen szolgált az nap, estve felé azért beborult, s valamenyire paraholt is az eső; az múlt éjszaka is meleg lőn.

5. **Hetfő.** Omlásrúl jó reggel indulánk meg, és kilencz óra előtt érkeztem Drassóba *Keresztesi Sámuel* uramhoz; az hol is egynehány óráig lévén ejszakára még is Szász-Piánba verdődtem, s ott is háltam. Ma reggel is mintegy esöre állott az idő, de ebéd tájékátúl fogvást aztán csaknem estig szaporán esék az eső; az múlt éjjel pedig szeles, de tiszta idő lőn.

6. **Kedd.** Piánbúl is jó reggel megindulánk és egyhuzomba mentünk Piskibe *Barcsai Mihály* uramhoz; az hol is sokat mulatván s déltájban is érkezvén, estve felé még is elmenék, és késő sötét éjszaka érkezhetém Solymosra *Barcsai István* uramhoz; de az ebéditül roszúl lévén csak lefeküdtem, többire semmit

Digitized by Google

sem évén. Ma szép tiszta tavaszi idő lőn ebéd után estig; de délig igen hideg és nagy szél volt; az szerént az múlt éjjel is.

7. **Szerda.** Jó hajnalban mindjárt felköltem, és hamar is megindulván kilencz óra tájban érkeztem Isten segitségéből Illyére *Szalai Pál* urammal együtt; s ez napot nyugovással is töltém; szép tisztán szolgálván az nap, s az éjszaka is tavaszi módon.

8. **Csötörtök.** Ma az utazásban való fáradságomat reggel sokáig való heveréssel pótlám ki. Azonban ebédre érkezének hozzám *Józsika Gábor* és *Barcsai István* uramék; kik is jól lakván estve felé elmenének. Ma napestig szép verőfény szolgált, nóha fogas, éjszaka pedig csendes idő lőn.

9. **Pintek.** Jó idő lévén ma reggel kimentem vala nyulászni; de csakhamar megtérék, eső is esett kevéssé. Ebéd után csaknem estig homályosan is tartott, éjszaka pedig egy darabig hideg szél volt.

10. **Szombat.** Ma napestig nagy eső volt hideggel telyes, ki miatt csak bennültem; v.lóban meg is ázott az föld. Holmi levelek irásával s olvasással töltettem időmet. Az elmúlt éjjel is esett az eső, és szél is volt.

11. **Vasárnap.** Ez nap praedikátiók hallgatásával múlék el. Napestig nagy szél tartott. Ma is holmit irogattam, s időmet bennüléssel töltettem. Az múlt éjjel is kedvetlen és homályos idő lőn.

12. **Hetfő.** Jó reggel ki akartam vala vadászni menni de szapora apró eső kezdett esni, mely is csaknem ebédig tartott; délután pedig feltisztulván és szép tiszta meleg idő lévén ugyancsak kimentem, s nyul fogatásbúl elég szerencsénk is volt. Az éjjel csendes idő lőn; hajnal felé kezde borúlni.

Digitized by Google

13. Kedd. Nóha reggel szeles idő volt, de délután estig igen melegen sütvén az nap s tiszta idő is lévén, vadászni ma is kimentem, s hat óra felé meg is tértem. Az múlt éjjel pedig volt egy kis hideg is.

14. Szerda. Ma is tegnaphoz hasonló szép idő volt, szikkad is az föld. Az múlt éjszaka meleg lőn. Ma is kimentem vala; s vettem *Teleki* uram levelét is.

15. Csötörtök. Ma vallásunknak régi bevett szokása szerint Isten kegyelmibűl communicáltam másokkal együtt reggel; s estve felé homályos idő volt, eső is kezdett kevéssé esni. Az múlt éjszaka pedig meleg idő volt, nóha szél is volt.

16. Nagypintek. Ez mai szent napot is Isten panaszul ne vegye megszentelők, reggel praedikátiót hallgatván, s délután passiót énekeltetvén, s napjában csak egyszer is évén. Az múlt éjjel csendes és rekkenő idő volt; nappal pedig többire homályos, és eső is kezdett esni. Délután érkezék levéllel s valami gyermek lovakkal *Serobak István* is Udvarhelyrűl. Azonban hozák szegény *Hosdáti Ferencz* uramnak is tegnap délesti négy s öt óra között ez világból való kimulását karácsontúl fogva való betegsége után.

17. Szombat. Ez napot csak bennüléssel töltettem igazán aprilizálván az idő, és egynehányszor hozzá fogván az eső az eséshez; néha megtisztula, mindazáltal így is valóban megázott az föld. Ma metszetlen és fékes lovaimat fűre, és czövekesre eresztém. Az múlt éjjel is csendes és lágy idő lőn.

18. Vasárnap. Legyen áldott Istennek szent neve érette az áldott husvéti napokra türhető egésségben és az hazának csendességében érhetők; ez mai napot kétszeri praedikátió hallgatással és becsülettel töltém

Digitized by Google

el. Nappal és az elmúlt éjjel is egy darabig csendes és tiszta idő lőn; de estve felé eső is esett.

19. Hetfő. Nyavalyás *Hosdáti* uramnak szerdán lejendő temetésére igirkezvén, azonban az postamester uram lakadalmára való úthoz is készülvén, reggel praedikátiót hallgatván, ebéd után *Sej Gábor* házánál is mulattam egyideig; estve felé pedig holnapi útamhoz készülvén. Reggeltűl fogvást délesti egy óráig szép tiszta idő lőn, azután szaporán és sokáig esett; estve felé ugyan újobban is feltisztúlt.

20. Kedd. Isten kegyelmébül Illyérűl jó reggel megindultam *Szalai* uramat házomnál hagyván, és ebédet Kisgesen „(tán Kérgesen)“ evén, nagy időn érkeztem Hunyadra; az hol is estig dolgaimat végeztem. Ma napestig igen szép tiszta meleg idő lőn; éjszaka is meleg volt.

21. Szerda. Ma is kilencz óra feléig szükséges dolgaimban foglalatoskodtam; azonban föröstökömezvén Hosdátra az temetés helyire több becsületes emberekkel általmentem; az hol is hosszas czeremoniák után szegény *Hosdáti Ferencz* uramat eltemetők. Eltemettetése után pedig semmit se késvén éjszakára Porkiszra (Perkász) verdődtem. Ma szép melegen és sütősen szolgált az nap; éjszaka is pedig tavaszi módon viselte magát.

22. Csötörtök. Ma is könyörgést hallgatván ugyan jókor indultam, és ebédre Csórára, éjszakára pedig érkeztem Péterfalvára; az hova is leveleim is érkezvén, feles dolgokon mentem által, némely tiszteimnek is dispositiókat adván. Ma is hasonló idő volt mint tegnap; nóha az Maros mellett túl nagy esők láttattak, mindazáltal minket meg nem áztattak.

23. Pintek. Karkai és illyei tiszteimet reggel

Digitized by Google

elbocsátván ma sem későn indultam, s ebédre Nagy-Apoldra, éjszakára pedig Kereszténynszigetre mentem. Azonban még reggel érkezének holmi tábori katonák is az *Majos* uram levelével. Ma is napestig, és az múlt éjjel is szép tavaszi módon szolgált az nap; Istennek hála útunk még is száraz és törett vagyon.

24. Szombat. Sietnem kelletvén az *Székely László* uram lakadalmára ugyan idein indulék meg, és hogy annál többet mehessek, s idejében szállhassak, csak egyvégben mentem; sokat is kerülvén alkonyodólag érkezhettem csak Szent-Ágotára. Ma nagyobb, részint hegyes és sáros de nagy útat is jövén, lovaim igen elbágyadtak. Az idő mindazáltal mind nappal, s mind éjjel szép melegen, s tavaszi módon szolgált.

25. Vasárnap. Nem várakozhatván előttem álló útam miatt, az praedikátió után innen is megindultam, s ebédre Nethusra, éjszakára pedig „(egy szó hiányzik)“ verdődénk. Istennek hála ma is, és éjszaka is szép napunk lőn.

26. Hetfő. Síratő estíre én is másokkal együtt *Székely László* uramtúl Erkedre mára hivattatván, igen reggel nem indultam, és szántszándékkal való kerüléssel ebédre Szász-Keresztúrra érkeztem; az hol is postamester uramat az udvari ifiakkal együtt tanálók; de ő kegyelme semmit sem késvén, azonban én is ebédemet végeztem, hálni nagy idein beérkeztem Erkedre; az hol is annak rendi szerént az vacsora víg lakással telék el. Ez nappal s éjszakai idő is szépen szolgált.

27. Kedd. Isten kegyelmibűl valóban alkalmatos idök szolgálnak az mostani lakadalmaskodásra is. Tegnap az hivatalosokban feles főrend és urak is

Digitized by Google

gyülekezvén be, ma mintegy tiz óra felé indulánk meg csak szép rendesen Erkedrűl; és noha csak egy mérföldnyire van az lakadalmoskodó hely, de felettébb lassan menvén, és az dispositiók közben igen gyakran meg is állván, csak délesti két óra felé érkezheténk Dersre; az hol is az fejedelem képét *Bánffi Zsigmond* uramat közönségesen szállására kisérvén eloszlánk; s míg az vőlegény esküdtetése s ajándékok praesentálása véghez ment, elkésődvén az idő, hat óra tájban ülheténk le csak asztalhoz, és az sok ital s táncz után éjfél után oszolhatánk el.

28. **Szerda.** Az tegnapi mulatás után nem szinte jól érzém magamat. Jó reggel felkelvén holmi dolgaimban foglalatoskodtam. Azonban az lakadalmi háznál másokkal együtt föröstökömezvén kilencz óra tájban, mintegy délesti másfél óra tájban megindulánk Dersből, és az násznépivel együtt és sötétedve érkezénk Szász-Kézdre; az hol is az italt, valamint tegnap, nem tágítottuk. Ma is egész nap, éjszakájával együtt szép tavaszi módon vis „(nehány szó kimaradt)".

29. **Csötörtök.** Szász-Kézdrűl is mintegy reggeli hét óra tájban indulánk; egy végtében megállapodás nélkül menvén érkezénk háló helyre Sáros nevű szász faluba; az hová is idein szállva meg asztalhoz is gyertya nélkül ülénk le; s vig lakással töltvén az időt, itt is éjfél után fekheténk le. Az mult éjszaka (eső) lőn, nappal pedig igen sütő meleg; nóha délután mintegy fertályóráig záporeső is esett.

30. **Pintek.** Sárosrúl Isten jóvoltából szerencsésen megindulánk és Szász-Medgyesre kerülvén, az városon által is menvén, délelőtt érkezénk az *Székely László* vőlegény úr házához Pócstelkére; az hol is

Digitized by Google

elbocsátván ma sem későn indultam, s ebédre [illegible] Apoldra, éjszakára pedig Kereszténysziget[illegible] tem. Azonban még reggel érkezének hoz[illegible] katonák is az *Majos* uram levelével. Ma[illegible] és az múlt éjjel is szép tavaszi módo[illegible] nap; Istennek hála útunk még is s[illegible] vagyon.

24. Szombat. Sietnem kelletvé[illegible] uram lakadalmára ugyan idein in[illegible] annál többet mehessek, s idejébe[illegible] egyvégben mentem; sokat is [illegible] érkezhettem csak Szent-Ágot[illegible] hegyes és sáros de nagy [illegible] elbágyadtak. Az idő mind[illegible] éjjel szép melegen, s tav[illegible]

25. Vasárnap. Ne[illegible] útam miatt, az praedi[illegible] s ebédre Nethusra, [illegible] zik)" verdödénk. [illegible] szép napunk lön. [illegible]nd-

26. Hetfö. [illegible]n nyári és *Székely László* [illegible]jszaka is rek- igen reggel [illegible] kerüléssel [illegible]gaimat végezvén, itt Kar- hol is pos[illegible]ebéd után megindultam sietvén tanálók [illegible]e, egy huzomban mentem Alke- én is e[illegible]vá is vacsorára érkezék *Orlai* ur Bor- tem [illegible]a délig nyári idö lön; de délután valami- cso[illegible]enetes szél kezdett lenni, és estig is tartott, id[illegible] maradhattunk magunk is az nagy por miatt. Az múlt éjjel pedig tiszta meleg és csendes éjsza- kánk lön.

1. Kedd. Jó reggel felkéltem, hogy hamarébb

Digitized by Google

fördőt; de az Gyalmár mellett való Ma-
okáig bennünket, képtelen nagy szél
gnap, úgy ma is délig, és az múlt
int hallom országszerte is még
, mindazáltal még is minde-
énk, és mintegy reggeli ki-
kétszer, és alkalmas ideig
yszer is évén.
zen itt az fördésben
omban feles iroga-
hoz s másokhoz
ekkel. Ma igen
is pedig me-

s sütősen
em, és itt hely-
ep napunk lőn; az
elé magát.
is egészen itt valék, sokfelé
an ma is kétszeri fördéssel tölt-
is. Ma is szép meleg nap lőn, úgy

. **Szombat.** Ma is itt az fördőben valék, csak egyszer fördvén, és nem is lévén igen jól. Maramaros felé is expediálám *Pikkát*. Azonban *Naláczi* uramnak is vettem Bábolnárúl levelét, kiben hí házához holnap estvére; oda is igérkeztem. *Teleki* uramhoz is expediálám szabadosomat. Ez napon igen meleg idő lőn; az múlt éjjel is szép harmatos idő.

9. Vasárnap. Reggel és ebéd után is praedikátiót hallgatván Isten kegyelmibűl megindulánk, és Bábolnára érkezvén, *Naláczi* urammal ott is hálám. Ma igen rekkenő meleg volt; magam is roszúl és bágyad-

Digitized by Google

délesti három óra tájban ülvén le az asztalhoz, sokáig való ital után eloszlánk, és ez napot is szerencsésen eltölténk, kiért is áldassék Istennek szent neve. Az múlt éjszaka, és ez mai nap is rekkenő lön.

Majus.

1. **Szombat.** Az ország rendelése szerént ez mai nap is böjti, de az böjtre nézve utolsó is lévén, meg kell vala üllenünk, de közönségesen is elúnván az hosszas vendégeskedést, farsangolást kicsinytűl fogvást nagyig mind eloszlánk; és elbúcsúzván gazdánktúl én éjszakára jöttem Hosszú-Aszó nevű szász faluba. Ma is napestig igen sütett az nap; éjszakán is tiszta idő lön.

2. **Vasárnap.** Könyörgést hallgatván Hosszú-Aszórúl jó reggel megindultam, és ebédlő helyre mentem Karácsonfalva nevű oláh faluba, az hol is feles irásimat végezvén *Berkes* Maramarosba expediálám, s majd majd késöcskébben indulhatván, mindazáltal jókor érkeztem Karkóba. Ma igazán nyári és felettébb is meleg idő lön; az múlt éjszaka is rekkenő volt.

3. **Hetfő.** Aprólékos dolgaimat végezvén, itt Karlóban évén ebédet, s ebéd után megindultam sietvén az gyógyi fördőbe, egy huzomban mentem Alkenyérre; az hová is vacsorára érkezék *Orlai* ur Borberekbűl. Ma délig nyári idő lön; de délután valamivel rettenetes szél kezdett lenni, és estig is tartott, alig maradhattunk magunk is az nagy por miatt. Az múlt éjjel pedig tiszta meleg és csendes éjszakánk lön.

4. **Kedd.** Jó reggel felköltem, hogy hamarébb

Digitized by Google

érhessem az fördőt; de az Gyalmár mellett való Maros tartóztata sokáig bennünket, képtelen nagy szél lévén valamint tegnap, úgy ma is délig, és az múlt éjszaka is, de az mint hallom országszerte is még ezen két nap. Bajosan, mindazáltal még is mindenestűl fogva által költözénk, és mintegy reggeli kilencz óra tájban érkezénk; kétszer, és alkalmas ideig fördövén ezen nap, és csak egyszer is évén.

5. **Szerda.** Ezen napot egészen itt az fördésben töltém, ma is kétszer fördövén. Azomban feles irogatásim is voltak *Rhédei Ferencz* uramhoz s másokhoz ide jövén az ő kegyelme szolgája levelekkel. Ma igen szép tiszta meleg idő lőn; az múlt éjjel is pedig meleg és csendes idő lőn.

6. **Csötörtök.** Ez nap is szép melegen és sütősen szolgála. Ezt is kétszeri fördéssel töltém, és itt helyben. Ma is tegnaphoz hasonló szép napunk lőn; az múlt éjszaka is csendesen viselé magát.

7. **Pintek.** Ez napon is egészen itt valék, sokfelé való irással. Azonban ma is kétszeri fördéssel töltvén el ez napot is. Ma is szép meleg nap lőn, úgy éjszaka is.

8. **Szombat.** Ma is itt az fördőben valék, csak egyszer fördövén, és nem is lévén igen jól. Maramaros felé is expediálám *Pikkát*. Azonban *Naláczi* uramnak is vettem Bábolnárúl levelét, kiben hí házához holnap estvére; oda is igérkeztem. *Teleki* uramhoz is expediálám szabadosomat. Ez napon igen meleg idő lőn; az múlt éjjel is szép harmatos idő.

9. **Vasárnap.** Reggel és ebéd után is praedikátiót hallgatván Isten kegyelmibűl megindulánk, és Bábolnára érkezvén, *Naláczi* urammal ott is hálám. Ma igen rekkenő meleg volt; magam is roszúl és bágyad-

Digitized by Google

tan voltam majd délesti négy órakorig, igen menvén az hasam. Az múlt éjjel is tiszta csendes idő lőn.

10. Hetfő. Jó reggel felkelvén Bábolnárúl búcsú vétlen jöttem el, és roszúl lévén az tegnapi mulatás után az kéméndi savanyúvíznél ebédlettem, az hol is sok savanyúvizet íván, többire napestig ma is hasrágás- és menés volt egyaránt rajtam; de mindazáltal szerencsésen vacsorára Illyére érkeztem. Ma is napestig rekkenő meleg lőn; hanem délután vagy egy óráig esett ugyan szapora eső. Az múlt éjszaka is pedig szép harmatos tiszta idő lőn.

11. Kedd. Ez napot nyugovással, heveréssel, és étlenséggel töltettem; fördés gyomorfájás lévén ma is rajtam, csak kornyadoztam. Igen szép idő és meleg lőn napestig; az múlt éjjel is pedig tiszta és csendes idő lőn.

12. Szerda. Tegnap estve felé nagy köhögés esvén reám, igen roszúl voltam miája, mert az fejem is két felöl igen nyilallt; ki miatt ma is csak koplalással vettem eleit tovább lehető betegségemnek. Azonban *Teleki* uramnak is vettem egy kötés levén (tán levelét). Ez nap is szép tiszta, és az múlt éjszaka is csendesen szolgált.

13. Csötörtök. Az harmadnapi kornyadozástúl, s étlensígtűl elbágyadván áert akarván kapni, jó reggel felköltem, és vadászni mentem; az hol is az szörnyű hévséget s rekkenő meleget megúnván visszajöttem, és sötét estig víg lakással s mulatással töltettük az időt. Az múlt éjjel is csendes idő lőn.

14. Píntek. Istennek hála ma jobban érzém magamat. Délután az Maroson mentem által sétálni s csaknem estig oda voltam. Ma is igen meleg rekkenő idő volt; az múlt éjszakán is szép tisztán szolgált.

Digitized by Google

15. Szombat. Ez napot csak bennüléssel s olvasással töltettem el; kimentem ugyan kevéssé vadászni is, de mit sem késvén mindjárt megtértem. Ebéden Józsika Gábor uram lőn nálam. Ma is nyári meleg lőn; éjszaka is szép csendes idő.

16. Vasárnap. Ez napon annak rendi szerint Isteniszolgálatban foglalatoskodánk. Homályos idő lőn estve felé, nappal pedig meleg világos idő lőn. Az múlt éjszaka is csendesen viselé magát. S érkezék *Teleki* uram szolgája is estve felé levelekkel.

17. Hetfő. Az múlt éjjel is csendes idő lőn; hanem virradta felé hajnalkor esett szép záporeső, de csak egy óráig ha tarthatott. Nappal pedig napestig változó idő lőn, mert három ízben is kezdett az eső esni, de mindjárt tiszta és fényes napra fordult. Egyébiránt valóban kivántatnék az eső mindenféle vetésre.

18. Kedd. Jó reggel elkészültem vala, hogy menjek vadászni, de mindenfelől beborulván Istennek hála szép és szapora esőnk lőn, és majd délesti három órakorig tartott, ki miatt is vadászatunk elmúlék. Hanem estve felé *Józsika Gábor* uram instantiá jára vacsorára mentem Branyicskára, s ott is háltam. Az múlt éjjel is nagy eső volt.

19. Szerda. Jó reggel felköltem, és vadászni mentem vissza Illye felé, de roszúl lévén az tegnapi mulatás után, és esőre is állván az idő, az vadászokat oda hagyván íziben eljöttem, és haza érkezvén megint ujobban esett az eső, mely is estig tartott. Az múlt éjjel is esett egy darab ideig, alkalmasint meg is ázott már az föld. Mát csak heveréssel s aluvással töltettem el inkább.

Digitized by Google

20. Csötörtök. Ma holmi aprólékos dolgaimhoz s olvasgatásimhoz láttam. Mind az múlt éjjel s mind (nappal) képtelen nagy és estig tartó szél lévén.

21. Péntek. Jó reggel kimentem vadászni Jófőn (?) túl; sok szép helyeket járván semmi szerencsénk nem volt; estve felé térheték meg csak, és hátramaradt részét ez napnak mulatásban s borozásban tölténk el. Ma igen szép csendes nyári idő lőn; az múlt éjszaka is hasonlóképpen.

22. Szombat. Ez napot is itt Illyén benn, és mezőn való kijárással is töltém el. Érkezvén *Teleki* uramtúl is levelem, kiben irja ma egy hete virradóra szegény *Szuhai Mátyás* uramat Maramarosban Rosalyán az szathmári talpasok 180 maga házánál megölték és lövöldözték volna. Szánja és irgalmazzon Isten neki, ily véletlenűl kelle ily hazánk tagjának bujdosásában elveszni. Ma is szép csendes időnk lőn; hasonlóképpen az múlt éjjel is.

23. Vasárnap. Az mai nap devotióval mülék el; gyalog sokat is sétálván, azonban *Teleki* uramnak is rescribálván. Ma is meleg nyári nap lőn.

24. Hetfő. Ez nap is szép melegen szolgálván, és az múlt éj is csendes lévén, mezőre való kinsétálásommal telék, semmi újságot nem hallhatván.

25. Kedd. Igen szép nyári meleg nap volt ma is; már is igen kiszáradt az föld, az kiben kivántatnék az eső. Többire csak mezőben ide s tova való járással s lovaim föresztetésével múlék el töllem az nap. Az múlt éj is csendesen viselé magát.

26. Szerda. Ma igen meleg nyári nap lőn; az múlt éjszaka is csendes idő volt; de estve felé beborúlt, és szomorú és esőre álló idő láttatott lenni, de

Digitized by Google

nem esheték semmi is. Mát csak benlétellel, és olvasással töltém el.

27. Csötörtök. Ez napot is az illyei házomnál töltém; érkezvén leveleim is az országgyülésének pro 30 praesentis terminálása felől; melyre nékem is fel kelletvén fáradnom Fejérvárra készülgetvén. Azonban délesti három óra után estve felé rettenetes nagy s iszonyú szél lőn, majd egy óráig s annál is tovább tartó, mely is az hegyeken s némely faluk határán jégesőt, ide alá pedig kevés ideig tartó szép esőt szerze. Az múlt éjjel szép csendes idő lőn, nappal is három órakorig sütős meleg lőn.

28. Péntek. *Semsei* uramék tegnap búcsúzván el tőlem, ma reggel visszaindulának az táborra. Magam pedig hajnalban kimentem az Bozra (?) vadászni; az hol is szarvasokkal igen szép mulatságom lőn. Ketteit sok üzetés után elszalasztók; az harmadikat pedig elfogatók; melylyel is ebédre Illyére megtértem. Reggel kedvetlen esőre álló idő lőn, azután estig szép meleg nyári idő, eső is kezdett két ízben is esni, de kevés ideig tartott. Ma sem levelem, sem hírem sehonnan sem érkezett.

29. Szombat. Ma is de nem igen reggel kimentem vadászni; de nagy szél kezdődvén szőlőmet tekintvén meg megtértem. Ma napestig is hives és szellős idő lőn, bízvást kelhetett az mente. Isten oltalmazzon dértül. Az múlt éjjel is nagy hideg idő lőn. Érkezék *Török Mátyás* is levelekkel.

30. Vasárnap. Ma is délig hideg és nagy szél is volt; délután pedig csendesedvén estve felé meleg kezdett lenni. Ez napot is itt és praedikátiók hallgatásában töltvén, s délután az szállás, és idein korán

Digitized by Google

élés beszállitás kedvéért *Baranovski* uramat Fejérvárra küldvén. Az múlt éjjel is hives lön.

31. Hetfő. Elakarván Isten kegyelméből holnap indulnom, holmi dolgocskáimhoz s készülgetéseimhez láttam. Ma Istennek hála szép meleg nyári nap lön; és ez éjszaka is csendes idő lön.

Junius.

1. Kedd. Jó hajnalban felkelvén meg is indulék Fejérvár felé. Útomban az Boz nevű helyt meg is vadászván ebédre az kéméndi savanyúvízhez, éjszakára pedig Fóltra mentem, betérvén ebéd után *Naláczi* uramhoz is Bábolnára. Ma délig csendes és tiszta nyári idő lön; úgy az múlt éjszaka is. Délután pedig sötét estig derekasint vert bennünket az eső.

2. Szerda. Ma is jó regg indulék meg egyhuzomban menvén Vinczre, az hol is az újkereszténeknél evén ebédet, délután három óra tájban érkeztem be Fejérvárra még együtt tanálván az országot. Ez elmúlt éjjel is az estétűl fogvást viradtig, és ma is délig mind egyaránt és szaporán esett az eső, valóban nagy sárt is csinálván, és az földet is megáztatván. Ide érkezvén *Teleki* uramhoz és udvarhoz is mindjárt felmentem. Délután estig homályos de nem volt esős idő.

3. Csötörtök. Ez napot egészen itt Fejérváron töltém. Ebéden udvarnál, vacsorán pedig szállásomon lévén. Ma délután az ország is eloszla, megtiltván egészen semmifelé fejedelem az múlt esztendőkben vert új pénzt senki az országban el ne vegye. Jöttek hírünk s leveleink mind portára s mind Lengyelországba küldett atyánkfiaitúl az múlt két három napnak forgása alatt; kik is Istennek hála jóval bíztat-

Digitized by Google

nak. Az Lengyelországba mentek pedig bizonyosan cum effectu, és pro 29 praesentis Radnótra való megtéréseket s elérkezéseket irják. Már is az urakban sokan eloszolván elmentek, úgy *Teleki* uram is estve felé. Ma csaknem estvéli hat óráig eső ugyan nem, de homályos idő volt; hat óra felé pedig kevés ideig tartó ragya volt; és az múlt éjjel is nemsokáig tartó eső.

4. **Péntek.** Ez napot is itt Fejérváratt többire heveréssel töltém. Tegnap reggel én is az itt resideáló francziai követ látogatására menvén, már ő is eljött hozzám. Udvarhoz is ebédelőtt felmentem; délután pedig csak az szállásomon contineáltam magamat, holmi írogatást is tevén, és ebédután *Szalai* s *Gyurkács* uramék is Illyére visszamenvén az innepekre. Ma két ízben is, de nem soká tartó eső volt; az éjjel is pedig volt egy kis eső.

5. **Szombat.** Ma is délig Fejérváratt voltam; délután pedig az áldott innepekre nézve kimentem Karkóba. Délig tiszta és meleg idő, délután pedig egy kis ideig szapora eső kezdett esni; jókor is érkeztem Karkóba.

6. **Vasárnap.** Legyen áldott Istennek szent neve érette az áldott pünkösdi napokat is megengedte ő Szent Felsége érnünk mind ennyi alkalmatlanságokban is. Isten könyörüljön Szent Fiáért rajtunk, s adja az következendőket édes hazánkban kegyesen, és szerencsésen eltöltenünk. Ez napot praedikátiók hallgatásában mulatánk el, külömben is igen meleg tiszta nyári idő levén; hasonlóképpen az múlt éjjel is szép csendes idő lőn.

7. **Hetfő.** Ma is délig itt mulaték Karkóban, praedikátiót is hallgatván. Délután pedig bementem újob-

Digitized by Google

ban udvarhoz Fejérvárra; az hol is vacsorát magam szállásán övém. Ma is szinte estveli hat órakorig szép nyári idő lőn, estve pedig felettébb való szapora eső lőn.

8. **Kedd.** Napestig itt lők Fejérváratt, két ízben is feljárván udvarhoz. Az múlt éjjel is egy kis eső lőn. Voltam az francziánál is, holmi dolgaimat is végeztem. Ma pedig napestig szép idő tartott.

9. **Szerda.** Istennek hála ma napestig szép meleg nyári idő lőn. Ebédig itt lőnk Fejérváratt; ebédután pedig az fejedelem, s az francziai követtel az gyógyi fördőbe megindultunk, és éjszakára vadászva érkezénk Vinczre.

10. **Csötörtök.** Jó reggel felkelvén urunk megindula, és ebédig vadászván Alkenyéren ebédlett ő nagysága, s hálni pedig az fördőbe beérkezett. Igen sütős meleg lőn, és éjjel is tiszta nyári idő.

11. **Pintek.** Napestig is az gyógyi fördőben lakánk, förödvén kétszer én is; s avval múlék el az nap. Egyébiránt az múlt éjszaka is, ma is meleg idő lőn.

12. **Szombat.** Ez napot is förödéssel tölténk el; hasonló szép meleg nyári napunk lévén ma is mint tegnap, úgy az múlt éjszaka is.

13. **Vasárnap.** Itt valék ma is napestig, ma ő nagyságával csak egyszer förödvén. Szárazságra hajlandó rekkenő idő, és igen meleg lévén ma is. Eléggé is hivám ő nagyságokat Hunyadra, de nem jöhetvén el, az francziai követet, és az udvariakban is felesen bocsátott el holnap velem ő nagysága. Semmi olyas hirek eddig nem érkeztek.

14. **Hetfő.** Isten kegyelmibül jó reggel megindulánk az förödőbül, és egyhuzomban Hunyadra verdő-

Digitized by Google

dénk, az hol is sokat mulatván, ez nap szép melegen, és az múlt éjszaka is nyári módon esősen telék el.

15. **Kedd.** Az tegnapi mulatás után majd roszúl lévén, és kivált az francziai követ, majd későcskén kelheténk fel, és a mia későn is indulhatánk Haczok felé; az hova is vadászva menvén ebédre ugyan több becsületes emberekkel együtt ugyancsak elérkezénk; és ugyan Haczokon évén vacsorát is ott is hálánk. Ma napestig sütős és igen meleg nyári nap lőn; s az éjjel is csendes tiszta idő volt.

16. Szerda. Ma jó reggel felkelvén az franczia barátságáért Ulpia Trajanát mentünk látni; az honnét is visszatérvén, egyhuzomban mentünk és sötétre Hunyadra. De délesti négy óra felé érkezheténk csak; az hová feleségestül több becsületes emberek is concurrálván *Hieronymus András* deák nevű becsületes ember szolgámnak szolgáltattam ki lakadalmát; s ezen napot vígan és sok tánczczal töltvén el. Ez nap is egészen szép tisztán szolgált; hanem délesti három órától fogván mintegy két óráig kimondhatatlan és hirtelen muló záporeső volt, mely is hamarjában nagy árvizet, és sok károkat szerze. Az múlt éjszaka pedig csendes és tiszta volt.

17. **Csütörtök.** Az tegnapi mulatás után majd inkább mindnyájan kornyadozván lévén sokáig hevertünk; mindazáltal ebéd felé ugyan csak felkelénk, és asztalhoz leülvén ebéd felett ma is alkalmas ideig mulatván, annak rendi szerint az menyasszonyt az véle levőkkel magam (egy szó hiányzik) s Hosdátra elküldettem; és magam is az francziával s több velem levő udvari becsületes rendekkel elindulék, és éjszakára mentünk Aranyra. Ma igen szép és nyári meleg nap lőn; és az múlt éjjel is tiszta idő volt.

Digitized by Google

18. **Pintek.** Világos viradtig tánczólván Aranyon így az szállásunkon csak félfertályig sem voltunk, hanem mindjárt beülvén az szekérbe elindulánk, és ebédet Balomiron évén, és az francziát is Fejérvárra az szállására kisérvén, s udvarhoz is felmenvén éjszakával ugyancsak Karkóba verdődém, ebédre holnapra várván *Teleki* uramat az asszonnyal együtt. Ma is igen szép tiszta és melegen telék el az nap; és az múlt éjszaka is szép csendesen.

19. **Szombat.** Sokáig heveréssel s aluvással töltvén reggel az napot az sok fáradsághoz és alkalmatlansághoz képest, azonban ebédre érkezék *Teleki* uram is magyarországi companiájával együtt; ebéd után pedig ugyan csak be kelle ő kegyelmével udvarhoz mennem; és Fejérváratt is hálék. Ma, és éjjel is úgy szolgált az idő mint tegnap, semmi eső nem lévén.

20. **Vasárnap.** Ez napot egészen itt mulatám el; helyben tanálván *Macskási Boldizsár* és *Fajgel Péter* uramékat az fejedelem ő nagysága és részünkről Lengyelországba marchio *de Bethunehoz* expediált követeket, kik is Istennek hála kivánságunk szerént való válaszszal jövén *Farkas Fábián* uramat egy francziával hagyták el magoktúl az pénzzel, és egyéb ezen dolgokhoz tartozó (egy szó hiányzik); melyre nézve egy részét ezen napnak Isteniszolgálatban, és más részét az beszélgetésben s egyéb dolgaimban töltém. Szépen s melegen szolgálván ez nap is, úgy az éj is.

21. **Hetfő.** Az méltóságos fejedelem alkalmas időtűl fogva vendégségbe hozzám ígírkezvén, ma ebédre hozzám kijött, és én is Karkóba; az hol is sokáig vígan mulatozván s végre elmenvén, estve felé én újobban Vizaknára *Naláczi András* főhof-

Digitized by Google

mester úr fia lakadalmára indulék, és alkonyodván Csesztvéhez tartozó réteken megszállék, s ott is hálék, elkésérvén azért ő nagyságát is egykevéssé. Ma is hasonló nyári szép napunk lőn; és éjjel is csendes idő.

22. **Kedd.** Jó hajnalban az mai napon lejendő lakadalomra nézve megindultam, és úgy mentem azért, hogy mind az násznépet az városon kivül, *Teleki* uram lévén násznagy, s mind az koszorúzókat még az (egy szó — hihetőleg „város“ — kimaradt) előtt tanáltam; mely is végeződvén, ceremoniával menénk be Vizaknára; és négy óra tájban ülvén le asztalhoz, éjfél után bomlánk el. Istennek hála minden alkalmatlanság nélkül múlván el ez nap is tőlünk, és tisztán s melegen; az éjszaka is szép csendesen.

23. **Szerda.** Messze lévén Péterfalva az háló hely, jó idein az sok ceremoniához képest megindulánk, és falatozni *Teleki* urammal Szerdahelyen mégis megszállánk; az hol is keveset késvén jókor érkezénk Péterfalvára, és ott is hálánk. Ma szapora és jó darabig tartó eső lőn; de az múlt éjjel tiszta idő volt.

24. **Csötörtök.** Ma reggel sem sokat késénk, hanem megindulván Isten jóvoltából, és egyhuzomban menénk Bábolnára az örömatya házához; és ez napot vígan töltők el. Ma délig mind rekkenő meleg vala; délután pedig esős idő volt, úgy az éjjel is.

25. **Péntek.** El akarván az urak és förendek bomolni, ebédre *Naláczi István* uram bennünket megmaraszta, s ebéden itt is lőnk. Ebédután pedig *Bethlen Farkas* és *Teleki* uramék feleségestül több förendekkel velem együtt megindulának Hunyad felé, és ott is hálának; nagy jó kedvvel ésvígan mulatozván

Digitized by Google

el ez nap hátramaradt részét; és tisztán is múlván el ez nap, s az éjszaka is csendesen.

26. Szombat. Az tegnapi mulatás mián majd többire mind roszúl vagyunk; mindazonáltal ma is ebéden az urak itt lőnek nálam, *Bethlen Farkas* és *Elek* uramék menvén el csak reggel. *Teleki* uramék is pedig közönségesen ebédután elsietének Aranyra, és nálam csak *Pécsi Lőrincz, Kemény Boldizsár, Szepesi* és *Csernel Pál* uramék maradván. Ma napestig tartó rekkenő meleg lőn; és az múlt éj is csendesen múlék el.

27. Vasárnap. Hátramaradt dolgaimat végezvén reggel Aranyra mi is megindulánk, és *Toroczkai István* uram leánykája keresztelésében én is egyik koma lévén, ez napot egészen itt töltők. Meleg idő lévén, ma is és az múlt éjjel is tiszta idő lőn.

28. Hetfő. Aranyrúl is Isten jóvoltából megindulánk, és ebédre újobban Bábolnára betérénk; az hol is alkalmas ideig mulatván ebédután mind is elmenénk. Sok időt foglalván be az Maroson való általköltezés, mindazáltal Isten kegyelmibűl jókor érkezénk Vinczre, nóha az Maros partján az késés mellett nagy és alkalmas ideig tartó eső lévén valóban is megvere bennünket; estvefelé mindazáltal tisztulásra fordúlt. Áldassék Istennek szent neve ma aratott búza kalangyát is láttam.

29. Kedd. Ma lévén Borberekben az *Mikó István* uram lakadalma *Balpataki* uramnál, és ott is *Teleki* uram viselvén az násznagyságot, sokáig várakoztunk az vőlegény és násznépe után; nagysoká ők is közelítvén *Teleki* urammal eleikbe kimentünk, és vélek megegyezvén Borberekbe bekisértük; az hol is *Teleki* uram szállásán falatozván annak rendi szerint az lakadalmi ceremoniák is azután kis idővel véghezmentek,

Digitized by Google

elég tisztességes és feles vendígből álló lakadalom lévén. Éjszakára pedig az várba Vinczre mentünk. Délesti három óratúl fogva sötét éjszakáig nagy eső esvén.

30. Szerda. *Teleki* uram némelyekkel elmene; én pedig feles becsületes emberekkel az gazdának és az örömatyának sok reménykedésekre nézve ez napon is megmaradék, annak rendi szerént föröstökömet és ebédet is evén, és vígan sok tánczczal töltvén el ez napot. Ma nem esék eső, hanem valamint az éjjel, ma is tiszta idő lőn.

Julius.

1. Csütörtök. Mihent valamennyire megvilágosodék Borberekből az *Orlai* uram házától megindulék, és ebédre Karkóba érék, s ott is hálék. Paraholni kezde ma is az eső; és felleges idő, az múlt éjjel pedig eső nélkül való csendes lőn.

2. Péntek. Holnapra szólván az radnóti gyülésre való commissiók, az közönséges jóra nézve megindulék ebéd után, és hálni mentem Szentkirályra *Bánffi Zsigmond* uramhoz. Ma napestig sütős meleg és tiszta nyári napunk lőn, nóha az múlt éjjel esett kevéssé az eső, és néhut eső is volt.

3. Szombat. Sietvén Radnótra jó reggel megindulék, és sarok is nagyok lévén nóha csak paripán vagyok, de szaporán nem meheték; és az ebédlő helyre Landorra déltájban, az háló helyre pedig Radnótra 4 óra tájban délután érkezhetém, mind melegen és sütősen s tisztán viselvén az idő magát; hanem Radnóthoz közel hogy volnék szapora zápor- és köeső vere meg bennünket; de ez sem sokáig tartott, és estvefelé tisztán fordúlt; éjjel is úgy.

Digitized by Google

4. **Vasárnap**. Mát egészen itt töltém. Már is egynehányan az urakban megjöttek; de az mi dolgainkkal *Teleki* uram után várakozánk. Az végbeliektűl is követek jöttek. Mintegy délig szép idő tartott, de délután esős és homályos idő kezde lenni, ki mia az délesti praedikátióra sem meheték fel, egyébiránt is mulatván sokáig ő nagysága az estve. Az éjjel pedig csendes idő volt.

5. **Hetfő**. *Teleki* uram, leánya *Apafi Miklósné* asszonyom betegsége miatt, bejövetele holnapra haladván, udvarnál levő magyarországi atyafiakkal együtt az én szállásomon tartánk együtt conferentiát az dolgokrúl. Isten kegyelmibűl beérkezvén tegnap estve az franczia követtel és az pénzzel *Farkas Fábián* uram is; ki is egész relatiót tévén *Fajgel* urammal, Istennek áldassék érette szent neve kivánt válaszszal tértek meg. Melyre nézve is magunk közzűl választánk követeket az m. fejedelemhez, adjungálván mellájek az végbeli követeket is. Ma szép tiszta idő volt. Magam minekelőtte udvarhoz mentem volna az francziához mentem, s onnét úgy tértem udvarhoz, ott ebédelvén és vacsorálván is.

6. **Kedd**. *Teleki* uram is béérkezék jó reggel, és az mi követeinknek is lőn audientiájok. Én az tegnapi hosszas italátúl ő nagyságának igen roszúl voltam, ki miatt az palotán sem voltam; hanem ebéd után menék az *Teleki* uram szállására. Ma igen szép nyári nap lőn. És az mi választételünk is halad ben forogván az temetés előtt az dolgok. Az múlt éjjel tiszta és csendes idő volt.

7. **Szerda**. Ez napot is az sok discursussal egészen itt töltők várván jó reménységgel az kivánt vá-

Digitized by Google

laszt. Igen szép nyári napunk lévén ma is, és az múlt éjjel is szép tiszta világos éjszaka lőn.

8. **Csötörtök.** Tegnap s tegnapelőtt mind csak kornyadoztam, melyre nézve is csak az szállásomon continuuskodtam, nóha beszélgetés kedvéért az francziához s *Teleki* uramhoz feljártam. Ma pedig ebédre felmenvén újobban az mulatáshoz foga az fejedelem. Ma esős időnk lőn, de kevéssé tartó; és az múlt éjszaka is volt egy kis eső.

9. **Píntek.** Isten kegyelmébűl úgy látom jóra fordulnak az dolgok az tanácsban conclusumba menvén mi is megsegittessünk, és *Kapi* uram is bizonyos respectusokra nézve az adóval maga menjen be az portára. Mi is egész napot magyarok az beszélgetésben tölténk. Ma szép nyári napunk lőn; úgy az múlt éjjel is.

10. **Szombat.** Szinte elúnván itt az lakást ma az fejedelem ő nagysága az tanács eleibe negyed magammal behivatván bennünket az megsegitésnek modalitási az francžiai követ jelenlétiben megmondattattak; kiért is áldassék Istennek szent neve. Maga *Teleki* ur jó reggel elméne Szent-Péterre; én is pedig az publikumokban levő beszédemet az francziával végezvén, az végbeli követ atyafiakkal *Serédi, Orlai, Macskási* uramékkal azonkivűl ebédre menék Kutyfalvára *Pekri* uramhoz. Az végbeliek is sietvén principalissokhoz az dolgok determinatiójával, és az lengyel hadakhoz posta menvén, én is estvefelé megszabadulhatván éjfélutánig mind mentem; és szállván meg Magyar-Lapádon, s viradtig ott is hálván. Délután kezdett egy kis eső esni; ki is megállván, estvefelé újobban szaporábban; egyébaránt szép csendes, és tiszta éjszaka lőn.

Digitized by Google

11. **Vasárnap.** Ebédelőtt jóval haza érkezém Karkóba; de az indulásnak rövid terminusára, és sok készületemre nézve itt is kevés dolgaimat végezvén, mintegy délesti két óra után ugyancsak elindulék Illye felé; és az vinczi réteken ettem vacsorát, és ott s háltam. Ma tiszta idő, és szép nyári takarodó napunk lőn; és az múlt éjjel is csendes és tiszta idő lőn.

12. **Hetfő.** Jó regg megindulék az vinczi rétekről, és Csóra felé menvén magam, de *Barcsai* uramék közzül egyet sem tanálván, ebédre Szászvárosra érkezém; az hol is ebédet evén és délest aluván is keveset, követém utamat Hunyadra. De Piskinél *Barcsai Mihály* ur előmbe jövén be kelle mennem. Az honnat is csak késő estve jöheték el, és az pestesi réteken voltam viradtig. Hasonló szép napunk lőn ma is mint tegnap; az egy, hogy délután kezdetin kevés eső (kezdett) lenni.

13. **Kedd.** Felébredvén, és fel is öltözvén hat óra előtt mentem be reggel Hunyadra; az hol is az mint lehetett dolgocskáimat jó rendbe vévén délután ugyancsak eljövék, és hálni Németibe szállék meg. Istennek hála ma is szép takarodó napunk lőn; és az múlt éj is szép világosan szolgált.

14. **Szerda.** Jó regg költem fel, és ebédelőtt jóval hajték Illyére. Itt lévén napestig dolgaimhoz és az készülethez láttam. Ma is hasonló idő lőn mint tegnap.

15. **Csötörtök.** Mát is dolgaim körül való foglalatosságban töltém el; táborba menő hátas lovaimat is abrakra fogatván, mezőre is aratókhoz és az lovakhoz kijárván, s reggel is pedig az alkalmatos időhez képest vadászni kevéssé kimenvén, és hamar megtérvén.

Digitized by Google

16. **Péntek.** Jó reggel felkelvén az dolgokhoz és készülethez láttam, és ebédre az Bos nevű kaszáló rétek helyéhez mentem szénát takartatván s kaszáltatván; az hol is ebéden megcsömörölvén, ebédután förödni is tanálván, csak elíg meheték haza rettenetes rekkenő meleg is lévén; estvefelé pedig az hideg is derekasint ellelvén vacsorát sem ettem. Az meleg délesti 4 órakorig tartott, azután nagy szél támadott, és az hegyeken nagy eső is esett, de végre hat óra felé az is elmúla.

17. **Szombat.** Az tegnapi csömör miatt ma is csak kornyadoztam, mit sem évén napestig; mindazáltal magamat felvervén ugyancsak kimentem az aratókhoz, s az mint lehetett készülgettem. Igen szép takarodó idő lőn ma is nappal; éjjel pedig tiszta holdvilágos.

18. **Vasárnap.** Ez napot Isteniszolgálatban tölténk, és holnap akarván eltávoznunk készülgetvén is. Tegnap *Józsika Gábor* itt lőn nálam. Ma is pedig hasonló napunk lőn.

19. **Hetfő.** Isten jóvoltából jó reggel táborozásba való menetelemet ezen házomtúl elkezdém, magam csak egynehányad magammal menvén Hunyad felé; és ebédre Németibe, éjszakára mentem Hunyadra; nagyobbrészint pedig szolgáimat, cselédimet helyén hagyván rendeltem, holnap reggel induljanak s menjenek igyenesen Karkóba. Vettem estvefelé *Kapi* uram levelét is az Haczokon lejendő gyülés felől. Ma napestig szép takarodó nyári napunk szolgála; az éjszaka is pedig csendes és tiszta lőn.

20. **Kedd.** Sokféle foglalatosságimra nézve ez napot akaratom ellen is itt kelle töltenem elég dolgom lévén. Érkezék *Barcsai Ábrahám* uram is ebédre

Digitized by Google

és *Kendeffi László* uramék is vacsorára. Ez nap is szép nyári nap lőn; az múlt éjjel is pedig eső nem volt.

21. **Szerda.** Itt való házaimnál is dolgaimat rendbevéve, és ebéden itt is falatozván Isten kegyelméből mindenestül fogvást elindultam; és lassan akarván járni hálni csak Padra mentem; az hol is vettem *Teleki* uram levelét. Istennek hála ma is hasonló szép napunk lőn; úgy az éj is mint tegnap.

22. **Csötörtök.** Lévén holmi iratásim Padrúl nem szinte idein indulhaték, és lovaimban, szekereimben hogy lassabban járjanak az alsó útra küldvén magam ebédre mentem Csórára *Barcsai Péter* uramhoz; az hol is sokáig mulatván éjszakával ugyancsak Karkóba verdődtem, és ott is háltam. Ma is igen szép nyári takarodó nap lőn; tisztán szolgálván az múlt éjszaka is.

23. **Pintek.** Radnótra igyekezvén *Teleki* uram holnapra, az mint lehetett itt is dolgaimat rendbevévén, és holnap *Baranovski* uramnak is vezeték lovaimmal és némely szekereimmel megindulni parancsolván Szilágy felé, magam is délután megindulék és éjszakára Magyar-Lapádba verekedém, együtt lévén *Orlai* és *Szalai* uram is velem; és mind magam s mind egynehány szolgám csak postalovakon indulván. Ma is tiszta időnk, és az éjjel is az lőn.

24. **Szombat.** Virradta előtt indulván Magyar-Lapádrúl, azonban az lovak étetésével Forró mellett magam is falatozván kevessé déltájban érkeztem Radnótra, mindjárt fel is menvén udvarhoz. Vacsora tájban érkezék *Teleki* uram is. Hasonló szép takarodó időnk lőn ma is, úgy éjjel is mint tegnap.

25. **Vasárnap.** Ez egész napot inkábbára az franczíai követekkel, kik is most udvarnál hárman van-

Digitized by Google

nak, és az *Teleki* urammal való beszédben töltém. Az minapi elvégezett deliberatumok recenseálódván sem az udvart, sem *Teleki* uramat azoktúl idegennek nem látom. Van csak hátra innét elbúcsúznunk, és némely requisitumok szereztessenek még meg. Egy kis köeső volt, de inkábbára szép csendes tiszta idő lőn; szép holdvilágos lévén az múlt éjszaka is.

26. Hetfő. Ez napot is sok pro et contra való discursusokban tölténk el; mulatván az fejedelem ő nagysága is; és az idő is mind nappal éjjel szép csendesen viselvén magát; nagy meleg is lévén.

27. Kedd. Az tegnapi mulatás után nem érzém szinte jól magamat; mindazáltal *Boros* nevű postának portárúl való megtérését hallván, felverém magamat; és kevéssé az francziák látogatására menvén, azután felmentem udvarhoz, s *Teleki* ur szállásán tanáltam már kíszen portárúl nékem írt leveleket, írván az mi követ atyánkfiai mind urunknak s mind *Teleki* uramnak, kikben is megtérésekig való megindulásunkat felettébb disvadeálván bizonyos ratióra nézve. Tudósítások valóban alkalmatlanul esett, sok scrupulust az emberekben és majd az dolognak elbomlását szerezvén. Mindazáltal addig addig disponálván ő nagyságokat és ő kegyelmeket, láttatnak előbbi resolutiójokban constansoknak lenni. És ez nap többire ebben tölt, ebédután mulatván újobban is az fejedelem ő (nagysága). Időnk is ma igen szép és meleg szolgált. Irtam én is az portán lévő atyafiaknak holnapután menvén újabb posta. Azonban én is elbúcsúzván az fejedelemtűl, és fejedelemasszonytúl ő nagyságoktúl solemniter, és *Teleki* uram is hazamenvén, én még az francziai követek szállására mentem, és onnét is sok beszéd után délesti 4 óra után szabadul-

Digitized by Google

hatván meg tőlek is elbúcsúztam. Délesti két óráig szép meleg takarodó idő lőn; azután rettenetes szél, és szörnyű sürűséggel kőeső kezde lenni s esni, elannyira, hogy az ablakokat is berontotta, s jó darab ideig is tartott, s meg is esett az radnóti szőlőnek. Azután estig homályos idő, s az múlt éjjel pedig tiszta idő volt.

28. **Szerda.** Tegnap estvefelé indulván meg Radnótrúl az múlt egész éjjel jöttem sohol nem állapodván meg, s reggeli nyolcz óra tájban érkeztem Karkóba, útamban kevéssé Mindszentre *Budai Péter* uramhoz is betérvén. Ez napot egyéb és gyónáshoz való készületben töltém. Ma megint tiszta és szép meleg nyári idő lőn.

29. **Csötörtök.** Isten ne vegye panaszúl másokkal együtt communicáltam jó reggel, s azután mindjárt *Baranovski* uramtúl el nem küldett nagyobb rész szolgáimat újabban expediálám Beszterczeszékbe quartélyba *Csuti* urammal; magam is pedig ebédután Kövend felé megindulék, és hálni mentem Orbóra. Igen szép nyári napunk lőn ma is; az múlt éjjel is csendes idő lévén.

30. **Pintek.** Orbórúl is megindulván reggel, ebédre Inakfalvára, s ott déli álmot aluva, éjszakára Kocsárdra érkeztem. Kevés ideig szép meleg nap tartván, de mind előtte az ebédnek s mind utánna esőre kezde az idő fordúlni, de nem sokáig tartó; az múlt éjjel pedig csendes és tiszta éjszakánk lőn.

31. **Szombat.** Kocsárdrúl Gyéresre akarván menni, de *Rhédei* ur ott nem lévén, igyenesen mentem ebédre tordai puszta házamhoz, és ez nap ott is háltam. Az út igen megnehezedett, mert az múlt éjjel képtelen szeles záporeső lőn, ki miatt Kocsárdon

Digitized by Google

éjszaka az csűrben sem maradhattam meg, valóban nagy sárt is szerze, nóha ma reggel szép takarodó meleg nap lőn.

Augustus.

1. **Vasárnap.** Igen reggel meg nem indultam, mert közel lévén az hálóhely Kolozs, még elsőbben Tordán falatoztam, *Bethlen Miklós* és *Vér György* uramék is szállásomra jövén; evén mindazáltal megindultam, és nagy időn érkeztem Kolozsra az kamaraházhoz szállván, és még mezőben is az lovakat alkalmas ideig etetvén, s ott is hálván. Igen szép s rekkenő meleg lőn ma is; és éjjel is csendes idő.

2. **Hetfő.** Az éjszaka vevén *Rhédei Ferencz* uram levelét Kolozsvárrúl 8 vagy 9 lóval az ő kegyelme kérésire s egy hintóval magam mentem ebédre Kolozsvárra, s ott is háltam. S az mi kevés lovas és szekerek maradtak el pedig tőlem, azok hálni mentek Székre. Ma napestig szép meleg tiszta idő lőn, és az múlt éjjel is; hanem estvefelé paraholt egy kis eső.

3. **Kedd.** Jó reggel felkelvén elsőbben holmi dolgaimhoz láttam; azután *Rhédei* uram is megindulván és sietvén Radnótra portárúl való posta újabb érkezésére, én is pedig Kolozsvárrúl távul való útamat continuálván ebédre mentem Válaszútra, éjszakára pedig nóha majd besötétedve érkeztem Ormányra. Ma napestig igen szép és rekkenő meleg lőn; estvefelé kezdett egy kis eső lenni, de az is hamar elmúlt.

4. **Szerda.** Ormányrúl igen reggel meg nem indultam; mindazáltal szinte ebédtájban érkeztem Dézsre, és ott az kamaraházhoz szállottam, és ott sokáig késvén éjszakára csak közel és oda is Kaplyonba nagy

Digitized by Google

időn érkeztem. Azonban ugyan Dézsről is küldtem *Rokuszi* uramat *Alvinczi István* uramhoz valami szekeres lovakért. Ma is igen szép és meleg nyári idő lőn és egész napestig is tarta; az múlt éjjel is csendes és tiszta éjszakánk lőn.

5. **Csötörtök.** Igen jó reggel érkezvén meg *Alvinczi* uramtúl, de az szekeres lovakat csak megnézve és el nem hozván, újabban visszaküldettem Szent-Margitára; és már magam délig itt Kaplyonban várakoztam, ebédet is évén. Azonban *Rokuszi* is elhozván az lovakat más egy paripával együtt, és mindenestűl meg is vévén, éjszakára mentem Sósmezőre. Ez nap is igen szép meleg de rekkenő idő lőn; s hasonlóképpen az múlt éjjel is nyugodalmas éjszakánk lőn.

6. **Péntek.** Ezen falubúl is jó regg megindulván ebéd tájban Nagy-Búnra, éjjelre pedig nagy időn Kővárba érkeztem; az hol is semmi idegen embert nem tanálván, udvartúl s az portárúl hozott levelekbűl értém, semmiképpen nem bátorságos ben levő követeink újabb mássok előtt az indulás, sőt urunk is *Székely László* uramat küldvén be az portára *Vajda László* postamesterrel együtt ő nagysága sem bátorkodhatik megtérésekig vagy tudósításokig az dologhoz hozzányulni; és így hetekre haladván az dolog, tovább mitevő leszek magam sem tudom. Ma is Istennek hála és az éjszaka is meleg tiszta nyári időnk lőn.

7. **Szombat.** Jó reggel felkelvén dolgaimhoz láttam; sok gondolkodással töltvén az dolgok halasztása miatt időmet, megizenvén ő nagysága, az fővezérnek mig válasza nem jő semmiképpen az indulás nem leszen. Érkezék azonban *Gyulaffi László* urfi is Erdélybűl, és *Pap Israel* uram is elől jött végbeli ha-

Digitized by Google

dak közzűl Csehből, kinek utánna érkezének az egész hadak. Ma hajnalban nagy köd volt, s mintegy két óráig tartott; azután egész estig napmeleg, és az múlt éjjel is csendes s tiszta idő volt.

8. **Vasárnap.** Ma is napestig csak sok discursussal és gondolkodással, azonban Isteniszolgálattal is telék el az nap. Érkezvén *Vesselényi Pál* uram levele is Tasnádrúl az hadak közzűl, ki is irja elérkezéseket, és az fejedelem ordinantiája szerint való készségeket, és mivel Tasnád táján sokan nem subsistálhatnak, az hadak bejönnek az Szilágyságra. Ma is reggel hasonló ködös idő lőn reggel, mely is eloszolván napestig szép meleg idő vala; az éjszaka is szép tisztán múlék el.

9. **Hetfő.** Ma reggel is az völgyeken nagy köd lőn, de elmúlék, és napestig szép tiszta időnk lőn. Érkezék az francziáktúl is levél, kiben irják szerdán ide való jöveteleket. Azért benn is lévén ma is csak ezen dolgokon való zsibongásban fárasztánk magunkat. Nékem pedig úgy látom míg már egyfelé válik az dolog itt kell continuuskodnom. Az múlt éjjel pedig nagy szél volt.

10. **Kedd.** Jó reggel érkezék *Barcsai Mihály* uram is Erdélyből, szolgáit és vele levő hadát kin levő falukon hagyván. Én pedig ide s tova való sokféle irásban töltém el ez napot. *Csulai Gáspár* uram is *Barcsai* urammal lévén. Úgy látom szaporodnak az hadak, csak volna valami.

11. **Szerda.** Istennek hála szép nyári napok szolgálnak, s ma ugyan felettébb való rekkenő meleg is lőn. Azonban délután hozván hírét az francziák jövetelének, maga *Teleki* ur s én is másokkal együtt kimentünk eleikben, s úgy kisértük be. Lőtete is az úr.

Digitized by Google

Révérend betegségére nézve udvarnál maradván, és *Forvald* s *Clim Leo* jövén ide tovább való conferentia kedvéért. Az múlt éjjel is csendes idő volt.

12. Csötörtök. Már az francziai követek is ben lévén, az véllek való beszédben s magunk között való conferentiában tölténk sok időt. Érkezének azonban az végbeliektűl is az urhoz követek; kik is már mindnyájan az Szilágyban lévén az kiknek itt jószágunk vagyon is valóban pusztúl miajok. Az francziákkal mind ennyi sok discursusunk után is még semmi determinatióra nem meheténk, nóha mind ebéd előtt mind utánna eleget tractálánk véllek. És ez nap így telék el rekkenő meleg lévén; és az múlt éjjel is, nóha déltájban volt egy kis eső.

13. Péntek. Ma is eleget beszélénk. Érkezének az nemességtűl is követek. Együtt lévén *Teleki* uram is velünk, az francziai követek szállásán sok beszédek után determináltuk az végbeli követek és az nemességtűl valók is *Monoki, Toldi, Fekete János* uraimék principálissokhoz visszatérjenek nagyobb részint az portárúl hozott leveleknek pariájával, és gyülést tartván az tovább való dolgokrúl concludáljanak; mivel az francziai követ sem akar különben fizetni az magyar hadaknak, hanem hogy egy corpusban és táborban legyenek, s úgy mustráltassa meg őket; és így az követek is elmenvén magunk dolgain tovább is eleget törödénk. Az nap pedig ma is rekkenő melegen szolgála; estvefelé volt ugyan egy kis eső.

14. Szombat. Eleget nyughatatlankodtatók ma is az dolgokon elménket, de mind jobbnak tanálók azt az portára nézve az francziai pénzfizetés fejedelem nevezeti alatt volna; kiben én, az úr s mások tetszéséből váltig is fáradozám; de egyébre magát semmi-

Digitized by Google

képpen reá nem veheti, hanem hogy az quartélyban, ha nem tábori helyen, és bár akár mint fizessenek az hadaknak csak bár egyik közzűlök ignoto nomine et vestibus láthassa szemével az hadak mustráját s fizetéseknek módját. Mely declaratióval mene el ebédután *Nemessányi* ur is, és azért is, hozhasson bizonyos hírt az gyülésnek kimeneteliről. Az múlt éjjel is hives idő lőn; ma pedig napestig is tiszta nyári idő lőn.

15. Vasárnap. Jó reggel felköltem s holmi irogatásimhoz láttam. Azonban Isteniszolgálatra is adánk magunkat, nagy időt foglalván az calvinista atyafiak reggel celebrált communiójok is. Azután csakhamar leülénk asztalhoz. Ebédután pedig érkezének udvartúl s másonnan is leveleim, s abban foglalatoskodtam. Ez nap is szép csendesen s rekkenő melegen telvén el; és az múlt éjjel is csendes idő volt, nóha hajnalfelé az nagy köd az völgyeket igen elfogta volt.

16. Hetfő. Az mai napot bennüléssel és beszélgetéssel töltém el inkábban, tévén holmi aprólékos dispositiócskákat is Udvarhelyre szolgáim közzé, úgy parancsolván arrúl is, szerda estvére hozzák be az lovakat, ki akarván mennem Udvarhelyre. Hajnaltúl fogva vagy két óráig nagy köd lőn; azután elmúlván szép tiszta nyári nap lőn; úgy az múlt éjjel is csendes éjszakánk lőn. Ma reggel *Bánffi Farkas* uram is bejött vala quartélyából; de éjjelre meg visszament Szurdokra.

17. Kedd. Érkezének ebédelött *Pekri* és *Vai Mihály* uraimék is, *Pekri* uram az maga hadát az künlevő falukon hagyván. Azonban levelek is jöttek Lengyelországbúl is marchio *de Bethunetúl* s *Absolontúl* nekem és *Teleki* uramnak szólók is. Az felső várat is

Digitized by Google

megjárók. Valóban szép meleg nyári nap lön ma is, és így múlék el.

18. Szerda. Kapunyitáskor mindjárt érkezék az hadak gyüléséből *Nemessányi* uram, utánna érkezvén ebédután az magok specialis követjek az hadaknak s nemességnek *Fái István* uram; az kik is beszélék francziai nevezet alatt az magyarság fizetést venni egyátaljában nem akarván, és hogy közönséges gyülésekből követeket expediáltak volna udvarhoz oly resolutióval, az ő nagysága kegyelmes válaszát mindnyájan az Szilágyban megvárják, de kérik ő nagyságát azon, az indulást és megsegéltetést tovább már ne halaszsza. Egyébaránt ha még is ő kegyelmek kintelenek magok is szabadulásoknak csendes útaihoz nyulni, ő nagysága nélkül is, és ha szinte az portai választ és ő nagysága birodalmában meg kellenék várniok is: de egyátalában Isten öket úgy segélje azután még is haladván az dolog senki után nem várakoznak, hanem magok látnak az magok dolgához; postakövetet *Veres Bálintot* is expediálták volna az portán levő követinkhez, ha ő nagysága megengedi. Azonban hogy vacsorához ki akaránk menni érkezének újabb levelek Lengyelországból, melyek is replikák az radnóti determinatiórúl írt levelekre. Ez nap is szép melegen, az éjszaka pedig csendesen viselé magát.

19. Csötörtök. Nekem igen jó reggel behozák az lovaimat igen közel lévén az éjszaka háló helyek; de az tegnap hozott levelekre nézve délután indulhattam csak; és így ebédig eleget discurálánk az dolgokrúl, kitetszvén marchio *de Bethune* és *Absolon* levelekből holnapra öt regimentnek az mi segétségünkre Scotya tájékára való érkezések, és hogy még is az

Digitized by Google

hadak kiindításáért Strybe érkeznék *Absolon* uram. De mindennyi pro et contra való discursusokhoz képest is az portai írásokra nézve egyébre nem végezheténk, hanem hogy egyik az francziák közzül, úgymint *Clajn Len* bemenjen Stryba, és ott az mint legjobban lehet az portárúl való tudósításig tartsa jó dispositióval az hadakat. *Teleki* uram az Erdélybűl jött hadaknak megfizessen s tartsa kinn az vidékén quartélyban, az magyar hadak conclusumok szerént már az Szilágyságban subsistálván. Így menvén véghez az dolgok én is mintegy délesti két óra tájban indulhattam csak Kővárbúl az fejedelemnek és az marchionak való írásom mia; és mivel hintón is voltam, nóha azon nem sokáig mentem, éjfél előtt egy vagy másfél órával ha érkezhettem csak Udvarhelyre, igen sötét lévén az nagy erdőken, és az nagy záporeső is valóban megáztatván bennünket, nóha napestig igen szép, és rekkenő meleg is lőn. Az hintóm pedig az éjjel az erdőken hált, az kereke is eltörvén.

20. Pintek. Ez éjjeli nyughatatlanságbúl kihevervén magamat igen reggel nem költem, és mivel az szekereimmel is *Marczi* uram csak ebédtájban érkezheték, így ugyan hintón csak ebédután indulék meg Cseh felé; igen megesősedvén délután az idő, nóha az múlt éjjel nem felettébb sokáig esett, hat óra előtt valamivel érkezhettem Csehbe *Ketzerné* aszszonyom vendége lévén. Azonban vacsora felett roszul kezdtem érzeni magamat elannyira, hogy aztán el is lele az hideg, ki miatt le is kelle fekünnem betakaródzván derekasint.

21. Szombat. Istennek hála jobban érzém magamat, ebédet s vacsorát is jól évén. Ma szép tiszta nyári nap lőn. Irtam *Teleki* uramnak Kővárba, és holmi aprólékos dolgaimhoz láttam.

Digitized by Google

22. **Vasárnap**. Jó reggel felköltem holmi írásim is lévén s ebédet is evén; ebédután pedig estvefelé midőn már nem is gondolom vala újabban rám jöve az hideg, ki igen elbágyasztván le is fektete. *Nemessányi* uram ez órában térvén Zilahrúl ez éjjel újabban visszament; és *Fajgel* uram is érkezék Kővárbúl. Az idő ma is szépen és melegen szolgált; az éjjel is tiszta idő volt. De az én nyavalyámbúl látom harmadnapi hideg következik.

23. **Hetfő**. Ma reggel felkelvén még jobban érzém magamat. Erdélybe akarván szolgáimban expediálni sokat írogattam. Azonban ebédre érkezék mezei gyalog kapitány *Apagyi Sámuel* ur; vacsorára pedig *Petróczi* urfiakkal *Puzi Gáspár* uram, s megakarván előzni az holnapi hideget váltig való itallal tölténk (az) éjszakának jobb részét. Ma is napestig meleg nap lőn; ez éjjel is tiszta idő volt, de reggel hivesedék is már az idő.

24. **Kedd**. Az tegnapi mulatás mia igen roszúl voltam mintegy délig, azután meg jobban kezdék lenni. Érkezék reggel *Teleki* úr levele is sietséggel, kiben írja Szathmárról jött volna bizonyos híre egyátalában az Majthénynál levő német tábor Hadadnak elrontására, és én miánnam Csehnek felverésére igyekeznék, másonnan is lévén híre az németek felől. Tréfára nem vélvén délest három óra tájban Csehbűl kijöttem, s éjszakára lovon lévén nagy bágyadva s nehezen is érkezém Udvarhelyre. Az hideglelés lovon ültemben jövén reám igen elbágyasztott, sokat is és sok ízben hányván mig ide érkezhetém; az minthogy mindjárt le is feküttem. Azonban vacsorára érkezék *Szöcs János* mezei kapitány is. Idő ma is meleg, nóha homályos volt; reggel pedig hivesecske.

Digitized by Google

25. **Szerda.** Ma az hideglelésnek rendi szerint megint jobban voltam. Ma is nálam lőn *Szöcs János* némely katonákkal ebéden. Vacsorát pedig, hogy annál is inkább üres gyomorral tanáljon az hideg, nem ettem. Napestig igen szép meleg nyári nap lőn; az múlt éjjel is tiszta idő volt, nóha reggel kicsiny ideig tartó nagy köd volt. Vacsora tájban érkezék Lengyelországbúl nékem *Absolontúl*, marchiótúl, úgy *Fajgel* uramnak az közönséges dolgokban leveleink *Teleki* ur küldvén Kővárbúl; de Petróczi urfiakkal együtt *Fajgel* uram még ma reggel menvén el Kővárba, így sietséggel, egyébiránt is clavissal levén írva, visszaküldettem. Írtam *Teleki* és *Vesselényi* uraméknak.

26. **Csötörtök.** Ebédet ma sem évén; úgy tetszik könnyen múlám el az hideg mellől; érzettem ugyan valamennyire, de ebédután az mezőre is kimentem lovon; az hol *Vesselényi Pál* uramat tanálván harmad magával, az közönséges dolgokrúl fáradtig beszélettem. Estvefelé pedig valami orvossággal is éltem; vacsorán egy kis levecskét is evén. Reggeltűl fogva estvefeléig tiszta idő volt, de estvére esősedni kezde.

27. **Péntek.** Ez éjjel egész viradtig, és ma napestig is aprón de sürűn esett az eső is, az idő ki miatt meg is hivesedett. Én az múlt éjjel az falun kivűl 4 vagy ötöd magammal hálván — az minthogy az más éjjel is nagy vigyázással és alkalmatlansággal ide be félvén non putaremtúl, az német sem lévén messze, és *Kis Balázs* nevű szathmári magyar hadnagy is ezen falura szándékozván, — beteges állapotomhoz képest nagy alkalmatlanságom nélkűl. Estvefelé érkezék *Klobusiczki Pál* uram levele is Zilahrúl, kiben írja az német mindenfelé hadaival magát conjungálván Domahidárúl táborostúl indult volna meg,

Digitized by Google

melyfelé? nem tudják. Vacsora tájéka felé valamennyire megállott az eső, de úgy is egészen befellegesedett az ég.

28. **Szombat.** Az múlt éjjel homályos idő volt ugyan, de az eső is virradtig esett; nem hálván az éjszaka is az faluban; ma pedig napestig meleg és tiszta idő láttatott lenni. Ebédet nem ettem, és kádban sokáig fördöttem félvén az hideglelléstül; az minthogy Istennek hála el is múlattam, nagy főfájással ugyan. Vacsoraelőtt érkezének *Baranovski* uramék is hátramaradt minden lovaimmal, szolgáimmal az beszterczei quartélybúl. Elérkeztek vacsora felett *Petróczi* urfiak is Kővárbúl, hozván leveleket is. Ma napestig szép meleg és tiszta idő volt; reggel ugyan nagy köd volt.

29. **Vasárnap.** Ez éjszaka újobban egy berekben hálván szerencsémre eső még sem volt. Hajnalban egy darab ideig nagy köd lőn, azután eloszolván szép és meleg idő lőn napestig. *Petróczi* urfiak elmenének quartélyokba, én pedig nehányad magammal Örmezőre bátorságnak okáért, az lovakat Udvarhelyen hagyván az cseléddel együtt, hanem derekasabb lovaimat s portékámat küldvén el csak Csehbe. Isten kegyelmébűl egésségben érkeztem Örmezőre, s ott is háltam, az hideglelés is már jobban elmúlván.

30. **Hetfő.** *Szalai* uramat még tegnap bocsátván el Zilahra az magyarság gyülésére, mely is holnap leszen, magam ez napot itt töltém várván az gyülés kimenetelit. Azonban estvefelé érkeztek bőven levelim Kővárbúl is. Úgy látom az német tábor indulásában még eddig semmi sincsen. Időnk ma is szép melegen szolgála; de az múlt éjjel nagy záporeső lőn.

Digitized by Google

31. Kedd. Ez napot is itt Őrmezőn töltém, ma lévén az magyar atyafiaknak gyülések itt akarván várni kimenetelit. Ma is sok írogatásim voltak az közönséges dolgokban. Ma napestig szép meleg nap szolgála; az múlt éjjel pedig újobban is nagy eső lőn.

September.

1. Szerda. Mind vártam mit végeztek légyen az gyűlésben; azonban ebédtájban érkezék közzülök *Szalai* Pál uram referálván az dolgokat. Úgy látom az hadak továbbra is quartelyokban az Szilágyban, várakoznak mig az portárúl vagy valami nem jő, és ezen gyülésbe újobban Erdélybe expediált követ atyjokfiai meg nem térnek. *Radics Andrást* is portárúl jövő útjában hagyták az debreczeni emberek. Kolozsvárrúl is vévén tegnap *Rhédei* uram leveleit azokra és Kővárba való választételeket és udvarhoz is expediálván *Gellértet*, levelekkel töltém el az napot; s czélom szerént innen ma el nem mehetvén itt hálék. Ma reggel elkelhetett az mente; hogy feljőve az nap szép tiszta meleg idő volt; és az múlt éjjel sem volt eső.

2. Csötörtök. Az közönséges dolgokra jobbnak ítélvén Kővárba való felmenetelemet, jó reggel megindulván ebédet ettem Lemény nevű oláh faluban, és Kővárba mintegy három óra tájban délután érkezvén *Teleki* uramat kin tanálván, és az francziai követ is kijővén, *Radics András* még sem érkezék, kit is már itt várok meg. Idő ma is igen szép volt, az múlt éjjel is csendes, de hives idő volt.

3. Píntek. Ma napestig is várám ha mi újobbat érthetnék; de se *Radics* uram, sem más nem érkez-

Digitized by Google

vén, csak az francziával való beszélgetéssel telék el az nap; váltig obtestálván mind ötet s mind minket az lengyelországi hadak, legyen meg hamarébb az vélek való comjunctio. Irtam mind én s mind ő Lengyelországba. Ma igen szép tiszta meleg időnk lőn; az éjszakák már hivesek lévén, az éjjel is tiszta de hives idő lőn.

4. **Szombat.** Ez napot csak veszteglésben töltém. Délesti 4 óráig homályos és kedvetlen idő lőn; ezután sötét estig nagy záporeső lőn; az múlt éjjel hives de csendes éj volt.

5. **Vasárnap.** Az tegnapi elkezdett esőtűl fogva ez múlt egész éjjel mind szaporán esett az eső virradtig, de ma sem álla meg estig, mely már is nagy sárt szörze. Érkezék estvefelé hírünk, hogy *Radics* uram is már közelvaló faluban hálna az következendő éjjel. Egyébaránt hogy im esős volt az idő, beszélgetésben, irogatásban tölténk el ez mai napot, és Isteniszolgálatban is.

6. **Hetfő.** Az elmúlt éjjel is mind esett az eső, csak már is nagyok az vizek, és csak délelőtt 8 órakor ha megállott úgy is nagy ködnek meglételével; estig aztán szomorú idő lőn, nem is esett. Azonban ebédelőtt jóval érkezék igen betegen *Radics András* is az portárúl, ki is az követektűl mind közönséges s mind magános levelet hozván nekem szólót. Irják s referálja is, az magyarok magok affelől porta hire nélkűl is cselekedhették, és az francziai pénzt felvehették volna. Bár azt irják vala eddig is *Kende* uraimék, s jobban lettek volna az dolgok. Azonban beszéli azt is, az követek magok is csakhamar már elérkeznek, és ő is az fővezér tihajától úgy bocsáttatott, biztasson bennünket s mondja meg nevével nekünk, követ atyánkfiai minden bizonnyal

Digitized by Google

jó válasszal bocsáttatnak, és már mit sem késnek; *Székely László* uramat is az Dunánál tanálván, reményli 23 augustusban mehetett Constantinapolyba.

7. Kedd. Ma udvarhoz és máshova való irással mulatván el az napot, iratván *Radics* urammal is az magyaroknak az dolgokrúl; de hogy jobban referálhasson, és magát *Vesselényi* uramat is az dolgokrúl való finalis determinatióért ide való jövetelre inducálhassa, *Radics* uram beteg levén *Szalai* uramat küldettük el ebédután Zilahra; el is ment. Azonban estvefelé érkezék *Vesselényi Pál* uram szolgája is, *Teleki* uramnak, az francziai követnek s nékem szóló levelekkel. Az idő pedig ma szépen és melegen szolgála; és az éjjel is csendes de hives időnk lőn, közelítvén már egyébiránt is az őszhez.

8. Szerda. Kiváltképpen való dolgok interveniálván és az közönséges jót illetők, ma sok beszélgetésem volt *Teleki* urammal is, az francziával is, melynek is végét ma nem szakaszthatók, haladott holnapra. Idő ma reggel hives és homályos, azután kevéssel tiszta és meleg idő volt; éjszakánk is csendes és eső nélkül való lévén.

9. Csötörtök. Ma is napestig ugyan azonokban tölténk el az napot. De már *Szalai* ur is oda lévén, estvére ő kegyelmének is meg kell jönni. Azonban hozák levelét is (ő) kegyelmének, kiben írja ma estvefelé bomlik az zilahi bujdosó magyarok gyülése, és már holnapnál elébb ide nem érkezhetik. Reggeleken őszi ködös idő jár, napestig pedig ma is meleg idő volt; éjszaka is csendes.

10. Pintek. Tegnap végezvén *Teleki* urammal és az francziával való beszédemet, determinatióba ment, az fejedelem is három ízben hivatván levele által

Digitized by Google

magához, ma csak beinduljak ő nagyságához. Reggel azonban érkezvén *Szalai* uram az gyülésben lett dolgokkal; kibűl is *Nemessányi* uramat expediálták az lengyelországi hadak után, és urunknak s *Teleki* uramnak is assecuratiót küldtek, ha magokban indulnak is meg de az ő nagysága emberét valamikor küldi acceptálják, és in futurum is az nemzet költségeirűl refusiót teszen. Így én reggeli kilencz óra tájban indulhaték csak meg, és csak késő alkonyodván érkezhetém Csehbe *Ketzerné* asszonyomnál lévén vacsorán, és ahhoz is csak lovon menék látására, és hogy azokban s némelynél is portékámban udvarhoz is vigyek magammal kellett kerülnem. Kővártúl fogva engem valóban megvere Jederig az nagy záporeső; ott falatozván, és ebédután is csaknem Csehig mind esett az eső, és valóban megáztata bennünket. Sötétedve azért megállván tisztára fordúlt, az mint az éjjel is csendes idő lőn.

11. Szombat. Aprólékos dolgaimat Csehben is végezhetvén, és jó reggel föröstökömet évén Isten jóvoltából Radnót felé megindultam, megszállván Udvarhelyen is míg szolgáim nyergelhettek, készűlhettek, konyhakocsimat megrakhatták, és írásimat is Kővárba küldendőket végezhettem, kihez képest ma tovább Szurdoknál nem mehettem. Ma reggel újobban eső kezdett esni, nappal ugyan csaknem délesti 4 órakorig apródonként mind esett, de éjszaka csendes idő volt. Már egy darab időtűl fogva estve reggel hives idők járnak, és elkél az mente.

12. Vasárnap. Az elmúlt éjszaka csendes de hives időnk lőn. Alig várván Radnótot érhessem nem is igen alhattam. Azonban virradta előtt mintegy két órával érkezék *Vesselényi Pál* uram is hozzám Zilah-

Digitized by Google

ról; kivel is az közönséges dolgokrúl sokat beszélgetvén, és maga is ő kegyelme az m. fejedelemnek bőven írván, izenvén, az sok beszélgetés miatt elébb, míg derekasint meg nem világosodott Szurdokrúl meg nem indulhattam. Mindazáltal az mint lovam léphetett ebédre mégis Pánczélcsehen, onnan Derse nevű oláh faluba, éjszakára pedig majd 11 óra felé Kötelendbe érkeztem; az hol is virradtig aluván ma napestig meleg tiszta időnk lőn.

13. Hetfő. Jó messze lévén Radnót mihent megvilágosodott megindultam, és ebédre „(egy szó hányzik)" megszállván Isten jóvoltából Radnótra hat óra tájban érkeztem midőn szinte az étket fogták volna; és felmenvén urunkhoz vacsorán fenvoltam, ő nagyságával eleget is beszélgetvén, de az derekasabb dolgokat holnapra halasztván. Vacsora után iddogáltunk is. Napfeljövetelitül fogvást leszállásáig meleg és tiszta idő lőn; az elmúlt éjjel is szép holdvilág szolgált; reggeleken s estvéken mindazáltal hives idő jár.

14. Kedd. Ez napot egészen itt töltém. Isten kegyelmibűl sok ratiocinálásom persvasióm után ő nagysága reávévén magát az lengyel hadakkal való conjunctio megtételére. Ma is ő nagysága mulatott. Udvarnál senki idegen az franczia *Révérendnél* nem lévén, kivel is az szállásán mind tegnap s mind ma eleget beszélettem. Idő ma is szép meleg szolgála, és az éjjel is tiszta és holdvilágos volt.

15. Szerda. Mára convocáltatván ő nagysága az tanácsurakat, és hogy ő nagysága személyében én expediáltassam az conjunctióra parancsolván ő nagysága, az expeditiók igen titkon való concipiálásokban, megiratásokban fáradoztunk; az minthogy ma nagyobb ré-

Digitized by Google

sze el is végeződett. Ma is ebédután mulatott ő nagysága és én is itt töltém ez napot. Az tanácsurakban pedig több *Bethlen Farkas* uramnál ma nem is jött be. Időnk ma is tiszta és meleg volt; az múlt éjjel is pedig csendes éjszakánk lön.

16. Csötörtök. Jó reggel felmenvén udvarhoz, ebédelőtt ő nagysága engem csak expediált; és nóha az tanácsurakban is már *Bethlen János*, *Kapi György* *Haller János* és *Rhédei Ferencz* uramék is beérkeztek, kiknek is ezen mi dolgainkban való discursusokat magam hallván úgy kell vala reportálnom Kővárba is, de várakozásomat semmiképpen ő nagysága meg nem engedé; és nóha mindjárt indulnom kell vala, de némely expeditióknak el nem készülhetése miatt, némelyeknek pedig subscriptiójok, pecsétlések restálván, azután való várakozásom, ezen dolgokrúl *Révérenddel* való finalis beszédem, és *Kapi* s *Rhédei* uraiméknak is szállásomra való jövetelek s beszélgetések indulásomat szinte 4 óra tájban délutánra hurzták-vonták, de úgy is szolgámat kelletvén némely levelekért hagynom magam pedig nagy záporesőben megindulék, s csaknem estig vere is, és mintegy 8 óra tájban érkeztem Méhesre. Délesti 4 órakorig meleg nap lön, és az éjszaka is csendes lön.

17. Píntek. Az múlt éjjel Méhesen csak annyi ideig késvén míg az hold feljött egész éjjel jöttem, és virradtig Szent-Gothárd nevű magyar faluba érkeztem; sietvén az mint lehet éjszaka ugyan Mócs nevű mezőségi városban is szállván le egy házhoz míg kalauzt kaphattunk. Szent-Gothárdon is csak míg az lovak az abrakot megették és nem tovább subsistálván egymásután mentem. Reggel újobban lenni kezdvén az eső egyhuzomban mentem Kaplyonba, és ott sem késvén hat óra előtt jutottam Kápolna nevű oláh

Digitized by Google

faluba, az hol is nagy rágás lévén gyomromban egynehány óráig subsistáltam, és vacsorát evén jó álmot is rántottam. Ma reggel hogy kezdett egy kis eső lenni, de egyébiránt napestig az reggeli s estveli őszi hidegeken kivül meleg és tiszta időnk lőn.

18. **Szombat.** Az holdvilág feljövén mintegy éjfélután két órakor megindultam, és Nagy-Bun aránt virradva meg, Kis-Bunon pedig kevés ideig abrakolván az lovakat reggeli hét óra s nyolcz óra között érkezvén be Kővárba, az hol *Teleki* urammal mindjárt szemben lévén az m. fejedelem levelét több az én expeditiómhoz tartozó levelekkel ő kegyelmének praesentáltam, nagy bőven emlékeztetvén az közönséges jóknak előmozdításában való sok hütit és fogadását ő kegyelmének. Megértvén azért ő kegyelme az ő nagysága parancsolatját sok pro et contra való discursusok után majd estvefelé postát küldett generalis *Vesselényi Pál* uramhoz, és egyéb vezér s végbeli hadakhoz, ki által is hivattat ő kegyelmekben ide. És ez nap ebben tölt. Istennek hála napestig szép nap szolgálván, úgy az múlt éjjel is; hanem reggel kezde eső esni.

19. **Vasárnap.** Ma csak az sok beszédben tölténk az időt. Én pedig reggel s délben nyugovással is ki akarván heverni az mult napokbeli postálkodást. Az hadak és nemesség követei még sem jőnek; de hogy *Majos Ferencz* uram 17 hatszáz (így) válogatott lovassal elment, hogy magát egy lengyel haddal conjungálja, nincsen kétség benne, kivel *Farkas Fábián Szalai Pál* urammal, és *Szuhai Gáspár* abaúj vármegyei zászlója alatt levő nemességnek mintegyhetven lovasával, egyébiránt is kapitányok lévén, elmentenek, ezelőtt ötöd nappal pedig *Nemessányi Bá-*

Digitized by Google

lint' is, hogy az lengyel hadakat az dolhai völgybe kihozza. És ha ezen urunk ő nagysága dispositiója meg ne tartóztassa, maga *Vesselényi Pál* uram is holnap az hátramaradott mezei haddal, és nemességgel megindul. Ma kedvetlen homályos, és hives idő volt; az múlt éjjel pedig nagy köd lőn.

20. **Hetfő.** Jó reggel az dolognak *Teleki* uramtúl való kitanulására az nemességbűl *Klobusiczki Pál* és *Ubrizi Pál* uraimék bejövének, és az mezei hadak közzűl is egy hadnagy; kikkel is mind *Teleki* uram s mind én beszélgettem; de az végbeliektűl még se érkezvén senki, halasztatának azokra az dolgok. *Csanádi István* hadnagyot pedig *Teleki* ur expediálá vissza *Vesselényi Púl* uramhoz. Érkezének Lengyelországbúl is levelek, és nekem is az marchiotúl s *Absolontúl*. Időnk egyébiránt tiszta és napfényes volt; de már fogas kezd lenni. Az múlt éjjel is hasonló ködös lőn.

21. **Kedd.** Jó reggel felköltem, és holmi írásomhoz s dolgaimhoz láttam. Az végbeliektűl sem érkezvén délig senki is, elég impatiensek lévén *Forvald* francziával együtt; mindazáltal délután vagy két órával ugyancsak beérkeztek az ónodi kapitány *Tályai György*, és az szendrei kapitány *Uri István* uramék két végbeli hadnagygyal, és egynehány főbb legénynyel együtt; kikkel is *Teleki* ur sokat beszélgetvén az nemesség és mezei hadak követjei jelenlétekben, proponálta kegyelmes urunk ő nagysága parancsolatját s dispositióját. De az végbeli követek principálissoknak s közönségesen mindnyájoknak quartélyokba Túr s Vinné felé való megtéréseket feleségek s gyermekek lakása s azokrúl való dispositiótétel kedvéért ajánlván, egyébiránt acceptálák az ő

Digitized by Google

nagysága dispositióját. Az nemesség és mezei hadak követjei pedig az választ principálissokra halasztván az dolog ebben múlt, és halasztásba ment. Nappal szép meleg idő lőn; estve, reggel is, az éjjel is hives idők szolgálván.

22. **Szerda.** Jóval ebédelőtt elbocsátván *Teleki* ur az követ atyafiakat, és hogy resolutiójokat én is hamarébb értvén magamat ahoz tudhassam alkalmaztatni, *Klobusiczki* s *Ubrizi Pál* uraimékkal is úgy beszélvén, magam is mintegy két órakor délután Kővárbúl kiindultam elbúcsúzván *Teleki* uramtúl is, és késő éjszaka érkeztem Csehbe *Fajgel* urammal együtt. Istennek hála időnk ma is tiszta, és elég meleg is volt; az múlt éjjel sem volt eső.

23. **Csötörtök.** Várám az választ Hadadbúl, de nem jöve, ott levén maga *Vesselényi Pál* uram is, és az mezei lovas- és gyalog tisztek is. Azonban délesti 4 óra tájban érkezék hozzám *Forvald* uram is Kővárbúl Hadad felé menvén; ki is csak míg valami keveset falatozott tovább nem késvén, vele lévén kisérésére *Szöcs János* uraimék is, innen elment. Hihető Hadadban is az resolutióval ötet várják. Ma napestig meleg lőn; reggel nagy köd, s estvefelé pedig hives is volt.

24. **Péntek.** Mind csak azon dolgokon való gondolkodással töltém az időt *Teleki* uram levelét is véve kiben írja, urunknak ő nagyságának az volna parancsolatja, magunkat közönségesen is az lengyel hadakkal ne conjungáljuk, hanem várakozzunk az portai resolutió után. Vettem *Kende* és *Ketzer* uraimék portárúl írt leveleket is, kiben is az szokott mód szerint most is elég biztatás, reménység vagyon, de semmi bizonyos determinálás ide vagy kijövetelek-

Digitized by Google

nek, vagy pedig töröktől való megsegítetésünknek. Estvefelé érkezék újabban *Forvald* az francziai residens, *Klobusiczki* is *Mikolai Boldizsár* urammal követségben pedig *Vesselényi Pál* uramtúl; de az beszélgetést holnapra halasztván mulatással, itallal tölténk. Ez nap is melegen szolgála naplementig; és az múlt éjszaka csendes és tiszta lőn.

25. **Szombat.** Jó reggel felkelvén, én az *Klobusiczki* uramékkal való beszédhez, az franczia pedig maga írásához fogott. Kik által is resolválja *Vesselényi Pál* uram magát engem urunk ő nagysága képében örömest „(egy szó hiányzik)" vélle együtt úgy hiszi az mezei hadak is, csak generalisi tisztiben s ahoz tartozó dolgokban tőlem ne háborgattassék. Kiknek is én hogy ahoz nem szólok, és tisztibe magamat ő kegyelmének különben nem avatom csak az mennyire az méltóságos fejedelem személyének, méltóságának s interessentiájának előttem való viselése fogja kivánni, resolválván magamat, s azután itt együtt föröstökömezvén is ebédtájban innen mind vissza Hadadba mentek; én pedig vacsora idejéig az franczia kisérésébűl megtérvén, sok udvarhoz való írással töltém el ez napot. Vacsora tájban vévén újobban is már Hadadbúl *Vesselényi Pál*, az franczia, és *Klobusiczky* uram leveleit, kiben is *Klobusiczky Pál* ur írja resolutiómmal az generalis contentál; maga Hadadba kéri hogy holnap menjek az dolgokrúl való finalis beszédért; az franczia pedig írja, determinálták már magokban Isten véllek lévén az jövő hetfőn az gyalogság induljon, utánna való kedden pedig én is kimenjek közékbe, s magok is meginduljanak az conjunctióra. Vacsorától hamar felkelvén roszúl érzém magamat, ki miatt mindjárt le is feküttem. Isten

Digitized by Google

kegyelméből az szőlőre valóban meleg napok járnak; éjszaka azért hives, de tiszta lőn az múlt éjjel is.

26. (Vasárnap.) Tegnap az franczia tőlem való elválása után vevém *Teleki* uramnak újabb levelét, kiben írja 24—25 praesentis *Majos Ferenczéknek* az lengyel hadakkal való conjunctiójokat; és már az keddi mi indulásunkat is tudván. Ez éjjel mind urunknak ő nagyságának, az tanácsuraknak és egyebeknek is ezen fenforgó dolgok, és az magam az jövő kedden kimenő igyekezetem felől is bőven írtam, és ugyan az múlt éjszaka az levelekkel egyik szolgámat postán el is küldettem; magam pedig közönséges dolgokra nézve jó reggel általmentem Hadadba hivatván is *Vesselényi* uram. Az hol ebédet évén, és délután is sokáig mulatván mentek az beszédek ilyen determinatióba az sok pro et contra való discursus után: 1) Nóha kedden az conjunctióra mindnyájunknak is el kell vala indulnunk, de az végbeli hadak elméi igen megvesztegetődvén Kővárban, nem csak magok mentek vissza quartélyokba, de az mezei lovas- és gyalog hadak is, és egyebeket is az conjunctióra az kik intendálhattak hitető szókkal bejövő útjokban visszatéritvén, s in universum az elmenendő had 400 lovasra, és 800 gyalogra alig telhetvén: alkalmatosabbnak ítiltük, *Forvald* vagy hatszáz gyaloggal s azokkal *Apagyi Sámuel* mezei gyalog kapitány uram, és vagy kétszáz lovas, s azokkal *Medi*, *Gulyás* és *Szük György* mezei hadnagyok menjenek el, s renoválják az conjunctiót. 2) *Vesselényi Pál* uram menjen ki az Ér mellé, és gyüjtse mindenütt az mint tőle lehet az hadat s várja (verjen helyett) tábort. 3) Én menjek udvarhoz ezen dolgoknak relatiójával, ott az ő nagyságára bízott dolgokban újabb s

Digitized by Google

megerősitő-, és az végbeliek felkelésére szóló parancsolatokat extrahalván, egyéb közönséges jót illető dolgokban is munkálódjam, és megtérvén udvartúl sietséggel magamat egy bizonyos helyen *Vesselényi Pál* urammal conjungálván: fogjunk Isten kegyelmébűl egy értelemmel az munkához. És igy menvén véghez az beszédek én éjszakára visszamentem Csehbe. Ma is szép meleg nap szolgálván, és az éjjel is tiszta idő lévén.

27. **Hetfő.** *Teleki* uramtúl érkezvén újabban levelem s avval együtt egy barátom által iratott ő nagysága intimátiója, kiben is az m. fejedelem parancsolja, előmbe adott instructióban csak járjak el; legyen Istennek hála pedig, hogy nem változtak az dolgok. Azonban ebédre érkezék újobban *Forvald* franczia, és vélle együtt *Petróczi István*, *Klobusiczki Pál* uraimék, és vagy két magyarországi alábbvaló nemesember, kiket is az tegnapi beszéd szerint már is *Medi* és *Gulyás* hadnagysága kisér, ebéden nálam levén, ebédután pedig mind nékem s mind az francziának sok irogatásunk lévén, estvefelé Isten kegyelmébűl innen is elindulának kikisérve én is, és már *Apagyi* uram az maga gyalogival Czikórúl várván őket; az franczia pedig némely dolgait, lovait, szekereit nálam Csehben hagyván s könnyűszerrel és lóháton menvén el. Ma is napestig meleg idő lőn; reggel s estve azért hives időcske lőn.

28. **Kedd.** Elkészülvén az végezés szerint, Isten jóvoltábúl én is reggel megindulék, és hintón járván ebéden Udvarhelyen falatoztam keveset; azonban hogy onnan is el akarok vala menni érkezének *Teleki* uramnak két rendbéli levelei, kikben elég mocskosan ir (egy szó hiányzik) az mi végezéseinket, és vele való comoediás játszásunkat; irván arrúl is, hogy urunk ő nagysága pa-

Digitized by Google

rancsolja, küldjem ő kegyelme kezébe az nékem adódott patenseket. De én csak abban hagyván, és választ se tévén siettem, és hálni mentem Csernek nevű oláh faluba; az hová is érkezének *Bánffi Gábor* uram szolgái valami erdélyi ezen mait (?) illető levelekkel. Ma szép idő lőn napestig; reggel volt ugyan egy óráig tartó kis esőcske.

29. Szerda. Csernekről jó reggel megindulván, az hírekre nézve valamint lehetett siettem, és ebédet Zsukon evén, éjszakára még is Aranykút nevű oláh faluba érkeztem, *Orlai* ur az ebédlő helyre jövén hozzám; ott is alkalmas ideig késvén sötétben érkezheténk az háló helyre. Időnk ma is tiszta és meleg lőn; az múlt éjjel sem lévén eső.

30. Csütörtök. Aranykúton három óráig ha mulatván csak, egy szabóálmat is aluván, megindultam igen sötét lévén nem szolgálván az holdvilág, virradta előtt Czikud nevű faluhoz érkezvén; eső is kezdvén esni míg az lovak is egy keveset ehetének hajnalig jó álmot rándítánk; és onnan is megindulván reggeli kilencz órakor érkezénk *Orlai* urammal együtt udvarhoz; ebédet fenn évén, látom igen conturbatus állapottal vagyon ő nagysága; én azonban jóakaróimtúl kitanulván *Teleki* uram mint vádaskodott ellenem az fejedelem ő nagysága előtt, hogy én tudniillik nem az ő kegyelme tetszésével, akaratjával jöttem ezelőtt ide Kővárba, és hogy Csehben kitudja mit tractaltam *Forvalddal* etc. Ebédig sem ő nagysága se én nem hozván semmit elő, ebédután felmenvén udvarhoz, és magától hozván az dolgot elő ő nagysága az mint Isten nekem is tudnom adta bőven declaráltam világosítván az dolgot. Melyeket is megértvén ő nagysága egészen megengesztelődett; várakoztam én már

Digitized by Google

csak *Udvarhelyi* ur megtérésére, kit is Kővárba *Teleki* uramhoz küldett tegnap. Ma is szép idő lőn, az eső sem esvén nappal, és az múlt éjjel is csak kevés ideig tartott.

October.

1. Péntek. Ma napestig az fenforgó dolgok s akadályok elháritásával lőn az fejedelemmel ő nagyságával sokáig és két izben tartó beszédem; és nóha én bennem nyugodván meg ő nagysága s nem egészen hívén az *Teleki* uram relatiójának engem csak újabban is az dolgoknak s előmbe adott instructiójának végbenvitelére elküldett volna, de részszerint mind ő nagyságának tetszvén s mind nékem jobban hogy *Udvarhelyi* ur megtérését itt várjam meg, ez nap ott voltam, és míg már megérkezik addig itt is mulatok. Idő Istennek hála ma is szép volt; az éjjel pedig ködös idő lőn s hajnalban is.

2. Szombat. Zsukrúl irván *Teleki* uram velem való actáitúl viseltetvén *Rhédei* uramnak, ha igaz jóakaróm jöjön Radnótra, az estve későn érkezvén be ma jó reggel szállására menvén sokat beszélgettem az fenforgó dolgokrúl ő kegyelmével; de urunk ő nagysága semmit elő az dologban ő kegyelmének nem hozván, magának is inkább tetszett; délután pedig fenlévén ebéden az franczia *Révérenddel* mulattunk ő nagyságával, várván velem együtt óhajtván ő nagysága is *Udvarhelyi* megtérését, kit is irásban feltött punctumokkal bocsátott el, irásban is várván azokra választ. És ez nap igy és szép melegen múlék el. Csendes és tiszta éjszakánk is lévén.

3. Vasárnap *Udvarhelyi* még sem jöve. Ma is eleget beszélék az praefectussal s másokkal, nem lévén most egyik hofmester is itt. *Rhédei* uram is estvé-

Digitized by Google

vel elindula innen *Bánffi Zsigmond* uramhoz. Idő ma is tiszta meleg lőn; reggel ugyan köd lőn; és estvefelé is az őszhez képest hives idők járnak, és már éjszaka is világosodik.

4. **Hetfő.** Az közönséges dolgokat illető bizonyos és feles irásim lévén hajnalban felköltem. Azonban udvartúl is izenvén *Udvarhelyi* megjött volna az éjszaka, késedelem nélkűl felmentem. Az hol is bemenvén az fejedelem ő nagysága házába, hallom mivel járt Kővárban. Urunktúl való expediáltatása öt punctumbúl állván, az ketteje az én velem való dolog mint volt Kővárban, és oka ki volt az conjunctiónak, az hárma pedig *Teleki* ur személyét illetvén, tudniillik, ha rosz válasz jőne az portárúl kimegyen-é az magyarok közzé, és ha nem, kit javall s micsoda modalitással? Melyekben *Teleki* uram irásban tevén választ csak imigyamugy attingálja az többit az időre s az alkalmatosságra halasztván, és az elsőt is nem láttatik szinte oly stricte tagadni hogy nem tetszésével jártam, mindazáltal azt továbbra is más formában tagadja egyéb delatiókkal is élvén. Melyhez képest is én ez napot tovább már mitevő legyek csak gondolkodással töltém el. Egyébiránt melegen s tisztán szolgálván.

5. **Kedd.** Az sok gondolkodásban éjszaka is keveset alhatván, virradta előtt jóval felköltem, ezen dolgokrúl itt létemig mint folytak bőven irván *Fajgel* uramnak; de nem lévén még vége az dolognak levelemet sem commendálhatám. Kihez képest felmenvén udvarhoz beizentem *Orlai* uramtúl ő nagyságának, hogy már az conjunctio renovatiója is meg lévén ha már az ő nagysága képiben nem mehetek is, kérem bocsásson el úgy mint privata personát, és úgy is az

Digitized by Google

ügynek s ő nagyságának jó szolgája lehetek, ha az maga méltóságának én bennem való megsértődését nem illeti is ő nagysága, legalább igaz magyarságomat s nemzetemhez való szeretetemet hadd bizonyíthassam meg. Kire is ő nagysága azt izené, látom magam is az *Udvarhelyi* relátiójából az hadak acceptálni nem akarnak, *Teleki* uram előtt fülehallatára *Udvarhelyinek* némely közkatonák hüttel esküvén „(egy szó hiányzik)" vallásomra nézve semmiképpen nem acceptálnak, sőt ha kímegyek is közikbe meglövöldöznek; és így nem acceptálván, mintsem újabb becstelenség érhesse ő nagyságát s engem pedig veszedelem követhessen, halassza ez iránt való igyekezetemet az tanácsurak bejövetelire; kiket is az jövő szombaton convocáltatott. Mely ez ily confusiók között magam sem tudván mit csinálni, s nem is lévén tudatlan benne ezek is az Kővárban resolvált egynehány rosz embereknek declaratiója is *Teleki* uram mesterségéből származott, alkalmatosabbnak itíltem az urakat már megvárjam, szolgámat is Cseh felé expediálván levelekkel. Ma is tiszta idő volt; de éjszaka s kivált hajnal felé nagy köd is volt.

6. Szerda. Ez napot az urak után való várakozással töltém el, írván *Teleki* uramnak is egy panaszolkodó s keserves levelet; máshová való írásim is voltak. Ma igen megesősedett az idő, többire mind esett; az éjjel ugyancsak ködös idő lőn.

7. Csötörtök. Ma újabban megtisztulván az idő, s az múlt éjjel s ma alkalmasint is száradván, ebéden fen lévén, ebédután sétálásképen mentem Bogát felé hintón *Tophaeus* uram látogatására; kit is otthon nem tanálván fordultunk vissza szőleje felé ott szűretvén. Ezen fenforgó mostani dolgokrúl ő kegyelmé-

Digitized by Google

vel sokat is beszélgettem. Vacsorán azért megtérvén, itt szálláson ettem.

8. Péntek. Ma is szokásom szerint hajnalban kelvén fel, voltak ide s tova való irogatásim. Urunkkal sokat beszélvén, mind ő nagyságának s mind mindnyájunknak elég keservesen eshetik az portárúl ennyi időre nem érthetni semmit is újabbat. Ebéden fen lők. Ebédután ő nagyságok szőlőbe menvén sétálni, s én hozzám pedig *Révérend* az franczia jövén az szállásra, kivel is sokat beszélgettem az publicumokrúl. Elmenvén tőlem mentem *Gilányiné* asszonyomhoz, izenvén ő kegyelme által az fejedelemasszonynak is. Estvefelé pedig *Pekri Lőrincz* uram kérésére kimentem Ozdra, sötéttel juthatván oda; ott is hálék. Ma is délesti 4 órakorig tiszta s meleg idő lőn; azután szapora eső kezde esni, mely is meg nem álla.

9. Szombat. Jó reggel vissza akarván Radnótra menni *Pekri* uramtúl soha meg nem menekedhetém; ebéden azért ma is Ozdon levén, ebédután mintegy délután egy órakor már is itt voltam. Tegnap *Bethlen Farkas* uram jövén csak be az tanácsurak közzűl, s ma pedig *Bánffi Zsigmond, Haller János* és *Rhédei Ferencz* uramék csak. Felmenvén estvefelé én is, ő nagyságát az szőlőben tanáltam; azonban onnan is megtérvén értém az kisasszonyka ma hajnalban megbetegedvén roszúl volna, mely csak már is nagy bút szerze ő nagyságoknak. Isten oltalmazza; nagyobb búsulás nem kicsiny akadályt szerzene csak az mi dolgainkban is. Vacsorára lejövék, érkezvén leveleim két felől is, s *Baranovszki* uramat is tegnap délután expediálván az Szilágyba. Azonban *Nemes János* uram is tegnap érkezvén, de mások is bizonyosan referálják Cseherin alatt az musqua és kozák az

Digitized by Google

törököt igen megverte az tatárnak is jutván, mert az had Crimbe szaladott féltvén az országát reá ne menjen az musqua. Melynek meglétével annyival inkább nem várhatnánk az török segítségét, s talán az posta is az miatt késik. Az múlt éjjel mind esett az eső, s ma is mind esett délután vagy egy óráig; azután megállott.

10. Vasárnap. Jó hajnalban felköltem. Reggel meglátogatván *Rhédei* uramat is az tovább való beszéd kedviért, s udvarhoz is felmenvén értém az kisasszonyka az éjjel igen megnehezedett volna, az mint hogy az fejedelemmel is szemben lévén igen bús állapottal vagyon ő nagysága; de még is kijött asztalhoz. Ebédután voltam mind *Bánffi Zsigmond* s mind *Bethlen Farkas* uraiméknál, kikkel is sokat beszéltem. Azonban ebédelőtt urunkat is megtanáltam, mivel mostani búsulására nézve ő nagyságának nehéz az ő nagysága méltóságos személye előtt való discursusok hallása, méltóztassék parancsolni az uraknak legyenek velem egy külön helyen szemben, s proponálja ő kegyelmeknek az dolgokat és az maga személyét illetőket is. Kiről is izenvén ő nagysága az uraknak, azt adák válaszúl, még *Kapi* s *Naláczi* uraimék hátravannak, kiket is mára várnak, elérkezvén ő kegyelmek örömest lésznek velem szemben. Talán azért már az én dolgom is egyfelé eligazodik. Az kisasszonyka is csak egy formában és igen kínos nyavalyában, az vérben, lévén félő el ne költözödjék. Ma eső nem lőn. Reggel praedikátiót is hallgatván, ebédután csak szállásomon tartózkodtam meg. Az éjjel ködös idő lőn.

11. Hetfő. *Kapi* s *Naláczi* uraimék még sem érkezének, melyre nézve is haladnak az dolgok. Az kis-

Digitized by Google

asszonyka is ez éjjel inkább megnehezedvén az ő nagyságok búsulása is accedál; ki miatt ebéden sem lőnk fel. Én ebédután is az urakat járván, abban töltettem inkább az időt. Azonban nagy véletlen esett értésünkre az faluban levő szállásinkon, délután 3 s 4 óra tájban hala meg az fejedelem leánykája; mely is ez ily dolgok között mindnyájunknak nagy búsulást, és az dolgokban is nem kicsiny confusiót szerze. Felmenvén az urakkal meglátók az holttestet. Újobban lejővén szállásunkra az idő is igen megesősedék, inkább ma mind esvén.

12. **Kedd.** Nagy szomorúságban lévén ő nagyságok, szemben az fejedelemmel nem lehettem. Jó reggel érkezvén azért el *Kapi* és *Naláczi* uraimék is, ebéden ugyan az urakkal én is de csak magánosan fen voltam; ebédután pedig *Naláczi* urammal fenmaradván az magam, és közönséges dolgokrúl is ő kegyelmével bőven beszélvén, szállásomra lementem; és az fejedelem ő nagysága parancsolatja szerint *Bethlen Farkas* ur szállásán confluálván *Bánffi Zsigmond*, *Kapi György*, *Haller János*, *Rhédei Ferencz* és *Naláczi István* uraimék, én is oda menvén ő kegyelmeknek az dolgokat bőv szóval declaráltam. Elsőben is felvévén az más úttal ide jövetelemkor mind udvarnál *Vesselényi Pál* ur felől, és az hadakrúl micsoda hirek folytak az urunk hivségétűl való elszakadások iránt, mind pedig oda ki micsoda dolgok voltak. Melyekrül is sokat conferálván, ha mi oly lenne is azoknak obiálására, *Teleki* uram javallásából is három rendbeli parancsolatja is jővén ő nagyságának, tetszett, hogy sietséggel bemenjek udvarhoz, és ott detegálván az dolgokat, míg portárúl ő nagyságának resolutiója jöhet, és *Teleki* uramat ki-

Digitized by Google

küldheti is, hogy az ő nagysága interessentiája el ne vesszen, és az francziai királylyal ineált tractatusának is eleget tehessen az maga képiben ő nagysága engem kiküldjen. Az minthogy bőven declarálván ő nagyságának az dolgokat, engem ahoz tartozó levélbeli instrumentumokkal kiküldett *Teleki* uramnak instellálásom felől parancsolván; ő kegyelme is abban eljárt. Az hadak megértvén in sua forma az dolgot, acceptáltak. Azonban az hadaknak elszéledése miatt útunkat hamar nem continuálhatván, *Vesselényi* uram az hadak gyüjtésére az Ér mellé menvén ki, az kik hadak lehetnek, hogy az conjunctió az ő nagysága hűsége s interessentiája alatt míg kimehetnek is renováltassék, azok is az lengyel táborra elmentek; én pedig hogy az dolgokrúl ő nagyságát újabban is értessem, udvarhoz megint bejővén tovább való dispositiójához akartam magamat ő nagyságának alkalmaztatnom. Az hová is beérkezvén gondolkodásomon kivűl *Teleki* uramnak az fejedelemnél ellenem való vágyait experiálván, és kiváltképpen hogy nem az ő kegyelme hírivel s tetszésével jöttem, azonban bizonyos hírűl hozván ő nagyságának azt is, az musqva Cseherin alatt az töröket s tatárt igen megverte volna, ez ily hírre s az követeknek ennyi ideig való kérésekre nézve semmi jót ő nagysága nem is várhatván: töttem oly instantiát, ennyiben levén már az magyar nemzet dolgai, ő nagysága engem úgy mint privata personát is bocsásson ki, az hol is híven szolgáljak Istenemnek, nemzetemnek s ő nagyságának is, és az hazának. Melyben is engem ő nagysága ő kegyelmekre az tanácsurakra relegálván, kérem Istenért is ő kegyelmeket, megtekintvén az mi hadaink között lött szakadásokat s nagy confusiót is, keresz-

Digitized by Google

tényi köteleségeknek eleget tévén, ha az mi kegyelmes urunknak ő nagyságának még most módja benne nincsen: látván, hogy soha tovább nem subsistálhatunk orvosólja köztök az oly alkalmatlan dolgokat ő kegyelmekkel együtt, és az végbelieknek az conjunctiót megengedvén, engem is bocsássanak. Mely beszédemet is több circumstantiával vivén véghez, halasztották ő kegyelmek az magok közt való conferentiára; és így én ez napot csak szállásomon töltém; ma is esvén az eső. Alkalmatlan útamat reménylem, az múlt éjjel is paraholván.

13. Szerda. Jó reggel felköltem, s felmenvén udvarhoz értém *Szalai Pál* uram tudosításából Isten az franczia hadaknak, és az mi véllek conjungált magyarinknak szép győzedelmet s olyat adott volna, az minemű az mióta az némettel bajoskodnak még nem volt. Mert Munkácshoz tartozó Szőlősnél *Schmidt* és az szathmári commendans *Herberstein* az *Barkóczi István* katonáival, feles német s horváttal reájok menvén Isten az szerencsét az mieinknek adta volna, úgy hogy nem csak feles németet, magyart, és horvátot vágtak le s fogtak, de zászlókat és dobokat is nyertek; több kár az mieinkben nem is esett, hanem hogy szegény *Majos Ferencz* kapitány két lövésben esett el harmad magával közkatonákkal. Mely ez íly szerencséjek is az dolgoknak promoveálására nagy ösztönt szerze. Nékem délig még sem lehete válaszom. Ebéd után azért *Baló* uramtúl az fejedelem ő nagysága és az urak kiizenék az választ; tudniillik, hogy lévén (?) magam is az portai resolutióig, mely is ő nagysága s ő kegyelmek magok sem tudják mi okokon halad ennyire, magam semmit sem cselekedheték, így magamnak is az lévén akaratom, elbocsátnak; és mind az

Digitized by Google

végbelieknek s mind másutt levő minden magyaroknak nem csak az conjunctiót, de az actióhoz való fogást is megengedék; s patenst is adott ő nagysága innen, hogy előbbeni dispositióját változtatni kellete, csak én is megemlékezvén ő nagyságához s ez házához való kötelességemről ő nagyságát levelem által assecurálni ne nehezteljek. Mely(et) is úgy kivánván az ratió status, magamat nem vonogatván subscribáltam; és ő nagyságától elbucsúzván s az uraktúl, szállásomra lementem; az honnét is *Révérendhez* menvén, onnét *Kapi* uram kivánságára vacsorára ő kegyelméhez és *Barcsai Mihály* uramhoz is elmentem; keveset aluván, virradta előtt is sokkal kelvén fel. Az idő ma igen megesősedék, szaporán esvén napestig az eső; és az múlt éjszaka is virradtig.

14. Csötörtök. Két vagy három órával kelvén fel virradta előtt sok írogatásimat végeztem; és ugyan virradta előtt valamivel indulék is meg, egy étekfogómat az patensért hagyván, más emberemet pedig sietséggel Hunyadra expediálván *Csuti* s *Radics* uraimékhoz, úgy hogy mához egy hétre ő kegyelmek Udvarhelyen lehessenek. Kilencz óra tájban falatozván, és az lovak kedvéért Tóháton szállván meg, éjszakára Kalyánba verekedtem. Inkább mind esvén ma is az eső, és csak igen kicsiny ideig állapodván meg. Az múlt éjjel ugyan kevés ideig esett.

15. Pintek. Kalyánból virradta előtt indulván még nagy időn ebédre Borsára érkeztem *Bánffi Gábor* ur ottlétét gondolván; de se magát sem az asszonyt hon nem tanálók, és csak *Orlainé* asszonyomat. Mindazonáltal itt ebédlettünk; és még tegnap küldvén el *Szepesi* uramért hogy kijőne beszélgetés kedvéért Kolozsvárrúl, ő kegyelme nem sokáig vára-

Digitized by Google

koztatván, ki is *Gilányi Jakabbal* kiérkezvén, és véle beszélgethetvén délesti három óra után indulhaték csak meg Borsárúl; és hogy szinte sötétedni kezdett Pánczélcsehbe beszállván míg az lovak abrakoltak, háló helyre mindazáltal Kecskehátra érkeztem majd éjfél tájban. Ebédig tiszta időnk volt; de délután Kecskehátig mind vere az eső bennünket, nagy sárokat is szerezvén.

16. Szombat. Virradtig mind esvén az eső alkalmatlan útakat szerze; világosodván mindazáltal sietvén haza megindulván Gorbón kevéssé megszállottam, s megetetvén az lovakat onnét is mindjárt mentem, és délesti egy óra tájban Udvarhelyre érkeztem. Reggeltűl fogva mintegy déltájig igen esett ma is; de aztán szép tisztára fordult. *Fajgel* ur Hadadban lévén ő kegyelméért elküldtem holnap jöne Udvarhelyre.

17. Vasárnap. Elég nehéz tovább való dolgokrúl nem determinálhatok; nem tudom mi karban legyenek, és az magyar tábor is hol legyen? Délután érkezvén azért el *Fajgel* uram is beszéli az elmúlt kedden hivatta ki Várczához *Vesselényi Pál* uram többel lévén ezer embernél, és engem nem győzvén várni az conjunctióra indulván, de útjában eleiben jövén mintegy kilenczszáz német s horvát, véllek az *Vesselényi* Pál urammal valók megütköztek, s Isten az mieinknek adván újabban is az győzedelmet, kétszázig bennek elejtettek, és az lengyel hadakkal is alkalmatlanság nélkül magokat conjungálhatták. De hol legyen most az tábor? soha ki nem tanulhatni. Egy végbeli követ *Szuhai* nevű is érkezék ma *Fajgel* uramhoz, ki is beszéli *Vesselényi Pál* uramhoz expediáltatott az végbeliektűl oly véggel, hogy ők is

Digitized by Google

Isten segitségébűl mindenféle dolgokat hátrahagyván az conjunctióra megindultak többel ezer lovasnál és ezer gyalognál, és eddig már Diószeghez is érkezhettek; és küldették azért is, tanulja hol legyen az tábor és mennyi számu lengyellel conjuugálták az atyafiak magokat; mert ők Kővárbúl olyan formán informatusok, hogy csak másfél száz volna az segitő idegen hada. *Szuhai* ur nem tudván hol legyen az tábor csak papirosra tette az követséget, principálisának is megírván miben légyen az dolog; s mivel jövet gyülevész katonákbúl mintegy másfélszáz lovasra reátölt, és egynehány gyalogra is, azokkal tovább való parancsolatig az Szilágyba quartélyba szállottak. Így értvén meg az dolgokat, az végbeli követtel sokat beszélvén megmondván neki udvarnál már az dolgok miben legyenek, és kérvén reá, látván már az urunk nékem adott patensét is, írja meg principálisinak jőjenek előmbe, mert Isten jóvoltábúl én is már az jövő pínteken meg akarnék indulni, és így vélek megegyezvén continuálhatnók az tábor után való útunkat. Az mely elszéledett katonák pedig összegyültek, azok már addig lennének az falukon, azok is járhatnának velünk. És így menvén véghez az discursus, estve szolgámat is expediálván Kolozsvárra úgy hogy virradtig ott lehessen, *Teleki* uram is az kisasszonyka temetésére, mely is ma lött meg, oda menvén. Ma még is tiszta idő láttatott lenni, s eső sem esett napestig is; de az múlt éjjel alkalmas hideg vala, és egy kis dér is láttatott lenni.

18. Hetfő. Az múlt éjjel sokat gondolkozván, alkalmatosabbnak itélém, hogy az dolgok relatiójával maga az követjek menjen az végbelieknek közikbe, inkább is indulhatván az velem való megegye-

Digitized by Google

zésre. Így felkelvén, disponáltattam azon emberséges ember követjeket végbeli uraiméknak, és credentiát írván általam Isten segitségébűl expediálám is, bőven izenvén általa az mostani dolgokrúl; és mivel hogy csötörtökre igírte megtérését, és ha az végbelieknek is tetszések az leszen, hogy az tábor után menjünk, nékem is az az szándékom pínteken Isten segitségébűl csak meginduljak. Így az készület kedviért éjszakára Csehbe mentem; az hol is *Ketzerné* asszonyomat még kornyadozva találtam. Délig tiszta idő látszott lenni; délután estig szaporán esett az eső. Úgy is látom ez az negyed úgy mégyen ki. Az múlt éjjel pedig hives idő lőn.

19. Kedd. Ez napot többire készületben és szekereim rakatásában tölték el. Jöttek katonák is hozzám, kiknek is megmondottam, most is az többinek általok izentem, már legyenek addig vesztegségben, míg *Szuhai* uram az végbeliektűl megtérhet. Az eső is igen esett; az múlt éjszaka hives idő lőn mintegy éjfélután virradtig, de éjfélig esős idő lőn.

20. Szerda. Mai napot is csak az rakogatásban, és ugyan a szekerek készitésében, terhelésében mulatánk el. Ma is inkább mind esőre állván az idő, és ugyan keveset esvén is. Kolozsvárra expediált étekfogóm is megtérvén az választételekkel beszéli azt is, *Teleki* uram Szamosujvárra ment volna, úgy *Rhédei* és *Naláczi* uraimék is. Ma is voltak katonák és gyalogok is nállam, kiket is az tegnapiak válaszával bocsáték.

21. Csötörtök. Ma is eléggé készültem, lovaimat, azoknak nyergeltetéseket, és magammal elhozandó egyetmásomat rendelvén, várván *Szuhait* is már az végbeliektűl. Azonban midőn legjobban várom vala,

Digitized by Google

és szinte el is készültek vala érkezék az fejedelem postája Szamosujvárrúl, levele által parancsolván ő nagysága, félbenhagyván minden dolgaimat siessek udvarhoz, mivel az portai követek *Székely László* uram, *Kende* és *Ketzer* uraimékkal útban vannak; az mint hogy ő nagysága includálván az *Székely László* uram levelét is in specie elküldette, Arnót körül datalván mely is az Dunához egy napi járóföld, és írja, hogy jó válaszszal jönek. Melyhez képest, nóha bizony igen nehezen esett mind készületemre, eltökélett szándékomra, az végbelieknek tött izenetemre, és egyéb okokra nézve is az bemenetel, de nem akarván elmulatnom az ő nagysága parancsolatját, arrafelé kezdtem készületemet fordítani, úgy hogy holnap jó reggel befelé megindulhassak. Ma szép tiszta idő lőn, az múlt éjjel sem lőn eső; szél mindazáltal mind nappal éjjel, de meleg képtelen és sokáig tartó vala.

22. Pintek. *Fajgel* uramért küldvén Hadadba, ő kegyelme után várakoztam alkalmas ideig; és így igen reggel meg sem indulhattam. Az postát mindazáltal udvarhoz visszabocsátottam; *Fajgel* uramat pedig elvívén magammal Udvarhelyig, ebédig ott ettin feles írásomat végeztem; írván az végbelieknek is, ne véljék balra dispositiómnak változását, és az én utánnam várakozó katonaságrúl is disponálván tovább már mitevők legyenek. Ebédemet végezvén délután is mintegy 4 órakorig vártam az végbeliek emberit. Éjszakára azért Örmezőre mentem s ott háltam. Nappal nem esék, és csak estvefelé kezde esni; az éjjel pedig nagy szél lőn.

23. Szombat. Az éjszakát roszúl alhatván ki, virradta előtt akarok vala megindulni, de igen sötét lévén, az múlt éjjel esvén is, csak világosodván indu-

Digitized by Google

lék, és ebédre „(egy szó hiányzik)“ nevü faluba szállván meg, éjszakára mentem Felső-Gyékényes nevü oláh faluba; az honnét is estvé szolgámat expediálám, lássa meg *Kende* uraimék már megérkeztek-e? Idő Istennek hála ma szépen és melegen szolgála s tiszta is.

24. Vasárnap. Az éjjel érkezvén meg szolgám referálja még az követek meg nem érkeztek volna, mely is nékem elég nehéz. Mihent megvirradott megindulván, szinte praedikátió végezésekor „(nehány szó kimaradt)“; az hol bemenvén urunkhoz is az urakban *Rhédei, Teleki* és *Naláczi* uraimékat tanálám itt, kik között is *Teleki* urammal fogván haragosan kezet mindkét részrül; ez nap csak úgy múlék el, az követek még sem érkezvén. Eső reggel szaporán kezde esni, de abban hagyá; az éjjel pedig nagy és meleg szél lőn.

25. Hetfő. Váltig várók közönségesen ma is az követeket; de sem magok, se levelek nem érkezék. Eső ma szakasztban két ízben is szapora esett. Az tegnapi kézfogás után *Teleki* uramat nem láttam. Járják eleget *Rhédei* és *Naláczi* uraimék köztünk az békességet; én is eléggé világosítván panaszszal mind az két urnak ellenem való dolgait *Teleki* uramnak. Úgy látom ő kegyelme is panaszolkodik előttök reám. Az múlt éjjel szép tiszta idő volt. Én is reggel felköltezödém az falubúl, s ide szállék szállásúl az *Naláczi* uram szállására; küldvén szolgámat vissza Csehbe levelekkel.

26. Kedd. Az fejedelem ő nagysága is eléggé boszonkodik az követeknek későn való érkezéseken; holott még az elmúlt szombaton várta őket, de még se jövének. Hanem estvefelé érkezék ő nagyságának szóló *Székely László* ur levele, kiben is írja az Havas-

Digitized by Google

alföldében levő rettenetes árvizek miatt nemcsak nehezen jöhettek, de két napi járóföldet kerültek is, egyébiránt is az rettenetes nagy sarok miatt érkezhetnek ily későre. Mindazonáltal már holnapután okvetetlen ide várja ő nagysága ő kegyelmeket. Így meg is csendesedénk valamit. Nekem is érkezett *Szuhai* uramtúl, kit Udvarhelyrűl expediáltam vala az végbeliekhez, Diószegrűl való tudosításom, s *Fajgel* uramnak is levelei Csehbűl. Írja *Szuhai* uram az végbeliek Böszörmény felé menvén le, és magát is az tolvajok felvervén ez ily okokért jöhetett késő tudósításom; de szemben igyekezik nemcsak az végbeliekkel lenni, de az választ is meghozni, javallván inkább Diószeg táján az térföldén az végbeliekkel való megegyezésemet. *Fajgel* uramtúl értém azt is, egy váradi aga ment volna be Hadadba budai vezér *Veselényi Pál* uramnak szóló levelével, de visszatért nem tanálván ott az urat. Mondotta ugyan az török, az végbeli töröktűl expeditusabb inkább, kik is az hol generalis uram akarja ott egyeznek meg vele. Az múlt éjjel is szép tiszta idő lőn; ma nappal szaporán esék az eső, de estvefelé megálla.

27. Szerda. Mióta ide jöttem is nem lévén *Teleki* urammal, sem az kézfogáson kivűl nem is látván, tegnap is igen járván az urak köztünk az compositiót, letévén én is ő kegyelme is az nehézséget — hogy már bennünket megbékéltetének; voltam reggel szállásán is ő kegyelmének. Azonban újabb hírem is érkezvén s az végbeliektűl válaszom, és *Szuhai* uram is tőlök megtért, Csehben vár, az leveleket az urakkal is közlöttem. Újfalubúl 22 írt levelekben írják végbeli uraimék már csak napot és helyt terminálják nékik megegyezni velem készek, egyébiránt is *Szu-*

Digitized by Google

hai uram által izenvén többet, hogy siessek kimenni közikbe reménykednek, mivel köz (?) is gyülekezik, az derék táborunkkal se egyesedhettek meg. Böszörményből az praesidiomat kivitték, az lakósok gratiát kérnek, kiknek is az én s velem kimenendő becsületes magyarországi rendek consensusok nélkül gratiát nem adnak. De az mi nagyobb a Tiszán innen való hajdúvárosok felvételére, azoknak elrontására az végbeli törökök is vélek megegyezni akarnak, és ha hol ők nem cselekszik az törökök magokban is elkövetik. Ezeket nem csak az uraknak, de az fejedelemnek is megjelentvén, tetszék ő nagyságának és ő kegyelmeknek, hogy itt levő magyar nemzet követjeivel *Farkas László* uraimékkal, s több most udvaroskodó magyarországi förendekkel írasson ő nagysága az végbelieknek, mivel az követeket az portárúl ő nagysága már holnapra okvetetlen várja, így míg már azokkal nem beszél, egyebekrűl ő nagysága az én kimenetelem iránt is nem disponálhat, hanem hogy végbeli uraimék az hajdúknak gratiát adni magok mellé felvegyék minekelőtte az török magában is elkövetné s elrablaná őket szükségesnek látja; az mint hogy írnak is (és én is) ő kegyelmeknek magyarországi uraimék; sietve el is ment az posta. Mi addig már csak az (?) várjuk holnapot s abban való megérkezéseket az portai atyafiaknak. Én ma is küldém ő kegyelmek eleibe levelekkel szolgámat postán, hogy siettenének reménykedvén. Az elmúlt éjjel nagy eső lőn, úgy ma is nagy zápor; egyébiránt is csaknem napestig esvén az eső szakasztokban.

28. Csötörtök. Ma is napestig itt voltam; ebéden pedig *Toldalagi János* uramnál itt való kapitánynál, az hol vigan is lakánk; vacsorát nem ettem. Ma is

Digitized by Google

szörnyű eső esett; az múlt éjjel is esett, de nem annyira. Az követek ma sem érkezhetének, hanem küldték ugyan embereket elő, hogy az rettenetes idő miatt közel hálnak, be nem jöhettek. Jöttek ugyan leveleim Udvarhelyről is, de azokban sem írnak egyebet, hanem hogy az végbeliek nehezen várnak, és hogy minden zászló alól egy követet küldvén azok utánnam holnapnál tovább nem várakoznak, siettetnék kimenetelemet; az kire én is replikálék, hogy várakozzanak az követek rám bár csak vasárnapig, postán küldvén vissza szolgámat. *Teleki* urammal is úgy látom már jobban kezdjük az hurt összeigazitani.

29. Péntek. Az múlt éjszaka is inkább mind esett az eső; Isten tudja csak Szilágyba is és annál inkább tovább az rettenetes sarokban mint mehessek. Nappal is esett kevéssé, valamennyire ugyan tisztulni kezdett. Istennek hála ebédelőtt az portai követek is *Székely László*, *Kende Gábor* és *Ketzer Menyhárt* uramék is már beérkezének. Kik is elsőbben az dolgokat az fejedelemnek, és az tanácsuraknak reportálván, és ebédután egy magános helyen nekünk is magyaroknak visszahivattatván az elbocsátott magyar nemzet követjei *Farkas László* uraimék is s többen is lévén egynehányan referálják ő kegyelmek ennyi időtől aprilistől fogvást való mulatások, pausalások mi okokon lött. 1) Várakozni kellett az fővezér által az török véghelyekbe expediáltatott agának megtérésére, és azáltal való informatiójára az portának. 2) Haladott megjövetelek az lengyel respublica és az király solennis követsége beérkezésére Constantinápolyba, s avval az békességnek teljes confirmálására nézve; mely főköveti tavasszal indulván Lengyelországból, augustusban érkezett Constantinápolyba.

Digitized by Google

3) Nem adatódott válaszok, és elmenetelek meg nem engedtetett az fejedelem meghitt emberének behivatására, és titkosabban az porta aránt az Cseherin alá expediált törökök dolgának elválására, s annak kitanulására nézve; az minthogy az minapi udvarhoz hozott hír igaz is, mert az kozákok bizonyosan Cseherin alatt az törököt és az tatárt megverték. Volt ugyan egyéb aprólékosabb impedimentumok is, de ezek lévén nevezetesebbek. Hogy az cseherini actus híre elérkezett nóha az közönséges tolmácscsal szám nélkül, az vezér tihajával pedig sokszor voltak szemben, de aztán nem várakoztatván az fővezérnél is volt audientiájok; ki is ő kegyelmekkel sokat pro et contra beszélvén, válaszok summatim ez lőn: „Az ti dolgotok már el volt készitve, és bizony bizony ez múlt nyáron segittettetek volna még meg, de az kozák az mi vitézinkkel való dolga bontá el. Hogy Istennek így tetszett arrúl nem telfetünk. Hanem ím kivánságok szerint az erdélyi fejedelemnek parancsolánk legyen oly készen tavasszal benneteket megsegithessen, és mi is megsegitünk; addig hogy magatokra, feleségtekre, gyermektekre gondja legyen, az tömösvári, váradi, egri passáknak is parancsoltunk, legyen quartélyotok, megszaporítván az gyulai és tömösvárig való sanczosságokkal.“ Mely leveleket is követ uraimék magokkal kihoztak; és azt is obtineálták, hogy az francziával való tractánk is szabados légyen, nóha azelőtt tilalmaztatott. De az mi szükségesebb lett volna, az conjunctiónak oda be tudása az lengyel hadakkal, és arrúl az fővezérrel való végezés: abban mint nem tudom dologban nem szolgálhattak, és így azon dologban, az ki legszükségesebb lesz vala, 4 praesentis re infecta indultak vissza,

Digitized by Google

az nagy árvizek miatt sokat kelletvén kerülni, és az utak is felettébb sárosak, nehezek lévén, így is nagy bajjal, sok alkalmatlansággal érkezhettek. Ezeket az követek bő szóval declarálván, és mi is az ide haza lött dolgokat ő kegyelmeknek, tetszett közönségesen az mint hogy urunkkoz ő nagyságához követeinket fel is küldettük ily véggel: „mind az portai dolgok már miben legyenek, s mind az ide ki való sok alkalmatlan confusiók mi karban forogjanak ő nagysága tudja mindnyájunknál is jobban. Istenért tehát azoknak eligazításában ő nagysága munkálódjék, és az mennyire lehet ő nagyságától várván az dolgokat siettetni, azokban minket is tetszésével éltetni méltóztassék." Melyre való válasza is ő nagyságának, szinte már az vacsorát is adván, holnapra halada. Isten kegyelmiből már én is igyekezvén ha lehetne holnap elmenni. És így ebben marada az dolog.

30. Szombat. Ma sem meheték el innen, sok pro et contra való discursusokkal múlván el ez nap is. Az eső meg sem szünék, szörnyen esvén ma is egy kis ideig; délután estig nem lőn; de az múlt éjjel hasonló esős idő lőn. Haladtak az dolgokban való decisiók holnapra; én ugyan eleget munkálodám ma is ha miben az közönséges dolgokban szolgálhatnék.

31. Vasárnap. Soha nem lőn ma is annyi módom, hogy innen elmehessek. Ebédelőtt s utánna sokat beszélvén az urakkal, vacsora előtt az tanácsban és urunk házában jelen lévén, végezték ő nagysága s ő kegyelmek; *Kubinyi* ur megvakulván az portán helyette kapikihának menjen *Bessenyei Mihály* uram; és mivel az portán az idegen haddal való conjunctiót nem tudták, annak elcsinálására követségbe menjen *Fajgel Péter* ur; az végbeliek menjenek az conjunc-

Digitized by Google

tiora; az magyaroknak is pedig hagyják kinek kinek jóakaratjára, szabadságára az ki elakar az többi után menni menjen el, az ki pedig tavaszig el akar maradni maradhasson el; így nekem is akaratomra hagyatván, én alig várnám az holnapi napot, élhetnék szabadságommal, várakozván ma is az végbeliek utánnam. Az nemzet követjei is elbocsáttattak. Ez múlt éjjel nagy eső volt virradtig, és nappal is mindinkább esett; de délután s előtt is valamivel havazott igen elannyira, hogy jól ellepte volna az földet. Mivel az urak is inkább mind elmennek holnap, így én is készülgettem, *Kendeffi Pál* uramtúl urunk asztalnokjátúl lovat is vevén. (Széljegyzet: „Ez múlt éjjel virradta felé derecske is volt.“)

November.

1. Hetfő. Minekelőtte *Bessenyei* vagy *Fajgel* ur be ment is az étekfogó *Turzai* küldetvén be; együtt akarván *Ketzer* urammal járni míg az portára való expeditiókat ő kegyelme véghezvitte, és az franczia szállására lementem s vele feljövén udvarhoz beszélhettem, dél vetett ki belőle, és igy csak délután indulhatván s úgy is majd későcskén, egy kevéssé az fejedelmet kisérvén ki vadászni, nóha alkonyodván, de Istennek hála kár nélkül érkezhettem Szinye nevű magyar faluba éjszakára. Eső ugyan nem vere bennünket, mivel ma nappal nem is volt; de felettébb való sáros útunk levén, ez múlt éjjel is esvén nem csuda hogy sár van. *Teleki* uramtúl is nóha elbúcsúztam, de ő kegyelme Dézsen hálván újabban beküldvén hozzá szolgámat izeni Stryhez újabban kilenczszázig való ember érkezett volna az szegény magyarok segitségére, s eddig az táborra ki is jött volna.

Digitized by Google

2. **Kedd.** Jó reggel *Ketzer* urammal sőt még virradta előtt megindultam, és ebédre Salamon nevű oláhfaluba érkezvén, délig száraz idő lőn, de délután megesősedvén, Istennek hála mégis nappal érkezhettem Udvarhelyre; az hol mégis az végbeli katonákat, tiz lovas zászló alól egyet egyet, és *Szuhai* uramat helyben találtam. Kik is, ennyi várakozások utánnam nehezen esvén, obtestálának menjek igéretim szerint, mivel ők is várnak, az végbeliek közzé. Halasztottam az választ gondolkodásra s holnapra. Ez éjjel Udvarhelyen hálván vacsora után is feles dolgaimhoz láttam, rövid időm lévén az dispositiókra. (Széljegyzet: „Ez éjjel igen nagy dér volt.“)

3. **Szerda.** *Ketzer* uram alig várván, hogy feleségét, gyermekit láthassa Csehben, alig tudám csak kevés ideig való beszédre is megtartóztatni. Mindazonáltal magam is az múlt éjjel sokat gondolkozván, és felesed disputálván is pro et contra, jobbnak tanáltam Isten kegyelmébűl sokszori igiretemet, és mások de kivált nemzetem előtt való aestimatiómat perpendálván csakugyan kimenjek az végbeliek közzé. Kihez képest *Szuhait* követtársaival expediálván, és csak kettőt hagyván meg bennek, *Baranovski* uramat is véllek pro majori certitudine ipsorum elküldettem, levelet is írván az végbelieknek. Azonban szinte vacsora tájban érkezének újabb mezei katonák 150-nen magokkal *Vesselényi Pál* uramtúl az francziai hadak táborárúl, levelet küldvén általok generalis ur, kiben nem csak láttat, de gondolván, hogy már végbeli uraimékkal útban is vagyok, adja tetszését merre continuáljam az tábor felé való útamat. Az egész múlt éjszaka mind esett az eső; az vizek valóban áradnak; nappal sokáig hó is esett, de az is esőre változván,

Digitized by Google

egész estig szapora eső követte. Isten csak adná már végét. Az táborrúl hozott leveleket pedig mivel közzülök az végbelieknek szóló is volt, *Szuhai* uramék után virradtig küldettem. (Széljegyzet: „Dér az éjszaka nagy volt.“)

4. **Csötörtök.** Isten jóvoltából két három nap múlva én is már kifelé indulván, *Szuhai* és *Baranovski* uramék által is azt izenvén az végbelieknek szombaton megindulok, és Kémerre jőjenek előmbe ő kegyelmek közzűl, — minden tábori készületem s lovaim Csehben lévén ebédután oda mentem, és az mint lehetett ma is kétfelé kapván rakosgattam, készülgettem. Isten tudja csak egyedűl micsoda alkalmatlan útunk leszen, az éjjel is ma is szakasztonként esvén az eső. Úgy látom ökres szekereimet csak el kell hagynom, és csak az 4 lovas szekérrel indulhatok, hintót sem vihetvén az nagy sarokra nézve.

5. **Pintek.** Jó reggel felköltem sok írogatásom lévén, és mind az fejedelemnek s mind *Teleki* uramnak holnapi indulásomat megírván, hogy indulásom napja az ellenség előtt inkább meg ne tudódjék mindeddig titokban tartatott. Délig ben készülgettem ugyan, és ma szenti napom is lévén ebéden mulattam, estvefelé is derekasabban; kapuzárás után pedig az szekereimet rakattattam. Aprón ma is esett az eső, az múlt éjjel pedig derekasan. Isten szánna meg bennünket s fordítaná jobbra az idők járását.

6. **Szombat.** Az múlt éjjel keveset aluttam alig várván elindulhassak. Virradta előtt jóval kelvén fel magam is az szekerek rakattatását elvégeztetvén, csak elhűlék belé látom *Baranovski* uramat visszatért; kitűl is kérdezőskedvén referálja, midőn már Kéméren túl Margita felé mentek volna az somlyai kapi-

Digitized by Google

tány *Olasz Ferencz* harmincz katonával visszahozatta öket mind az végbeliekkel együtt hogy már oly okon, az végház mellől híre nélkül miért mentenek el; instructiója tartja az olyakat visszahozassa. És így remora esvén az dologban s az praefigált terminusra az végbeliek sem jöhetvén Kémerre elömbe, azért jött vissza *Baranovski* ur tudhassam az dolgot; *Szuhai* is intimálván általa jobb volna már így esvén az dolog egy kevéssé még subsistálnom. Melyhez képest újabban beszélgetvén ez intervenientiára nézve becsületes emberekkel, tetszett mindnyájunknak az lovas szekereimet is mind elhagyjam, és csak szekeres lovakkal s az élésre nézve az konyhakocsimmal induljak, és abba 10 lovat fogassak; ez ily ratiókra nézve tudniillik, hogy már az végbeliek sem jöhetnek elömbe későn menvén oda az végbeliek közzé expediáltatott ember, s azok nélkül járni azon az földön félelmes; az útak is pedig rettenetes sárosak, alkalmatlanok lévén, lovakon ember könnyebben s többet mehet. És így Isten kegyelmébül becsületemre, megtartására nézve úgy is kiindulásomat csak deliberálván magamban falatoztam kevéssé. Azalatt érkezék *Farkas Fábián* uram is Kővárbúl, ki is az magyar nemzettül expediáltatott az váradi passához Solyon" (tán Szolyva) „mellett való táborokrúl. Sokat beszélvén ö kegyelmével, és *Farkas Fábián* urammal együtt járván ugyan az végbeliekhez expediáltatott magyarok követjei *Bige György*, *Haraszti János* és *Szöcs Tamás* hadnagyok. Isten jóvoltábúl én csak elindulék, *Farkas Fábián* uramék pedig Hadad felé; és éjszakára érkeztem Diósodra nóha már ugyan sötéttel, felettébb való sáros, és gonosz útak lévén. Ma homá-

Digitized by Google

lyos idő volt ugyan, de eső nem esett; az éjjel pedig többire mind esett.

7. Vasárnap. *Lartnius* uramat is utánnam hivatván Karkóbúl, Isten panaszúl ne vegye jó reggel communicáltam. Mely ceremóniát is elvégeztetvén Diósodrúl is megindultam, és Isten jóvoltábúl egyhuzomban mentem Kémer nevű magyar faluba napszállat előtt érkezvén oda. Ma mégis valamivel jobb útunk lőn. — Diósodra jöttek hozzám az Somlyón megtelepedett magyar bujdosó atyafiakban is, értekezvén menetelem és hálóhelyem felől; de Kémerre senki közzülök nem érkezett; hanem Ballán szállván meg egynehányad magammal, és ott falatozván, az többi s lovak pedig egyhuzomban Kémerre. *Csanádi János* uram akadván reám együtt jár velem. Az éjjel nem volt eső, hanem nappal is szép tiszta idő volt. Csak már Isten tovább is szánna meg bennünket, és szolgáltatna tiszta időket ő Szent Felsége.

8. Hetfő. Jó reggel megindulék, és útamban szénák között az lovak kedvéért megszállván keveset ettem és jó tüzeket rakatván ott érének *Bige* uramék is; de *Farkas Fábián* ur Somlyó felé menvén ő kegyelmektül elmarada. Igen nehéz és sáros útunk lőn ma is, éjszakára azért Margitára verdődénk elég jókor is szállhatván meg, és *Zákány*, *Pap Israel*, *Szuhai István* uramékat is ott találván helyben, mivel tegnap írtam ő kegyelmeknek várjanak meg. Itt sem hallhatánk semmi újabbat az végbeliek felől, közzülök való sem lévén itt e tájon senki. Istennek hála ma az nap szépen és tisztán szolgála; hanem estvefelé esővel elegyes hó (kezdett) esni.

9. Kedd. Sok tanácskozásunk, és beszélgetésünk után jobbnak, és alkalmatosabbnak találók nem hall-

Digitized by Google

hatván semmi bizonyos híreket az végbelieknek is, én az Berettyón innen járjak Várad felé mindaddig, míg vagy bizonyosabbat érthetek, vagy pedig az végbeliekkel magamat conjungálhatom. Az három rendbeli végbeli uraimékhoz expediált követek pedig, ugy mint az fejedelem részirűl *Zákány István* és *Pap Israel* uramék, az lengyel táborral levő magyarok részekrűl pedig *Bige* uraimék, az én részemrűl *Szuhai István* uram az mellette valókkal siessenek mentűl jobban utánnok. És igy ő kegyelmek jó reggel, s én pedig az velem levőkkel föröstőkem után indulván meg délután hamar érkeztem háló helyre Micskére, s ott is háltam; havas idő is lévén, nagy sarok is vannak; mindazáltal estvefelé ma is megálla az hó. Az múlt éjjel azért sokat esett, és reggelig bokáig való volt.

10. Szerda. Isten kegyelmébűl Micskérűl is föröstököm után indulván meg egyhuzomban jöttem Szalárdra. Szép tiszta napunk lőn estig; az út igen nehéz, az tegnapi hó is nagy részint elolvadván, és szakadékos, ingoványos helyeken is kelle jőnünk. Jó reggel Váradra az passának irt levelemet is itt micskei embertűl küldém el, még is hogy legyen hírével birodalmába való bejövetelem. Szalárdon is jó idein szállhatván meg írtam innen hírek tudásáért mind Kis-Marjába s mind Debreczenbe. Az múlt éjjel kicsiny derecske is volt.

11. Csötörtök. Kis-Marjában járt emberem ez múlt éjjel megtérvén, referálja az ember még ott volnának *Zákány* uramék. Azonban *Szuhai István* ur ugyan onnan írt levelét is vettem, kiben írja az végbeliek Csegénél bizonyosan általmentek volna az Tiszán, és az lengyel táborral expediált portára küldett hatodfélszáz muskatérossal, magyarral meg-

Digitized by Google

egyezvén Enyiczke táján az németekkel megharczoltak volna s nevezetes győzedelemmel járván az mieink, többen az mi magyarinkban harmincznál el nem estek volna; és így lévén ő kegyelmek már *Pap Israelékkel* sietnek utánnok bizonyos híreket hallván; nekem pedig javallják, hogy míg már az végbeliekkel magamat conjungálhatom s onnét is bizonyos informatióm jöhet quartélyozzam az Körös mellett. Ez napot egészen itt Szalárdon töltém mind az lovaim megnyugtatására, mind Váradrúl az passának és mutavellinek irt leveleimre való választételekre nézve, mivel Biharnak s több Várad körűl való derekasabb városoknak mutavelli parancsol. Az múlt éjjel esőcske de kicsiny ideig tartó esett újabban, és nappal is valami kevés; az hó egészen elolvadván nagyobb sarokat csinála.

12. **Péntek.** Elsőbben föröstökömezvén mintegy ebéd tájban indulék meg Szalárdrúl is, és egyvégben mentem Csatárra, nem igen messze lévén nagy időn szállhattam meg. Sem az passátúl sem mutavellitűl nem jöve semmi válaszom. Ma napestig igen szép tiszta meleg nyári nap lőn; az múlt éjjel sem lévén eső.

13. **Szombat.** Ebédet itt Csatáron ettem gondolván Váradrúl jöhet tudósitásom; de válasz nélkül jövén meg embereim, és elménkben tartván azt is, ha valahogy az bihariak be nem bocsátanának bennünket Váradra *Radics* uramat az passához ajándékkal expediálám. Magam pedig Csatárrúl délután sokkal indulván meg Biharra szállék éjszakára az velem levőkkel, egyébiránt is jó szívvel fogadván bennünket az lakósok. Ma is gyönyörűséges szép meleg nap lőn; és az múlt éjjel is tiszta idő, de igen nagy szél volt.

Digitized by Google

14. **Vasárnap.** Az Isteniszolgálatért is, és hogy *Radics* uram is Váradrúl megjöhessen, ez napot egészen Biharon töltém. Azonban estvefelé érkezék jó válasszal *Radics* uram is, szabados járásomat kelésemet, késésemet engedvén birtokában való földön mindenütt valahol akarnám az váradi passa. Reggeli praedikátióra felmenék az bihari templomba is. Igen szép meleg idő lévén ma is; és az múlt éjjel is csendes, és tiszta lőn.

15. **Hetfő.** Lovaim hogy jobban megnyughassanak ez napot itt töltém; kihivatván Püspökibűl *Farkas Fábián* uramat is beszélgetés kedvéért. Ki is referálja megadván az váradi passának az fővezér levelét nagy engedelmességgel vette, és hogy azonkivűl is jött volna parancsolatja az magyarok oltalmazása iránt maga is mondotta. Inkább javallván azért, mivel Isten egymásután két ízben is az bujdosó magyaroknak ellenségeken szép győzedelmet adott, hogy mind az egri, tömösvári és váradi passák szakasztanának inkább az törökökben az magyarok segitségére, s mivel pedig az mostani jenei passa deputáltatott az portátúl az magyarok mellett szerdárúl, és az most míg az kameniczi passa Budára érkeznék locumtenensnek rendeltetett, tehát urunk ő nagysága is elküldvén hozzája, míg ezen dolgokrúl választ Erdélybűl vehet *Farkas Fábián* ur, addig már Püspökiben várakozik. Istennek hála ma is hasonló szép idő volt mint tegnap; szivódnak is már az útak. Csak már Isten tovább is adna jó időket.

16. **Kedd.** Jó reggel Isten kegyelmébűl Biharrúl is elindulék. Elsőbben azért föröstökömezvén egyvégben mentem háló helyre Keresztesre; Váradhoz közel járván szépen minden épűletit kiláthattam; és

Digitized by Google

Kereszteshez közel nyúlászván mutavelli is vagy 16 törökkel, szemben voltam vele az mezőben. Keresztesre is nagy időn érkeztem; az hová vacsora előtt érkezének Kővárbúl *Horváth Márton*, *Szenczi István* s *Gombos Ferencz* uraimék mintegy 19 lóval. Reggel katonákért is elküldettem vagy 11 lovast, és tegnap Debreczenbe is ha kikkel szaporodhatnánk. *Szenczi* uramék hozta levelekre való választételekkel töltém aztán egész estig az időt. Jöve levelem Ványárúl is *Úri István* szendrei kapitány uramtúl, ki is az Tiszántúl lött harcz helyérűl jött vissza az elesett magyar testekkel. Szegény *Afra Péter* is *Szolai Andrással* elveszvén nem kicsiny kárunk benne. De az két emberen kivűl az egynihányka közlegény katonánál több nem esvén el; az németekben pedig, csak az mint az harcz után hirtelen kitanulhatták is, 400 százig való veszett el. Az végbeliek az Tiszán túl quartélyoznak oda vívén *Szuhai* uraimék is az én levelemet. Istennek hála ma is szép tiszta napunk lőn. Az egynihánynapi tiszta, és meleg idők után csak már is alkalmasint kiszáradtak az útak; éjjeleken is csendes idők járván.

17. Szerda. Keresztesrűl is föröstökem után indulván Isten kegyelmébűl délután hamar érkeztem Bereg-Böszörménybe. Expediálván újabban is az végbeliekhez *Rádics András* uramat is minekelőtte elindultam volna, reménykedvén nekik tovább is siettessék az velem való megegyezést, és aztán az munkához való fogást, és nem győzhetvén várni *Szuhai* uraimék tőlek való megtérését. Istennek hála valóban jól szolgálnak az idők, mert ma is igen szép meleg és tiszta nap lőn; és az múlt éjjel is csendes időnk lőn.

Digitized by Google

18. Csötörtök. Az temporízálás kedvéért ma napestig itt lők; az tegnapihoz hasonló szép nap lévén ma is, és az éjszaka is. Azonban ebéd felett hozák *Farkas Fábián* uram levelét Püspökibűl; kibűl kitetszik az váradi passa ő kegyelme által intimáltatja, sőt ugyan izenve izeni nekem, az hajdúvárosok elrontására ha kivántatik örömest ad török segétséget, azért az végbeliekkel együtt nyuljak hozzá. Egyébiránt csak azt várja, hogy az hold újsága feltessék, de nálunk nélkül is elköveti, úgy hogy 29 megindulhatván 30 praesentis általessék az dolgon. Kihez képest én újabban postát bocsáték *Radics* ur után jelentse meg ezt is az végbelieknek; és más embert is küldettem Debreczenbe *Budaeus* uramhoz, ő kegyelmére bízván tentálja meg szómmal az böszörményieket, egyébiránt ha szép szerint az magyarokhoz nem állanak, magok legyenek az magok veszedelmének okai. Már ezekben Isten az dolgokat s emberek elméjit mely felé vezérli, áll az ő szent titkában. Ma olyan hírünk is kezde hallatni, hogy az végbeliek nem csak vissza általjöttek volna az Tiszán, de már Kardszagújszállás táján is volna már némely része, és ott az több falukon.

19. Pintek. Jó reggel felkelvén dolgaimhoz, és aprólékos írásimhoz láttam, és reggel föröstökömezvén megindulék, és délután igen hamar érkeztem Harsányba, jövet Keresztszeg puszta *Csáki* familia várát is megtekintvén, az velem járó mezei katonákat ugyan Keresztszegen az faluban hagyván quartélyban. Azonban midőn csak holnapra vagy holnaputánra várom vala *Radics* uramat az végbeliek közzűl, estvefelé elérkezék *Szuhai* urammal együtt; elől tanálván *Szuhai* uramat csak visszatéritette, nem ki-

Digitized by Google

vántatván az végbeliek közzé való menetele, csak leveleimet küldette meg ő kegyelmeknek; és nóha ha ma nem is, de holnap specialis követek érkezik hozzám végbeli uraiméknak, de most is azt izenik *Szuhai* uramtúl, hogy Isten kegyelmébűl nem csak visszajöttek az Tiszán, de az tegnapi hírhez képest már is nagy része Kardszagújszállás tájékára érkezett, és az Sárrétje felé igyekezvén nyomulni. én velem is ott valahol kivánnak megegyezni; és tovább is elsőbben az dolgokrúl velem beszélvén, determinálván, az közjóban tovább is azt igyekeznek ő kegyelmek elkövetni, az mi legjobb leszen. Melyre is segéljen Isten Szent Fiáért mindnyájunkat. Az minapi hírhez képest nem 16-ton vesztek el az Tiszán túl való harczon, de az két ember *Afra Péter* és *Szolai András*on kivűl több három katonánál az harczon el nem esett, hanem van ugyan egynehány sebes, de az is gyógyulható. Az németekben pedig négyszázon felül jóval vesztek el az Tisza partján, Lúcz és Kösmete„ (tán Kesznyéten) "között lévén az harcz, sok veszett az vízben is elannyira, hogy csak egy is közzűlök el nem szaladhatott, csak nagyságos urat is 17, és 3 grófot vesztvén el, elevenen 32 németet karóztattak fel végbeli uraim. Mindezekért áldassék Istennek az ő szent neve, ki az erőtlenek által is végh ez viszi az maga dicsőségét. Mai napon igen szép időnk lőn; valóban ki is szikkadtak már az útak; éjszakákon meleg idők és csendesek szolgálván.

20. Szombat. Az váradi passa izenetirűl, és az végbeliek utóbbi resolutiójokrúl s hollétekrűl tudositván az fejedelmet és Teleki uramat is, több egyéb irogatásim is voltak, és ez napot lovaim kedvéért is itt töltém. Istennek hála gondolkodásunkon kivűl jár-

Digitized by Google

nak az idők, és nóha reggel esőre áll vala az idő, de tiszta és sütős meleg idő lőn; hasonlóképpen az éjjel is nem volt hideg sem eső. Estvefelé érkezének az végbeliek közzűl újabban *Mikolai Boldizsár*, *Bige György*, *Daróczi* és *Haraszti* uraimék, kik is már velem járnak; de követjek az végbelieknek hozzám még hátra vagyon.

21. **Vasárnap.** Az Isteniszolgálat kedvéért ez napot is Harsányban töltém. Isten kegyelméből ez éjjel sem lőn semmi alkalmatlan idő, nappal pedig szép tiszta meleg lőn; reggel az városi templomban, s estve az szállásomon hallgatván praedikátiót.

22. **Hetfő.** Jó reggel ettem föröstökömet, és aztán Harsányból is elindulék, és egyvégben mentem éjszakára Sasra, az hová is nagy időn érkeztem délután. Semmi bizonyost nem hallhatván melyik faluban való létek felől az végbelieknek, sem még emberek az conjunctiónak hol meglétérűl hozzám nem érkezhetvén nem kevéssé törődöm rajta. Elküldtem innen tudakozódni felőlek mind Zsákára s mind szolgáimat Újfaluba. Vacsora felett jöve oly hírem is, tegnapelőtt bizonyosan hajtotta el az váradi török az böszörményi hajdúvárosi marhát, rabúl is vivén egy embert. Azonban jött olyan tudósitásom is Debreczenből Kassa táján az mieinknek újabban nagy harczok, és következett szép győzedelmek lett volna, ki is két három nap múlva jobban elhíresedik. Adná Isten Szent Fiáért lenne igaz. Ez éjjel kezdett vala paraholni, de feltisztulván mind éjjel nappal igen szép időnk volt.

23. **Kedd.** Jó reggel föröstökömezvén éjszakára csak Váncsodra mentem. Jó tiszta időnk lőn ma is. Estvefelé elérkezének az végbeli követek is, kik is

Digitized by Google

köszöntvén az végbeliek nevével javallják csötörtökön az derecskei malom mellett való megegyezésemet, egyébiránt ha távolabb lettem volna csak pénteken tartották volna alkalmatosabbnak. És így én mindjárt írtam ő kegyelmeknek az csötörtöki conjunctió felől; az követeket is vacsoraután elbocsátván. Úgy látom az Kassa táján való harczban semmi sincsen. Az elmúlt éjjel is csendes idő lőn.

24. **Szerda.** Ebédet Váncsodon evén, ebédután elindulék, és Bocs„ (tán Bojt) "nevű falunál száz mezei lovassal is megegyezvén, éjjelre mentem Berettyó-Újfaluba; az hol is *Kardos Pál* nevű végbeli gyalog hadnagy háromszáz hajdúja lévén kijöttek előmbe, és lőtetéssel tisztességemet megadván éjszakára maga is bejöve az gyalog kapitány *Pap Israel* uram ötszázad magával. És így mai napon nyolczszázig való hajdúval conjungálván magamat holnap ha Isten engedi az lovas hadakkal. Ez nap is szépen szolgála. Az szendrei kapitány is *Úri István* ur nehányad magával ben lévén, és ő kegyelme is előmbe kijövén vacsorán felesen voltak nálam az lovas és gyalog tisztekben és egyéb főbb legényekben.

25. **Csötörtök.** Midőn már Isten jóvoltából Újfalubúl is kiakarok vala menni érkezék *Tályai* uram onodi hadak kapitánya levele, kiben írja még ma módjok semmiképpen nem volna az derecskei malomhoz való érkezéshez, hanem halasszam holnapra. Kihez képest írtam ő kegyelmének, míg már az hadak holnapig összegyülekezhetnek jöjen be maga az tisztekkel hozzám, addig is beszélgethetünk. Az minthogy estvére be is jöttek Újfaluba ő kegyelmek, de az szembenlételt, beszélgetést halasztottuk holnapra. Ma is szép s jó időnk lőn Istennek hála, és az múlt

Digitized by Google

éjjel is. És ebéden s vacsorán is feles emberséges emberek s vitézek voltak nálam.

26. Pintek. Jó reggel egybegyülvén az onodi és szendrei lovas és gyalog tisztek utánnok való főbb legénnyel egynehánnyal együtt, és az melletten levő becsületes emberek is, sok egymás között való beszélgetésünk után végeztük közönséges akaratból még ma az hajdúság takarodjék Derecskére, *Tályai* uram is pedig kimenvén az tisztekkel igyekezzenek úgy előhozni az hadakat, holnap jó reggel lehessen meg velem való conjunctiójok, és éjszakára Decreczenbe mehessünk; innen is pedig mindjárt expediáljuk *Horog„* (pár név kimaradt) "végbeli hadnagyokat, és részemről *Radics András* uramat is Debreczenbe, ott lakós emberek által tentálják meg az böszörményi hajdúkat, és ha hol semmit nem cselekesznek, az váradi passa intimatiója szerint törökért elküldjünk, és tüzzel vassal rajtok légyünk az böszörményieken. Magam pedig csak helyben legyek ma, és holnap virradta előtt induljak az derecskei malomhoz. Melyek is mind így menvén véghez Istennek hála szép idő lőn ma is s az éjszaka is. Ebéden és vacsorán ma is felesen voltak nálam.

27. Szombat. Éjfélután mindjárt felkelvén virradta előtt mindjárt kiindulék, s nóha tegnap az onodi kapitánytúl jött oly hírem is az német általköltözödnék az Tiszán, azért még keveset subsistálnék, de avval nem gondolván, és tegnapi végezésemhez tartván magamat mind *Tályai* uramnak írtam felőle s mind magam ugyancsak kimentem. és elsőbben is az szendrei hadakkal, azután az onodiakkal is conjungálván az derecskei malomnál magamat. Oda újabban érkezék debreczeni biró embere, és *Horog* uraimék

Digitized by Google

Debreczenből való tudósitások, *Kopp* bizonyosan *Barkóczival* által jöttek volna az Tiszán, és Kállóba szállottak volna, bizonyítván azon hírt *Pap Israel* uram is, ki is ezen hírhez képest már az maga gyalogját Diószeg felé is indította. És így abban múlék az Debreczenbe való menetel felől lött dispositio. Hanem sok tanácskozások után az tisztek és többek is sokan végezték azt, kétfelé is menjen posta nyelvet kapni; magunk pedig az lovas hadakkal éjszakára menjünk az pocsaji hid mellett való mezőbe, s ott szálljunk táborba, *Pap Israel* ur pedig az hajdúkkal míg újabb tudósitásunkat vészi légyen Diószegen. És így menvén véghez az dolgok effectusba is. Az mezőben az malom mellett az tiszteket mind, és az előbbkelő utánnok való legényeket felesen megvendégelvén, onnan is elindulánk; és késő lévén az idő hogy idejében telepedhessenek le az hadak csak az konyári mezőben szállánk meg az szénák között. Ma napestig szép időnk lőn, hanem estvefelé kezde szaporán esni az eső; az múlt éjjel pedig tiszta idő lőn.

28. **Vasárnap.** Az múlt éjjel szaporán, és sokat is esett. Jöve hírem az mi táborunkrúl is Károlyhoz közel érkeztek volna; jövén jöttek némelyek követségbe is hozzánk. Virradva megindulánk, és nagy időn az pocsaji híd mellé szállván táborba ez nap itt is hálánk meg. Azonban előnkbe érkezvén táborunkrúl jött követek *Monai* és *Györkei* uraimék, és letelepedvén referálták is követségeket siettetvén velünk való conjunctiójokat, és már Nagy-Bányán is hagyván az tábort. Kinek is meglételével az vitézlő rendben sok zsibongás, kiáltozás volt elannyira, hogy kétfelé szakadtak, az onodiak quartélyokba való visszamenetelre, az szendreiek pedig az conjunctióra, velem

Digitized by Google

való eljövetelre resolválván magokat. Mindazáltal addig csinálván elméjeket s fáradván meg is közöttök ma mind eljőnek. És ez nap így telék el. Egyébiránt is nappal szép tiszta idő lévén.

29. Hetfő. Ez múlt éjjel sok írást végezék el, Erdélybe írván sokat, és Váradra is. *Mikolai* uramat, két onodi és szendrei emberséges embert török segitségért, és az táborra is *Csanádi* s *Bige* uraimékat azzal, hogy mi is megyünk expediálván. Ez éjjel sok eső esett. Reggel táborostúl mi is megindulánk, és egyvégben mentünk Bagamérra az szendrei hadakkal, az onodi hadak pedig Nagy-Létán szállván, és kétszázad magokkal meg is szaporodván. Ma napestig többire esős, és hives időnk lőn. Az tábornak bizonyosan Daróczhoz való érkezését hallottuk.

30. Kedd. Ez napot az szendrei hadakkal itt Bagaméron töltettem, az onodiak is pedig Nagy-Létán. Ma nem volt eső; de az éjjel sokat esett. Estvefelé *Mikolai* uraimék is megtérének biztatván bennünket bizonyos török segitséggel, és hogy az váradi passa igéreti szerint ma indulnának meg. Jöve olyan hírünk is az másik tábor ez éjjelre Mihályfalvára szándékoznék háló helyre holnapra, kivel való megegyezésünket Isten ő Szent Felsége hova hamarébb megengedje. Érkezének hozzánk az somlyai atyafiak is *Fái* s *Balkó* uraimék vagy 40 lóval.

December.

1. Szerda. Jó reggel érkezvén *Vesselényi Pál* ur levele, kiben írja az múlt éjjel Körtvélyesen háltak volna, és az tegnapi hírhez képest ma táborba ugyan Mihályfalva mellé igyekeznének szállani,

Digitized by Google

és nékünk is ott kivánják megegyezésünket. Így Isten jóvoltából Nagy-Létárúl az onodi seregek is elérkezvén megindulánk, és az francziai s magyar táborral is nagy időn szép rendben s rendelt seregekkel conjungálánk magunkat, mindkét részrűl nagy örömmel menvén véghez az dolog, és *Vesselényi László* uram is köztök lévén; táborba ugyancsak Mihályfalva mellett szállánk meg közönségesen. Délig tiszta idő lőn; délután pedig igen szaporán esett egész estig.

2. **Csötörtök.** Jó idein indulván meg táborostúl déltájban vagy utánna hamar szállánk meg Vámos-Pércs puszta hajdúváros mellett. Az múlt egész éjjel inkább mind esvén az eső, reggeltűl fogvást pedig annál szaporábban az hó nagy fergeteggel. Ez napot nem kicsiny alkalmatlansággal igen nagy, és hideg szél is lévén tölthetém el; de azt könnyen kell szenvednünk.

3. **Píntek.** Az múlt éjjel képtelen hideg, és igen nagy dér lőn úgyannyira, hogy elig várhatta ember az virradtát. Jó reggel megindult az tábor, és mivel közönségesen is Böszörményen akarnánk általesni Téglás s Hadház között igyekezék szállani. De én bizonyos dolgaimra nézve *Vesselényi László* urammal bementem Debreczenbe, az hová is idein érkeztem. Ma is igen szeles hideg idő volt, és egyeránt fagyott is; estve apránként az hó is (esett).

4. **Szombat.** Az tisztekben felesen gyülekezvén be az városba, s nevezetszerint pedig *Szöcs János* s *Harsányi György* mezei kapitányok, ebéden sokan voltak nálam; és mivel *Vesselényi Pál* uram azt írja az mai napot az tegnapi megszálló helyén Téglásnál tölti el még az tábor, így én is még ma ben tartóz-

Digitized by Google

kodtam. Ma Istennek hála szép idő volt, de hives; az múlt éjjel pedig dér is volt.

5. Vasárnap. Az kapitányok alkalmatosságával ezer embernél több takarodván be Debreczenbe, jó reggel megindultam Téglás felé az kit lehetett kivivén magammal az katonákban. Azonban Böszörmény alá való indulását hallván az tábornak, én is arrafelé tértem, de még az tábort ott nem tanáltam Böszörmény alá érkezve. Hanem voltak ugyan szemben az velem lévőkben *Nagyszegi Gáborral*, hivott is hütre, de vélle szembelenni nem akarván míg az többivel meg nem egyezem. Kevés idő múlva érkezék az tábor is, kivel való megegyezésünkkel kihivatván három rendben is az böszörményiekben tractába indulánk velek, és virradtig engedvén respiriumot végtére nékiek, az tábor az gyümölcses kertekben szállott meg. Egyébiránt is igen hideg lévén napestig is, s az éjjel pedig annyira fagyván, hogy elbirhassa az lovat az sár.

6. Hetfő. Az múlt éjjel kiküldték kivánságokat az böszörményiek, kikre rendesen replikáltunk is, de újabb assecuratiót kivánván közönségesen az nemzettől is abban telék reggel alkalmas idő; kit is megadatván nekiek egész csaknem délig vonódék az idő, s még is órát kértek magoknak. Értvén pedig bizonyosan azt is, hogy *Kopp* táborostúl általjött az Tiszán, és tegnap Eszlár nevű faluba szállott, félvén non putaremtűl is, és az hajdúknak is hamisságokat experiálván, Isten kegyelmébűl rendelt seregekkel, gyalogokkal, és három taraczkkal is Böszörménynek ostromnak nekimentünk; de rendetlenűl, és az árkok be nem töltésével menvén véghez az ostrom, re infecta, és soknak elesésével, egy franczia tisztnek elfogásával térénk meg táborhelyünkre. Ma is nap-

Digitized by Google

estig igen hideg lőn, az múlt éjjel is; de kevés hó is esett.

7. **Kedd.** Jó reggel felköltem beszélgetvén generalis urammal s több tisztekkel az dolgokrúl. Azonban az mely porta Eszlár felé ment vala ez éjjel az egy trombitását fogván el *Koppnak*, ki is levelekkel jött volna az francziai generalishoz, visszabocsáttatott; beszéli azt is, mégis Eszlárnál volna az német tábor. Ma napestig havas eső esvén nem kicsiny alkalmatlansággal voltunk; az múlt éjjel is pedig nagy dér volt. Az éjszakának nagy részét ezen dolgok felett való beszélgetésben töltvén el.

8. **Szerda.** Közönségesen megegyezvén rajta az múlt éjjel, éjfél után hamar táborostúl megindulánk, még tegnap küldvén el Mike-Pércs felé az gyalogságot, szekereinket, és *Vesselényi László* gróf uramat is, és virradta előtt vagy kétórával érkezvén az tábor az debreczeni kertekhez, míg az szállásokat elosztották, az gyaloghadak is elérkeztek, s az lovas hadakkal rendesen beszállhattak, majd estvefelé volt; mindazáltal Isten kegyelméből kár nélkül szállhatánk be; *Koppnak* még is Eszlárnál való létét hozván. Egy kis eső esett nappal, de éjjel hives éjszakánk lőn.

9. **Csötörtök.** Tegnap estvefelé szállhatván be, ma igazitottuk el az szállások dolgát, és egyebeket is; feles írásaim voltak Erdélybe s máshova is. Ez éjjel hives idő volt, de nappal nyájasra fordúlt.

10. **Péntek.** Jó reggel törökök érkeztek Váradrúl követségbe többel száz lónál. Kihez, és egyéb conferentiákhoz képest is *Vesselényi Pál* uram szállására gyülekezvén az nemesség, és vitézlő rend tisztjei, és én is *Vesselényi László* urammal, és az fran-

Digitized by Google

cziai főbb tisztek is, mindnyájunk jelenlétében lévén az törököknek audientiájok; az váradi passa nekem, *Vesselényi László* uramnak, és az két generalisnak ajándékokat is küldvén. Követségek csak köszöntésbűl állott, kérvén Isten beszállitván bennünket Debreczenbe bánjunk szépen az szegénységgel. Azonban az francziai főbb tisztek, király képe, az generalison kivűl némely magyar kapitányok, s az törökök közzűl is elébb valók, követek ebéden nálam lévén vigan mulattunk. Napestig tartó nagy eső lévén fakadozni kezd az városon az sár; az éjjel is lágy idő lévén.

11. Szombat. Ma is felgyülekeztünk az *Vesselényi Pál* ur szállására. Azonban az törökök is feljövének mondván az éjjel érkezett az váradi passától levelek, kiben írja Debreczenbűl kimenjünk; de reménykedvén, és hogy az abrakot, bor „(egy szó hiányzik)“ megtiltják azzal biztatván, csak elmenének. Én ebéden *Vesselényi Pál* uramnál voltam; vacsorán *Vesselényi László* uramhoz mentem. Ma még sem eső se dér annyira neki (?) az idő; de igen felfakadozott az sár lágy lévén az idő.

12. Vasárnap. Praedikátiót az magam szállásán hallgattam. Azonban ebédelőtt mind *Forvaldhoz* s mind *Vesselényi László* uramhoz elmentem derék dolgokrúl is lévén conferentiánk. Hátramaradt részét ezen napnak írásban s beszélgetésben töltvén el, készitvén az elmaradt leveleket. Azonban hozák közhírűl *Koppnak* Eszlárrúl az német táborral való indulását, és Böszörmény felé való nyomulását. Ma tiszta idő volt; az múlt éjjel derecske is volt.

13. Hetfő. Jó reggel felkelvén, az magyarok közönségesen, és én is *Vesselényi László* urammal együvé

Digitized by Google

gyülekezvén az Vesselényi Pál uram szállására, az francziák közzűl pedig csak az király képe *Forvald* ur, sokféle disceptatiók voltak hol az deputatió, hol az követségek, és egyéb privata dolgok aránt is; az mint hogy sokféle discursusok után engem választván az nemzet követnek az erdélyi fejedelemhez, én letudván magamrúl választattak *Farkas Fábián*, *Szalai Pál*, *Sulyok János* uraimék, és az végbeliek közzűl is ketten. Azonban két debreczeni ember, az ki az váradi passa levelével ment vala *Kopphoz* bizonyosan beszélé, ma Eszlárrúl már megindulván Dorogon túl való mezőn hátra volna az német tábor. Kihez képest tanácsot tartván közönséges akaratbúl végezők, Debreczenből ki ne bontakozzunk Isten segitségibűl feles haddal lévén, hanem jól muniálván az árkot, magunk is vigyázásban és készen lévén, ha az szükség úgy hozza, és nekünk való lészen harczoljunk meg vélle, s ha hol nem nekünk való leszen, várjuk az városba. És ezen deliberatióval oszlánk el, mely az francziáknak is tetszett. Ez napon nem lőn eső, lágy idő volt; az éjjel ugyan szapora esőnk lőn.

14. **Kedd**. Az német tábor jövetelire hogy bizonyosabbat tudhassanak mondani Erdélyben már mint válik az két részrűl az dolog, ma itt tartózkodának meg. Ebéden *Forvald* ur és némely francziák, s több becsületes emberek is voltak nálam mulatván is borozással keveset. Jöve hírünk az múlt éjjel Dorog mellett hált volna az tábor, és ma Böszörményre érkezett. Kihez képest egynihányan az francziai generalishoz menvén végeztetett, éjfélután rendelt seregekben mind lovas s mind gyalog kimenjen, és holnap délig mezőben várjuk úgy hogy az szekereket s egyéb impedimentumokat is kivigyünk. Azonban va-

Digitized by Google

csorát evén már éjszaka későn újabban hivatván generalis ur, s már is az tisztekben, és nemességben némelyeket ott tanálván beszélik, hogy elkellene mennünk *Kopp* és az német tábor előtt s tartanánk az ló száját Bihar vármegye felé; mert ha egyszer ezt az hadat szerencséltetjük s veszteni tanáljuk, az haddal együtt magunkat, és ügyünket is elvesztjük, ehez több ratiót s példát is hozván némelyek. Azonban mind az tisztek, mind az nemesség és az francziai előbbkelő tisztek is apránként gyülekezvén, én *Vesselényi László* urammal s némely hadi tisztekkel csak azt javalljuk vala rendelt seregekben eleibe kimenjünk, némelyek az tegnapi végezés szerint hogy csak Debreczenben várjuk jó vigyázással. De *Vesselényi Pál* uram, és az tiszteknek s nemességnek is nagyobb része abban nyugodván meg csak kimenjünk előle, el nem bonthattuk egynihányan; hanem el végezett dolog, az jövő éjjel mindenestűl fogvást kiszálljunk előle, az gyalogság és szekerek pedig mindjárt induljanak; az minthogy mindjárt takarodtak is *Vesselényi László* urammal. Ma tiszta idő volt, és az múlt éjjel sem lőn semmi eső, nóha másként lágy idő lőn.

15. **Szerda.** Éjfélután csakhamar rendelt seregekkel kiindulánk, és egymásután ballagván az magyar mezei, és végbeli lovas seregek Konyárra szállottak, és én is *Vesselényi Pál* urammal; az gyalog hadak Újfalura, az francziai hadak pedig más két faluba. Reggel eső is kezde esni, azután hóval egyveleg, végre estvefelé fel is tisztúlt. Sokat is beszélgettünk az mostani felfordúlt állapotokrúl.

16. (**Csötörtök.**) Éjfélután mindjárt megindulánk Konyárrúl, az végbeliek pedig mentek igyenesen az

Digitized by Google

magok quartélya Ványa s Túr felé, nem akarván az generalis ur akaratjából is szorítani az biharvármegyei quartélyt, még tegnap expediáltatván *Farkas Fábián* ur az váradi passához az quartély végett. Virradta előtt vagy két órával érkezénk az pocsaji hidhoz. Én elunván az francziai hadak után való várakozást bementem Kis-Marjába föröstökömezni, az hol jól is aluván újabban kimentem, és az francziai tiszteket megvárván, és addig míg beszállottak az hadak Kis-Marjába én az nemesség zászlóival s generalis urammal Kerekibe szállottunk. Az tatárság Kis-Marja körűl, az mezei hadak Kereki körűl való falukba szállván meg, *Szöcs János* ur túl maradván az hídon az maga ezerivel vigyázás kedvéért. Későn sötétben érkezék *Farkas Fábián* ur is, kinek relatióját, nóha jóval jött, halasztottuk holnapra. Ma inkább mind esős idő volt, és az éjjel is.

17. Péntek. Hogy az hadak is valamit nyugodjanak, és az dolgokrúl s *Farkas Fábián* ur válaszárúl is beszélgessünk, ez napot Kerekiben töltettük, és mások is az magok quartélyában; reggel felgyülekeztünk *Vesselényi Pál* uramhoz, az hol is referálja *Farkas Fábián* ur az passa nemcsak szivesen excipiálta, de minden jóval igírvén magát, az francziai hadaknak is szabad quartélyt engedett az váradi szancsásságban „(egy szó hiányzik)“ az budai vezérhez (ki is ezután szerdárunk lészen) küldendő követséget, assecurálván bennünket elég töröket ad segitségünkre Böszörmény elrontására. Azonban kétfelé is szükséges lévén az derék követség, *Farkas Fábián* ur az erdélyi uttúl elmarasztatott, és az budai útra deputáltatott *Bige György* urammal együtt; és így Erdélybe az fejedelemhez ő nagyságához *Szalai* ur me-

Digitized by Google

gyen be fökövetül adjungált társaival együtt. Ma nem lön eső, de egyébiránt valamint éjjel úgy nappal is lágy idő vagyon.

18. Szombat. Jól megvilágosodván, föröstökömet is evén egynihányad magammal mentem Biharra, és *Vesselényi Pál* uram is hasonlóképpen, zászlóinkat igyenesen küldvén Püspökibe az lévén elrendelt quartélyunk. Azonban Biharon mulatozván míg az francziai generalis az hadakkal elérkezhetett, újabban kimenvén eleikbe míg magok mindenestül fogvást beszállhattak', az tatárokat Bihar körül való falukba elrendelhették, és mind kin s mind ben az generalis szállásán beszélhettünk, — nagy idö tölt benne. Azután éjszakára *Vesselényi Pál* urammal együtt én ugyancsak kimentem hálni Püspökibe *Szalai* uramékat elhagyván az Érdelyi útra. Az sok alkalmatlan idők miatt nagy sarok vannak, az útak nehezen javulhatnak. Ma is alkalmasint esett az havazó eső, és az múlt éjjel is.

19. Vasárnap. Az sok tekergés után Püspöki állandó quartélyunk lévén alkalmasint megnyugodtam. Ez napot Isteniszolgálatban is töltvén inkább heveréssel töltöttem; és nóha eső ma is esett, de az múlt éjjel jó és tiszta idő lön.

20. Hetfö. Mát is csak bennüléssel s irogatással töltettem inkább. Semmi hírünk nem is lévén egyéb *Koppnak* Debreczen alá való érkezésénél, de be nem menvén az városba az város alól Böszörménybe tért vissza. Ma nem volt eső, de éjjel nappal lágy idő lön. Ebéden *Vesselényi Pál* urnál voltam.

21. Kedd. Ez napot is hasonló formában tölténk el mint az tegnapit, nem lévén semmi újabb hírünk is. Az külső falukon levő quartélyok rendelésében mú-

Digitized by Google

lék el az nap. Egyébiránt időnk ma is az éjjel is eső nélkül való lőn.

22. **Szerda.** Jó reggel felköltem, dolgaimhoz láttam. Azonban jöve hírünk is *Kopp* elszélesztette volna újabban összegyüjtett hadait Kállóba s Ecsedbe s más helyekre is, s maga visszament volna Kassára. Ebédre az francziai urakban hivattam által Biharrúl négyet, és *Vesselényi László* uramat is, kik is vígan mulatának nálam. *Szalai* urammal elküldvén valami lovaimért s holmi szükséges egyetmásomért szolgáimat, várnám már azokat is. Ma inkább mind esett az eső, és az múlt éjjel is kevéssé; de reggel igen nagy köd lőn és tegnap is.

23. **Csötörtök.** *Farkas Fábián* ur el lévén ugyan intézve az budai követségre, de még el nem menvén holmi difficultások miatt, abban fáradoztam; s által esvén rajtok magam ebédután néhányad magammal régen hallván az váradi förödőnek hírét arrafelé indultam, és éjszakára mentem Kér nevü magyar faluba többire mind inkább vervén bennünket az havas eső. *Pécsi* és *Fajgel* uramék is, kik is mióta Csehbűl kifelé indultam mellettem, és zászlóm alatt voltak, magok quartélyába Telegdre mentenek. Kér felé menet szinte váradi egyik kapú, és kerítése mellett mentem el az Körösön által. *Kopp* eloszlása ugyan verificáltatik.

24. **Péntek.** Sietvén vissza Püspökibe az holnap kezdendő áldott karácsoni ünnepnapoknak megüllésére, az múlt éjjel keveset aluttam, és virradta előtt jóval nem csak felkelvén, de az förödőhely felé meg is indulván szinte akkor világosodék jobban, hogy oda érkeztem; az hol is délig förödvén, és *Vesselényi László* uram is ott érvén sokat beszélgettünk, s én

Digitized by Google

ugyan vacsora előtt jóval tértem vissza Püspökibe, már helyben tanálván Erdélyből hozott feles leveleket somlyai kapitány küldvén kezemhez. Ma nóha kedvetlen és havazásra álló idő lőn, de sem nappal sem éjjel hó sem eső nem volt.

25. **Szombat.** Legyen áldott Istennek szent neve érette ez jelenvaló áldott karácson ünnepnapokat is engedte ő Szent Felsége türhető egészségben érnünk. Ma lágy idő lőn, és az múlt éjjel is. Az föröděs után nem szinte érezvén jól magamat ma fel sem öltöztem, praedikátiók hallgatásában töltvén inkább az időt. Hírünk sem volt semmi derekas.

26. **Vasárnap.** Ez napot is csak bennüléssel, és olvasgatással töltém Istenünket szolgálván. Ma jó idő volt nem mint tegnap, és az múlt éjjel is kevéssé esett. Jöve hírünk *Koppnak* is Kassa felé való nyomulása felől, az gyalogját Kállóban és Böszörményben hagyván. *Farkas Fábián* uram is *Bige* urammal tegnap elindulának délután Buda felé. Ebéden Biharon voltam *Genegárral,* éjjelre megtértem.

27. **Hetfő.** Az elmúlt éjjel volt egy kis dér is. Magam itt püspökii quartélyomban voltam, tegnap is vevén Erdélyből hozott leveleket. Ebédig azokban való replicálásban töltettem az időt. Ebéd felett érkezék látogatásomra az francziai generalis, és *Forvald* s *Klislen* uramék is, kik is visszamenvén Biharra, az közönséges dolgokrúl sok pro et contra való controversiáink lőnek *Vesselényi Pál* ur szállásán; *Forvald* is elmaradván az francziáktúl. Ma nappal jó és csendes lágy időnk lőn.

28. **Kedd.** Az múlt éjjel nagy dér volt, úgy hogy mindenütt elbirhassa az sár az embert, s néhutt az marhát is; nappal pedig szép tiszta és tavaszi forma

Digitized by Google

napunk lön. Mát is az Erdélybe expediálandó levelek írásában töltettem. *Koppnak* Kassa felé való visszamenését ugyan bizonyítják most is.

29. Szerda. Jó reggel felköltem, idein elvégezvén mindenféle leveleim írását, nóha ma reggel is jött újabb levelem Erdélybül; kiben is *Paskó Kristóf* az portára való beszökését, az székelység újabb motióját, Szent-Ágotán 24. Januarii leendő gyülést bizonyitják. Az múlt éjjel igen nagy dér volt. Leveleimet somlyai katonák által elküldettem. Nappal igen szép fénylő tavaszi nap lön. Az közönséges dolgokért, és hogy az váradi passa gyakor intimatióját megunván kivigyenek még Biharrúl az francziai hadakban, általmentem vala Biharra; későn éjszakával térhettem meg. Resolválák is az főbb tisztek arra magokat háromszáz lovassal, és másfélszáz gyaloggal kimennek holnap vagy holnapután Biharbúl Harsányba, az többit ott hagyván. *Vesselényi László* uram is ide érkezék az föröd̈ből.

30. Csötörtök. Ma napestig is voltak holmi aprólékos dolgaim; azonban ebéden voltak nálam az francziai urakban is, és *Vesselényi László* uram is; kikkel az közönséges dolgokrúl böven beszélgetvén, és azután generalis urammal is munkálódtunk azon, az biharvármegyei quartély megkiméléséért valami operatióra, és az Nyírre való elmenetelre vegyük az francziákat; végre éjszakára az francziák, holnap akarván Harsányba megindulni, visszamentek. Időnk ma lágy szabású volt, és az éjjel is valami kevés hó is esvén. Éjszakám igen nyughatatlan volt megártván az tegnapi kevés mulatás is.

31. Péntek. Ez napot is itt töltém várván mind *Kellemesiéket* Csehbül az szekérrel s lovaimmal, s

Digitized by Google

mind *Vas Mártonékat* az Nyírrűl, és azután követvén Túr felé való menetelemet. Talán az útak is megjavulnak, mivel még az marhát sem bírja az sár. Az múlt éjszaka nagy hó esett, és ma is inkább mind esett; csak már fagyna meg alól, jó útat és szánútat reménylhetnénk.

1678.

Januarius.

1. **Szombat.** Istennek ingyen való kegyelmességébűl az újesztendőbe szenvedhető egésségben belépheténk; imádjuk azért érette az ő dicsőséges nagy nevét, s esedezzünk buzgó imádságinkkal ő Szent Felségének, szánjon meg bennünket, szánja meg bennünk az ő dicsőségét, s könyörűletességibűl engedje ez új esztendőt édes hazánkban Szent Fiáért eltöltenünk, Amen. Ma is inkább mind esett az hó, és az éjjel is; szánútnak való havunk elég lenne, csak már fagyhatna valamit.

2. **Vasárnap.** Ez napot is itt püspöki quartélyomban töltém. Ebéden *Vesselényi Pál* uram is nálam lévén alkalmas ideig mulattunk. Estvefelé Csehbe expediált szolgáim is *Kellemesi, Rabóczi* szekeremmel, lovaimmal elérkezének. Ma napestig nagy és igen hideg szél lőn, s kivált ebédután inkább mind fagyott; az múlt éjjel is alkalmas dér volt; nagyobb részint meg is bírja az lovat már.

3. **Hetfő.** Mai napot sok irogatással mulatám el Erdélybe expediálván. Lágy idő lőn napestig, de az múlt éjjel alkalmas hideg lőn.

4. **Kedd.** Vevén tegnap *Teleki* ur levelét is, kiben kér küldjem hozzá ad 12 praesentis *Fajgel* uramat izenhessen általa, jó reggel *Fajgel* uramért Telegdre

Digitized by Google

elküldtem. Azonban vettem *Vesselényi László* uram levelét is, kiben az francziák nevével hí vendégségbe Harsányba, arra is replikálván, az hová is csak holnap estvére kivántam volna menni, de *Vesselényi Pál* uram is az quartélyok igazítása s egyéb közönséges dolgok végett Harsányba akarván menni ő kegyelmétűl meg nem maradhattam, hanem együtt mentünk éjszakára Harsányba; nagy időn érkezvén eleget beszélgethettünk, és végre vacsorán az francziai generalisnál lévén nála sokat mulattunk is. Az beszélgetésnek vége csak az lőn, hogy halasztottuk mindnyájan szombatra, úgy hogy szombaton jó reggel az váradi föredőbányánál mind az francziai urak s mind mi, mind pedig az nemesség, és tisztek közzűl egynihányon compareálván concludálhassunk hazánk javát, és az quartély igazitást illető dolgokrúl. Az elmúlt éjjel igen nagy dér volt, melylyel is megjavult az út, és mindenütt bírja már az szekeret s lovat az sár; nappal is fogas verőfény lőn, máskint szép tiszta idő.

5. **Szerda.** Az elmúlt éjjel is hasonló, avagy még talán nagyobb dér lőn; nappal is hives idő volt. Az tegnapi mulatás után nem szinte voltam jól, de az francziai generalis kiváltképpen igen roszúl volt; majd későcskén szabadulhatánk el sokáig híván őket és én is az francziákat s *Vesselényi László* uramat generalis ur Szalontára, de ugyancsak el nem jövének; én is nehezen menekedhettem meg töllek; és így végre délután hamar érkezénk Szalontára; igen jó szánútunk lévén szaporán mehettünk. Geszten is egy kevéssé megszállván; én pedig szállásán *Kraus* uramat is dragonyok obersterét meglátogatván úgy mentem aztán Szalontára.

6. **Csötörtök.** Szalontán is levén quartélyok igazi-

Digitized by Google

tása, rajta lévén az egész tatárság quartélyban, napestig itt mulatánk, becsületesen is tartván bennünket *Varga János*. Végre eloszlánk. Én ugyan még vacsorát is ettem szállásomon. Ma is szép tiszta de hideg idő lőn. Úgy látom alkalmasint beállottak az vizek, mivel az múlt éjjel is igen fagyott. Talán nékem is nyugodalmas utam lehet az Tiszán által, Isten segitségébül az jövő héten indulván meg.

7. **Pintek.** Az harsányi végezés szerint hogy annál idejébben lehessünk holnap az fördőnél, nóha föröstököm után indultunk, de nagy időn érkeztünk Nagy-Ürögdre; az hová is érkezének *Fajgel* uramtúl leveleim, kikbül is értém *Klobusiczki Pál* uram, ki is az Bucsked (?) alól expediáltatott volt az magyar nemzettül Lengyelországba követségben, Püspökibe érkezett, és az francziai urak is *Klobusiczki* uramra nézve oda érkeztek volna. Így már az förödésbül semmi sem telvén ma csak hiában kerültünk, és sietvén Püspöki felé, oda is ebédelőtt érkeztünk. Eleget beszélvén az francziákkal az derekasabb conferentia, és *Klobusiczki* uram relatiója holnapra halasztatott, ebédután érkezvén Telegdrül az vármegyék követi. Ebéden közönségesen *Vesselényi Pál* urammal lőnk; vacsorán pedig az francziai generalis az urakkal az én szállásomon voltanak. Ma is kemény idő volt, és az éjjel is; de az keménységben még is valamennyire lehagyott már az idő.

8. **Szombat.** Virradta előtt vagy két órával kelvén fel, ez előttünk álló nagy dolgokra nézve *Vesselényi László* uramhoz mentem az tovább való dolgokrúl, és az magam indulásárúl is beszélgetvén ő kegyelmével. Azonban megvirradván felgyülekeztünk az *Vesselényi Pál* ur szállására is közönségesen, úgy

Digitized by Google

az francziai tisztek is. Az hol is elsőbben az quartélyok dolga igazodván el, jó formába rendeltetvén faluk mind Harsányba s mind Biharba is gazdálkodó városok is az francziáknak. Azután *Klobusiczki Pál* uram reportálá az követséget, Lengyelországban való válaszát s utazását. Ki is Isten kegyelméből szerencsésen, és kivánt dolgokkal térhetett meg; és nóha nagy lévén oda be az híre az magyarok között való szakadásoknak, nagy egyenetlenségeknek haragos leveleket hozott mind az nemzetnek in genere s mind in specie némelyikünknek marchio *de Bethunetul*, elannyira declaralván magát írásba letett válaszában az marchio, hogy ha mégis békét nem hagyunk az egyenetlenségeknek, és az szakadás közöttünk megleszen, — egyáltalában ő is abbahagyja az királya részérűl való dolgokat, és így mindenektűl elhagyatván ez szomorú számkivetésben halunk meg, ha mienk lévén az ügy, és az felséges francziai király csak ingyen való kegyelmességéből cselekedvén ez jót velünk avval még sem gondolunk, az hadakat — az hol is az végbeliek értetnek — együvé nem vesszük, és az egyességet nem foveáljuk. Egyébiránt pedig csak ne legyünk szakadozott állapottal letett punctumi subscriptiója alatt assecurál arra bennünket, ezután már nemcsak az esztendőnként tractatus által ígirt százhuszezer tallér leszen meg az magyar nemzet szükségére, hanem valamennyi hadat tarthatunk, determinatio nélkül azoknak hórúl hóra lovasoknak gyalogjoknak az magyar szokás szerint fizetni fog, in superabundanti pedig Stry körűl lévén segitségünkre deputáltatott ezer emberből álló hadak, csak commissariusokat küldjünk érette, tovább való késedelem nélkül közinkbe kiküldi, és in fine Februarii újabban

Digitized by Google

munitióval kétezer emberbeli segitséget az mely passuson alkalmatosabbnak itílhetnők. Mely nagy dolgokrúl is hosszas tanácskozásunk lévén, s nem kisebb dolognak tartván azt is, ha már szinte jóformában elrendeltettek is az francziai hadak számára az quartélyok, de Bihar vármegyében az magyar hadakkal együtt sokáig élődniek lehetetlen, — egynihány óráig pro et contra való disputatio után, és az francziai generalis s *Forvald* királyképe jelenlétekben végezők közönséges akaratbúl, s mivel *Teleki* ur kivánságára az én részemrűl *Fajgel Péter* uramnak s az *Vesselényi Pál* uram részérűl *Bornemisza* uramnak kelletik bemenniek Kővárba, igy ugyan ő kegyelmek által tanáljuk meg *Teleki* uramat közönséges név alatt is, ha már eddig hasznosan szolgált, és szolgálni igyekezett az magyar nemzetnek, mutassa meg azt most is, hogy jóakarónk, és az mely segitő had Stry körűl quartélyozik, azt bocsássa által Maramoroson s Kővárvidékén, egyébiránt is mindenütt pénzeken fognak élni, és az hadak eleibe küldött commissariusokat is, kik együtt járnak *Fajgel* uramékkal, úgymint *Monai Gáspár*, *Nemessányi Bálint*, *Veres Bálint* uraimékat is bocsássa békével, és igy annualván *Teleki* uram kivánságunknak, s közelítvén felénk hadak Isten segitségébűl eleikbe menjünk, velek megegyezzünk, és az több haddal is (az ki ezt követi) való megegyezésre passust, és módot keresvén, azután foghassunk hathatósabban az munkához; ha hol pedig *Teleki* uram semmiképpen meg nem engedné az fejedelem birodalmán által való jöveteleket az segitő hadaknak, úgy is csak determinálók magunkban: vevén arrúl való tudósitásokat *Fajgel* uraméknak úgy is közönségesen felkeljünk, és vagy egy

Digitized by Google

vagy más úton velek megegyezni igyekezzünk. De mivel mind az marchio csak oly ratiókon urgeálja (sine qua non az opitulatio) az szakadások letételét, az végbeliekkel való megegyezéseinket, ahozképest vegezénk azt is *Ubrizi Pál* és *Csernel Zsigmond* uraimék menjenek az nemzet nevével, és az generalis uraméval az végbeliekhez magokkal vivén mind az *Klobusiczki* uram követségét s válaszát írásban, s mind az generalis ur eljövetelek felől való parancsolatját, avagy csak oly formában is tudósitván ő kegyelmeket, legyenek oly készen mindjárt és az hová kivántatik indulhassanak az velünk, és az jövő idegen haddal való megegyezésre. S mivel pedig gyöngyösi s rimaszombati jószágim felhódoltatásokra nézve nékem is útam van az végbeliek felé, így engem is kérének disponáljam én is minden úton módon az eljövetelre, egyébiránt is jóval erőtlenebbek lévén nállok nélkül. Ezek az dolgok pedig így menvén végh ez ebéden az nemességben voltak egynihányan nálam. Ebédután pedig az Erdélybe s Lengyelországba részemről szóló expeditiókban munkálódtam. Az éjjel is igen nagy dér lévén s ma nappal is kemény idő volt, bízhatunk még az szánúthoz, s az én útamra nézve is igen jól esik.

9. **Vasárnap.** Mai napot Isteniszolgálatban is, de az hátramaradt expeditiókban is, és az útra való készülésben, elmaradandó lovaim, cselédim felől való dispositio tételben mulatám el, *Fajgel* uraméknak is az végezés szerint meg kelletvén már indulniok. Ebéden *Szöcs János* uram volt nálam némely katonáival; vacsorán pedig az atyafiakban némelyek, sok dolgaim mia magam többire nem is ehetvén. Idő az múlt

Digitized by Google

éjjel, és nappal is hasonló lőn az tegnapihoz, nóha valamennyire sütősebb.

10. Hetfő. *Fajgel* uraméknak tegnap is el kellet volna menniek; de ma sem mehetének el az francziák hosszas expeditióira nézve, kik is szólanak inkább Lengyelországba. Én ma is hátrelevő dolgocskáimhoz láttam. Istennek hála jó téli idők szolgálnak, mert az múlt éjjel is igen fagyott s nappal is elég kemény idő lőn.

11. Kedd. Igen jó reggel felkelvén, és még ma elindulni akarván *Vesselényi Pál* urammal végeztem holmi dolgokrúl. Azonban ebédig minden dolgaimat, *Fajgel* uramnak részirűl *Teleki* uramhoz való expediáltatását is elvégezvén, és keveset falatozván is Isten jóvoltából ebédután elindulék részszerint lévén az francziai generalistúl s *Forvaldtúl* is credentiám az végbeliekhez, és *Vesselényi Pál* uram is két zászlóalja katonával, az francziai generalis dragonyokkal kivánván kérésemre elkisértetni. Némely lovaimat, szolgáimat Püspökiben hagytam, az dragonyokért Biharon lévén commissariusokat küldettem, magam pedig éjszakára Bereg-Böszörménybe érkeztem, jó szánútunk lévén; ma is keményen, és az éjszaka is fagyosan viselvén az idő magát.

12. Szerda. Jó reggel felkelvén, és föröstökömezvén is szállottam meg ebéd tájban Vekerden, éjszakára pedig nagy időn Gyarmatra, az *Szöcs János* ur quartélyába érkeztem, az hol is jó szívvel látott. Idő ma is kemény volt, és az éjjel is. Vekerden *Petróczi István* urfi is elérvén ezentúl együtt jár velem.

13. Csötörtök. *Szöcs János* uramtúl föröstökömétel nélkül ma sem szabadulhaték meg; az hol is újabban mulatván keveset Gyarmatrúl is elindulánk, és

Digitized by Google

délután hamar érkeztem Ványára, *Szük György* uramat pedig hadastúl, ki is Gyarmaton ért el, Kőrös-Ladányba szállítottam. Az hónak elveszésén, és az jégnek elbomlásán valóban megijedkeztünk, mert az éjszaka is meleg szél s lágy idő többire mind elveszté az havat; hajnalban pedig, és nappal is jó ideig valóban szapora eső is esett.

14. Péntek. Az lovak nyugtatása, és az hátramaradt dragonyok kedvéért ez napot itt Ványán töltém el. Az múlt éjjel még is felderült volt, de nappal egyaránt olvadott elannyira, hogy kevés láttassék már az hóban. Estvefelé az dragonyok is elérkeztek, kik is, már mindenütt szálló lévén, nem kicsiny alkalmatlansággal szállittathattak be az jövő éjjelre ezen faluba. Írtam újabban is *Farkas Fábián* uramnak ne menjen el mellőlem Budárúl jövet hír nélkül.

15. Szombat. Ez múlt éjjel nagy dér volt; és nóha már az hó elkopott, de az háló helyig az szánon mégis elvontattam magamat. Föröstököm után indulván meg déltájban érkeztem Kevibe, s ott is háltam. Nappal ma tiszta idő volt, és olvadott is igen.

16. Vasárnap. Kevibűl is csak föröstököm után indultam meg, és nagy időn érkeztem Fegyvernekre az Tisza partjára. Az múlt éjjel is keveset fagyván Fegyvernekre is szánon jöttem, de már szinte el kell hagynom az nappali meleggel teljességgel elolvadván az mi kevés hó volt is. Az végbeliek hollétek felől pedig még sem érthetek semmi bizonyost; némelyek Gyöngyös táján mondják.

17. Hétfő. Szinte megijedkeztünk vala az Tisza jegén által nem mehetvén az szolnoki hidra kellessék kerülnünk, de az múlt éjjel nagy hideg lévén, az mit tegnap olvadott is megfagyván Isten kegyelmébűl sze-

Digitized by Google

kereinkkel, lovainkkal mindenestül fogvást szerencsésen költözheténk által az Tiszán, és egyvégben menvén, szállottunk meg egy Süly nevü pápista faluba; az hol is jól megabrakolván lovainkat éjjelre Heves-Iványa érkeztünk s ott is háltunk. Ma igen sütett az verőfény; merő tavaszi idő volt. Sülyrül írtam az végbelieknek jöjenek ő kegyelmek Gyöngyösre az tisztekben hozzám az magammal hozandó dolgoknak kitanulására s meghallására.

18. **Kedd.** Éjszaka felkelvén érkezék *Csanádi* ur az végbeliek közzül egyik vitéz ember levele, kiben mind arrúl követ be nem kisérhet az vele levőkkel Gyöngyösre, s mind arrúl tudósít szegény *Harsányi György* ur lövésben fekünnék, mely ugyan még nem bizonyos, de nagy kár volna. Virradta előtt sokkal indultam meg, magammal együtt akarván az hírt Gyöngyösre bevinni; el is jöttünk két mérföldet virradtig; azonban abraklás kedvéért jó reggel megszállánk (Nagy-) Fügeden, az hol is vagy két óráig mulatozván, estvénél jóval elébb érkeztünk be Gyöngyösre; de az végbelieknek sohol semmi hírek, nóha Árok-Szálláson mondottak vagy másfél száz hajdút; oda is írtam utánnok jönének be, Füleknek közellétére nézve nem lévén bátorságos az itt való mulatás feles gyalog nélkül, mivel csak az múlt szombaton is Halászon az szomszéd faluban *Deák Ferenczet* hadastúl felverék. Ma is tiszta tavaszi forma idő lön; és az éjjel is lágy idő volt. Írtam újabban is az végbeliek után, és ma is az mint lehetett dolgaimat végezgettem.

19. **Szerda.** Nóha az múlt éjjel is derekas vigyázásban voltunk, de az árokszállási hajdúkban sem lévén semmi, sem az végbelieknek bejövetelit Gyön-

Digitized by Google

gyösbe nem remélhetvén mivel Kecskemét felé takarodtak mind le, így csak három négyszázad magammal nem szerencséltethettem magamat, hanem csak megegyeztünk azon, kimenjünk hálni. Azért az mint lehetett itt Gyöngyösen lehető dolgaimat végezgettem, de nem vihettem véghez, hanem parancsoltam az gyöngyösieknek jöjen bennek az háló helyre utánnam. Ebédet evén délután hamar megindultam, és már estveledve érkeztünk Árok-Szállásra az sok részeg ember s katona mia nem kevés bajom lévén, az jövésben is késedelmeskednünk kellett. Az hó már teljességgel elolvadott, de még az föld fagya is ki kezd már menni; nagy sarok vannak. Az éjjel is nappal is igen lágy idő volt; nappal ugyan eső is esett valami kevés ideig.

20. Csötörtök. Föröstököm után Árok-Szállásrúl is megindultam, és egyvégben mentem Jász-Berény nevü magyar városba, idein szállván be. Vettem az *Pap Israel* uram Czeglédrúl irt levelét is, kiben ajánlja magát feles hajdúival oda jö hozzám az hová parancsolom, és hogy az lovas hadak Körös táján vannak. De már kijövén Gyöngyösbül az iránt való ajánlása ö kegyelmének nem kivántatik. Mindazáltal irtam választ, és hogy holnap estvére jöjen által hozzám. Ma szép tiszta idő volt, de az éjjel is csak egyaránt lágy idő lön. Irtam az lovas hadak tiszteinek is vasárnapra confluálnánk mind Czeglédre.

21. Péntek. Lovainkat megakarván nyugotni, ez nap estig itt voltam. Istennek hála ma is jó időnk volt, és az éjjel is csendes lágy idő volt. Ebéd tájban *Kardos Pál* nevü gyalog hadnagy jöve be hozzám quartélyából, kinek is hogy éjszakára közellevő másfél száz hajdúját behozza az securitas kedvéért meg-

Digitized by Google

mondván, éjszakára be is jöttek; és *Pap Israel* uram is tegnapi írásomhoz képest *Lakatos*, és *Fekete János* nevű hadnagyokkal mintegy ötvened magával beérkezett; kivel is bőven beszélgetvén, és *Lakatos* ur lévén Budára *Farkas Fábián* urammal az budai választ is megértvén, és az is, hogy *Farkas Fábián* ur elsietett igyenesen Püspöki felé, ahoz képest, magoknak is az lévén akaratjok, már az végbeli hadakkal s tisztekkel csak Kecskeméten kívánok megegyezni, kiről írtam is ő kegyelmeknek.

22. **Szombat.** Jó reggel felköltem, és megindultam. Abraklás s falatozás kedvéért szállottam meg Szelében, éjszakára pedig Szent-Mártonba érkeztem. Az múlt éjjel egy kis dér is volt, de nappal tiszta szeles idő. Menet többire nyúlászattal mulattam magamat.

23. **Vasárnap.** Midőn szinte fel akarok vala kelni, és virradván Kőrös felé meg is indulni, érkezék újabban *Pap Israel* uram levele, kiben írja Abonyra való menetelit mind magának s mind az lovas hadának, includálván küldvén az *Tályai* uram levelét, és *Fái István* uram nékem, és az végbelieknek szóló leveleket, melyekben is írja Erdélyből jő mind hozzám s mind az végbeliekhez követségben, s nekem is feles leveleket hozván. Azért Istenért kér mind engem s mind az hadakat s tiszteket Istenért siessünk által az Tiszán, mert az dolog, melylyel jött, egy óráig való késedelmet sem kiván. Így azért én is megindítván az ló száját egyhuzomban mentem Abonyra, az hová utánnam érkezvén *Pap Israel* ur, és aztán az onodi és szendrei lovas tisztek s hadak is szállásomra gyülekezvén mind én az francziák credentiájok mellett s mind *Ubrizi* uraimék az bujdosó magyar nemzet részi-

Digitized by Google

rűl az mint Isten tudnunk adta az dolgot eleikbe adtuk, kiben több sok beszédek, az budai *Farkas Fábián* uram követsége, katonájoknak az zászlók alól való elszakasztása is fordulván elő, végre közönségesen magokat ő kegyelmek resolválák, hogy valamikor valahol kivánjuk előállani, együtt az haza szabadításában munkálódni is el nem múlatják; mivel pedig igen sietö az *Fái* uram követsége meghallása is, sok kérésekre ő kegyelmeknek én is reá vettem magamat együtt járjak Tűr felé véllek, nóha Kecskeméten is lett volna dolgom. Ma napestig szép tiszta idő lőn, és éjjel is hasonlóképpen.

24. **Hetfő.** Az múlt éjjel egy kis dér is volt. Keveset alhattam nem kevéssé is gondolkozván az dolgokrúl; végre nem kicsiny alkalmatlanságomat s káromat irányzván Kecskemétre való nem mehetésem miatt, mivel egyébiránt is oda terminálтam mind az rimaszombatiaknak s mind az gyöngyösieknek, jó reggel hozzám hivatván az tiszteket proponáltam ő kegyelmeknek; melyhez képest is sokat discurálván pro et contra, közönségesen megegyezénk azon, és az hadakat is reávették az tisztek, velem együtt járjanak az hadak Kecskemétig, és ott várják meg *Fái* uramat velem együtt. Az minthogy 8 óra tájban indulhatván csak meg Abonyrúl, mindazáltal nagy időn érkezhettünk be Kecskemétre, és *Fái* uramnak is megírtuk siessen hozzánk. Ma reggel tiszta idő volt, de estvefelé esőre is fordúlt.

25. **Kedd.** Ez napot itt, és vígan töltettük felesen levén nálam az onodi és szendrei tisztekben ebéden. Egyébiránt is szép tiszta idő szolgála. Írtam az budai vezérnek beszállásom felől. Az éjjel is lágy idő volt.

26. **Szerda.** Ez napot is itt Kecskeméten töltet-

Digitized by Google

tük. Ebéden ma is felesen levén nálam az katonarendben, mulattunk ma is. Estvefelé elérkezék *Fái* uram is Túrrúl; ki is nékem nagy csomó leveleket hozván azoknak olvasásában munkálódtam. Idő Istennek hála, és az éjjel is csendes, és lágy lőn.

27. Csötörtök. Nóha én az levelekbűl is eleget tanultam, mindazáltal az jobb rendért, és az végbeliek kérésére én is velek együtt felgyülekeztünk az városházához; az hol is reportálá *Fái* uram az követséget, melynek merituma nem is egyéb, hanem hogy *Szepesi* uramat az erdélyi fejedelem levelével, és az maga követségével *Teleki* uram Püspökibe küldötte, egyikhez énhozzám *Fái* uramat pedig a végre, hogy hitesse el az végbeliekkel az ő kegyelme levele mellett, hogy ha acceptálják Isten ő kegyelmét ugy segélje már továbbra nem halasztja kijövetelét; kére azon továbbra, ha acceptáltatik küldjenek Kővárhoz jó hatszáz lovast magok közzűl, kikkel is ő kegyelme együtt járhasson. Melyre is közönségesen az vitézlő rend nagy becsűlettel resolválván, assecurálják ő kegyelmét *Fái* uram által mind acceptáltatása s mind kisérése s eleibe való menetelek aránt, mert mindenestűl fogvást is mennek ő kegyelme eleibe, és az kik hátra volnának is közzűlök azoknak utánnok való jövetelek felől parancsolnak; végre közönséges akaratbúl determinálók azt is, holnap Túr s Kővár felé csak meginduljunk. Nekem pedig Erdélybűl irják az országnak és az fejedelemnek egymásközött való meghasonlását, *Paskó Kristófnak* az székelyek részérűl való bemenetelit az portára, s egyéb confusiókat is. Idő ma igen szép szolgála, és az múlt éjjel is.

28. Péntek. Én az éjjel emberséges emberekkel

Digitized by Google

sokat mulatván roszúl voltam; mindazáltal jó reggel rendelt seregekkel mindenestűl fogvást megindulánk, és én az velem levőkkel szállottam éjszakára az Tisza partjára Jenő nevű faluba, az végbeli hadak pedig tovább mentek, Szolnokhoz közelebb való falukba szállván. Egy kis eső is esett reggel, de útak jók vannak. Az múlt éjjel tiszta idő volt.

29. Szombat. Tegnap úgy végezvén az végbeliekkel, hogy virradta előtt induljanak meg, igen jó regg egyezvén meg újabban az végbeli hadakkal nagy időn mentünk által rendelt seregekkel az szolnoki hídon is az Tiszán, békével bocsátván bennünket által az bég, be is küldtem hozzája láttatni. Azonban az olajbég is kijövén az mezőre utánnunk, együtt járt aztán az hálóhelyig Kengyel nevű rácz faluig velem; az hol is én idején és délután hamar szállván meg, az végbeliek mentek Túr felé oda is igyekezvén éjszakára. Ma napestig igen szép tavaszi meleg idő lőn.

30. Vasárnap. Kengyelrűl csak föröstököm után indulván meg, és nagy bajjal költöződvén által az falu mellett levő tón, mentem egyhuzomban Túrra, félútig az szolnoki olajbég is együtt járván velem. Onnan aztán visszament. Ma is pedig déltájban érkeztem Túrra becsűlettel kijövén előmbe az onodi tisztek s főbb legények, vacsorán nálam is voltak. Azonban *Fáti* uram is elment innen reggel az válasszal. Leveleim is érkeztek Püspökibűl s Kővárbúl; kikbűl is értém *Szepesi* uramnak Kővárba való visszabocsátását, gyülések lévén az magyaroknak s francziáknak Püspökiben; és onnan is az *Teleki* ur acceptáltatása iránt jó válasszal bocsáttatván *Szepesi* ur. Továbbra Erdélybűl írják azt is, ne hogy csendesednék az oda be való factió, sőt inkább naponként szaporodik már

Digitized by Google

kapucsipassa is érkezvén az országba, és Paskó is vele együtt ugyan az ő követsége hozván ki az kapucsit, be is ment Bodolára, 7 zászló lovassal s öt zászló gyaloggal menvén eleibe *Béldi* ur. Isten tudója mi vége leszen, nem sokára meghalljuk. Idő ma is igen szép, és tavaszi meleg forma volt; és az éjjel is csendesen s lágyan viselte az idő magát. Igen olvadnak az jegek, és az földnek fagya is igen oszol; félhetni az előttünk levő szakadékoktúl.

31. Hetfő. Az tegnapi levelekben siettetvén mind az francziák s mind mások visszamenetelemet, nóha itt még egy nap akarok vala lenni, mindazáltal jó reggel megindultam. Elsőbben azért *Harsányit* az kapitányt meglátogatván ki is lövésben fekszik, érkeztem hálóhelyre nagy időn Ványára; az francziákat, és az magam fizetett hópénzes katonáimat Károlyba, s az mezei zászlókat pedig más faluba szállítván, az szendreiek kedvéért kevesed magammal maradtam Ványán. Vacsorán az szendrei tisztek s utánnok valókban is voltak nállam, vígan is lakánk. Idő ma esős lőn, és nagy sarok is vannak, szinte elolvadnak az jegek.

Februarius.

1. Szerda (Kedd).*) Megvilágosodván Ványárúl is elindultam, és Isten kegyelmébűl alkalmatlanság nélkül költezheténk által az Balkányon, nóha igen

*) Kedd kimaradt. Azonban a megjelölt szerda helyébe kedd, s azért teendő, mivel — mint lejebb látandjuk — februárius végső napja 28-a, és márczius 1-je is keddre van téve. A napcserét, a másolat (tán egykor az eredeti is) egész februarius hónapján keresztül megtartá. T. K.

Digitized by Google

meggyengült az jég, és az szélin le is szakadoztak az lovak; de az szekerek Isten tudja mint jöhetnek csak által. Egyhuzomban menvén Csökmöre, az lovak kedvéért, és hogy magunk is falatozzunk ott szállottam vala meg, de keveset mulatván. Azonban az múlt éjjel, és napestig is az eső mind esőze, siettem Komádi felé; de még is Istennek hála mind az három szakadékokon, kiken által kellett mennünk, békével költezheténk által, lovainkat csak magunk után vonván az jegen; esteledve érkezhetvén csak Komádiba; az szekerek mind elmaradtak, és az francziákat is Csökmön hagyván az alkalmatosabb quartély kedvéért; az mezei zászlók is ma maradtak el tőlem más úton menvén. Vettem az generalis ur levelét is, kiben írja Abonyrúl írt leveleimet az váradi törökök elfogták volna.

2. **Csötörtök** (Szerda). Alig várván érhessem Harsányt az dolgok kitanulása kedvéért, keveset föröstökömezvén elindultam, és az mint az ló elléphetett s mehet nyargalva is ebéd tájban érkeztem Harsányba, és csak nehányad magammal; az zászlót Bereg-Böszörménybe küldvén éjszakára. Ebéden *Boham* uramnál, vacsorán pedig *Vesselényi László* uramnál voltam; eleget is beszélgettünk az dolgokrúl, de *Vesselényi Pál* uram is *Farkas Fábián*, és *Klobusiczki Pál* uraimékat a végre küldvén ide, úgy az végbeli követeket is *Hajdú János* és *Szöllösi* hadnagy uraimékat, hogy az mit itt végezünk az álljon meg, így az reggeli conferentiára holnapra halasztottuk az dolgokat; ma pedig víg lakással mulatánk ez napot. Eső inkább napestig mind esett, és az éjjel is.

3. **Pintek** (Csötörtök). Jó reggel felkelvén gyülekeztünk az *Forvald* uram szállására, az hol is sokat

Digitized by Google

tractálván az dolgokrúl determinálók végre, *Hajdú János* uramék expediáltassanak az végbeliekhez, hogy tudniillik hetfőig már mindnyájan útban lévén subsistáljanak Kis-Marjában, Újfaluban s egyéb helyekben, és hetfőn legyen generalis gyülésünk Püspökiben, az honnan is mind portára követet küldjünk, s mind Erdély felé tovább való útazásunknak modalitásárúl determináljunk. Küldett *Vesselényi Pál* ur is holmi Erdélybűl hozott leveleket is, kikbűl kiláthatni mind *Kapi* uramnak az portárúl udvarhoz postán való megérkezését, s mind az fejedelemnek az mi dolgainktúl való tilalmaztatását az portátúl, s továbbra azt is, hogy az mely kapucsipassa bejött az országba *Paskó* principalissi requisitióján az országgyülését hirdetett, de más részrűl az fővezér az m. fejedelemre halasztotta az dolgoknak eligazítását. Ezen dolgokon általesvén, és Harsányban ebédet sem évén nagy időn érkeztem Püspökibe. Ma szép idő volt napestig, és az éjjel sem volt eső.

4. **Szombat** (Péntek). Ez napot inkább mind beveréssel töltém. *Vesselényi Pál* uram is szállásomra jövén ő kegyelmével is sokat beszélettem; fel sem öltöztem. Estvefelé Erdélybe készitvén egy szolgámat levelekkel, de az leveleim irása holnapra haladott nagyobb részint. Úgy látom *Fái* uram nékem s az végbelieknek Keskeméten nem az maga formájában s rendiben mondta el az követséget; mert az *Teleki* ur acceptáltatásán kivűl még két punctum volt az ő kegyelme *Szepesi* ur által való kivánsága, tudniillik hogy az mostani felzendűlt állapotban az m. fejedelmet, és ő kegyelmét az magyarok s francziák ha szükség lészen első irására megsegitsék s bemenjenek; harmadik (?) hogy nyolczszáz emberbeli praesi-

Digitized by Google

diumot adjanak az várba az francziák; de ezeket utolsó punctumban csak biztatással, és semmi valósággal nem bocsáttatott *Szepesi* ur, hanem az egy acceptáltatás felől vitt az magyaroktúl s idegen hadaktúl assecuratiót, de másfelől *Teleki* uramtúl is kivánnak bizonyos conditiók alatt. Felettébb való nagy sár vagyon; ma is tiszta idő volt, és az éjjel is.

5. Vasárnap (Szombat). Jó reggel felköltem, az nagy sárhoz képest lovon mentem az templomba Isteniszolgálatra; azonban míg kijöttünk az templombúl nagy és szapora eső kezde esni, s újabb fel akarván az fakó magam ménessebeli lovamra ülni, az rút időben, és számtalan nép előtt kétfelől tartván az lovat, hogy szinte fel akarok vala ülni, elragadá az két legényt, és én sem tehetvén által az lovon egyik lábomat leesém az lórúl, melyhez képest is gyalog gázlám aztán az sárt szállásomig. Kővárban nekem még nem tudván az Tiszán túl való megtérésemet *Vesselényi Pál* uramnak írt *Teleki* ur egy levelet, kit is hozzám küldvén ő kegyelme írja *Béldi Pál, Csáki László, Paskó Kristóf, Dániel István, Domokos Tamás, Apor Lázár* és *Kálnoki Sámuel, Bálint János* uraimék beszöktek volna Bodolárúl Havasalföldébe. Nagy casus így veszték magokat. Melybűl kilátszik már az m. fejedelemnek nincsen roszúl az portán dolga, mert ő nagysága igazítására relegálván dolgokat az porta, hihető abban mentek el török bírát kivánván magoknak. *Székely László* uram is nagy ajándékokkal beküldetett ő nagyságától és az három natiótúl is; Erdélyben, pecsétes levelek extraháltattak ő nagyságát akarják tovább is uralni, és panaszok sincs ő nagyságára, és így ellentmondanak az *Paskó* által lött követségnek. Napestig mindinkább esék az eső, rút felleges idő lőn;

Digitized by Google

az éjjel ugyan nem volt eső, de homályos éjszaka volt.

6. Hetfő (Vasárnap). Jó reggel felkelvén mentem az beszélgetés kedvéért *Vesselényi Pál* uramhoz, az hol is előhozódván az magyarok leendő gyülése, de az márúl bizonyos ratiókra nézve elhaladott; írtam azért *Forvald* urnak is, hogy szántszándékkal ne múljék dolog nélkül az idő el tőlünk alkalmaztassák ő kegyelmek magok részérűl úgy az dolgot, holnap estvére *Boham*, és *Vesselényi László* uraimékkal jöhessenek által, és lehessen gyülésünk szerdán*) jó reggel. Melyre válaszom is jövén hogy compareálnak, úgy hivatott aztán az nemességben, és az vitézlő rendben *Vesselényi Pál* uram. Erdélybe küldendő szolgáimat is expediálván érkezék délután *Apagyi* uram is mezei gyalog kapitány Kővárbúl; ki is nekem feles leveleket hozván, úgy látom *Teleki* uram most is resolutissimus kijöveteli iránt, és már csak vár bennünket. Az eső egyaránt esék, rettenetes sarok vannak, az vizek is áradnak; Isten tudja mint mehetünk; az múlt éjjel is esett az eső.

7. Kedd (Hetfő). Holmi aprólékos dolgaimhoz és irogatásimhoz láttam. Ma is kedvetlen, ködös, és esős időnk lőn; délután ugyan szép tisztára fordúlt. *Forvald* uram is délután két vagy három órával elérkezék Harsánybúl, *Boham* uram elmaradván, és gróf uram is az Sebes-Körös vizétűl visszatérvén nem jöhetvén által az kocsiján, még *Forvald* uram is *Petróczi István* urfival úsztatással jöhettek által, gróf uram is egyébiránt is roszúl érezvén magát. Nem evén pedig még ebédet *Forvald* uraimék leültünk asztalhoz,

---

*) Jobban: Kedden. T. K.

Digitized by Google

és az vacsora is elérkezvén majd csaknem éjfélre vontatók. Estvefelé elérkezének az nemesség követi és az végbeli tisztek is, de az mezeiek elmaradtak.

8. **Szerda** (Kedd). Jó reggel felkelvén, és az magyarság is az városházához gyülekezvén, mentem az *Forvald* uram szállására, az hol is pro praesenti rerum statu bőven beszélgetvén szállásomra visszatértem. De újabban oda menvén *Vesselényi Pál* uram is, midőn már tovább való quartélyozásunkrúl, csak harmad napig sem élhetvén már az francziai hadak az elélt quartélyokban, s mind az *Teleki* uram kijöveteliről, acceptáltatásárúl legjobban discuráltunk volna, és majd többire deliberáltatott is volna sokára haladván még az *Teleki* uram kijöveteli az végbeli hadak is térjenek vissza quartélyokba — úgy érkezének sietve leveleim Kővárbúl, kiket is megfordítván írják benne *Szalai Pál* uramék elbocsáttattak oly válaszszal udvartúl, hogy mi magyarok faciamus si quid possumus per nos, mert ő nagyságának maga birodalmában lőtt confusióknak lecsendesítésére, az portának tilalmára nézve nincs módja benne bennünket semmiképpen megsegíthessen, nóha egyébiránt minden dolgainkban oltalommal, segítséggel kiván hozzánk lenni ő nagysága. Titkon úgy íratja továbbra *Teleki* uram azt is, hogy már az méltóságos erdélyi fejedelem ő nagysága interessentiájával ő kegyelme ki nem jöhetvén, kétséges benne úgy mint privata personát acceptálják-e az magyarok? ha azért acceptálják, csak lehessen securus benne, és menjen Kővárhoz az egész tábor Isten ő kegyelmét úgy boldogitsa se órát se napot, annyival inkább az Lengyelországbúl kijövő hadakat nem várja kijő közinkbe, és az idegen haddal csak Munkács táján igyekezik meg-

Digitized by Google

egyezni. Melyről is elsőbben magunkban *Forvald* és *Vesselényi Pál* uramékkal sokat disputálódván, azután mindnyájunknak úgy tetszvén, az főrendeknek s tiszteknek egynihányának az „(egy szó hiányzik)“ megjelentettük; *Forvald* uramnak, és az francziáknak is hasonló formában írván *Teleki* uram felől *Révérend* uram ő kegyelme is hasonlóképpen el nem titkolta. Mely is meg levén, és azon felűlírt becsületes emberek közönségesen az összegyült magyarságnak az dolgot reportálván, sok instantiájokra nézve ő kegyelmeknek mi is felmenénk hárman az városházához; az hol is én újabban világosítván az emberek elméjét ezen materiában, közönségesen megegyeztünk azon, Isten jóvoltából késedelem nélkül induljunk táborostúl Kővár felé, elsőbben is az francziai hadakat indítván meg. Mely is így menvén véghez, és szállásomra menvén bőven írtam ezen dolgok felől Kővárba. Végre az nemességben egynihányan nálam is voltak ebéden, egyébiránt is követség lévén az vármegyéktől hozzám, azokat is elbocsátottam, és újabban *Vesselényi Pál* uram szállására mentem *Farkas Fábián* uram Váradrúl való megtérésére nézve, ki is az mint magok mondják tegnap estvefelé hivattatott az passátúl sietséggel derék dolgokrúl akarván vele beszélni, melynek az leve az ő kegyelme relatiója szerint merituma: 1) Holnap postát küld az portára, ha mit írunk elküldi. 2) Tudakozódik az végbeli hadaknak miért kellet errefelé jőniek. 3) Akarta az passa értésünkre adni, hogy ő hozzá az tömösvári kincstartó érkezett, ki is azt beszéli most az portárúl solennis, és igen pompás követség, mely még nem volt, jő erre az jenei passához, az mint ő érthette az magyarországi dolgokban. Kihez képest hogy értsék

Digitized by Google

ezen dolgokat is az magyarok minekelőtte eloszolnak holnapra újabban generalis uram megmarasztotta. És így én szállásomra menvén *Forvald* uram újabban odajött, és tőlem már késő éjszaka indult is el Kővár felé, magam is adjungálván embereimet melléje. Ma is esős idő lőn; az múlt éjjel pedig derekasabban esett.

9. **Csötörtök** (Szerda). Jó reggel felkelvén újabban felgyülekezénk az *Vesselényi Pál* uram szállására; az hol is sokat beszélgetvén pro et contra az váradi passa intimatiójáról, nóha sokaknak az tetszett volna, hogy megvárjuk Jenőbe menendő követeinket, de reám bizván kiváltképpen *Teleki* uram ezen dolgoknak tractálását, újabban csak azon egyezénk meg, csakugyan elinduljunk, nem keveset munkálodván én is benne, hoc tamen addito, hogy *Farkas Fábián* és *Rokszini* uraimék expediáltattak Jenőbe, az lévén Budán létében *Farkas Fábián* uram által kivánsága, hogy oda érkezvén mindjárt menjen emberünk, ki által is Böszörmény aránt való segitség dolgából végképpen resolválja magát. *Forvald* uram tegnap azon kérvén ezen dispositiókkal, és hogy jobb formában indulhassanak helyekből menjek Harsányba az francziákhoz, szinte el is készültem vala, de *Vesselényi Pál* uram is oda menvén holnap, az ő kegyelme kedvéért holnapra halasztottam *Petróczi István* urfiat elbocsátván Harsányba. Azonban szinte estvefelé hozák levelét *Petróczi Miklós* uram levelét (így) Harsányból, ki is reménykedik küldjek valami borbélyt vagy orvost, mert gróf *Vesselényi László* uram annyira vagyon, ha nem hagymáz, nehezen reménylhetni életét. Kihez képest én mindjárt lovamra ülvén, és éjszaka elvesztvén az utat, sokat is bolyongván, az Körösön is ha-

Digitized by Google

jón kelletvén által költöződnem késő éjszaka érkeztem Harsányba. Istennek hála, már jobban tanálván gróf uramat, kivethetvén az mérget gyomrából, mert ugyan szegényt megétették vala. Rettenetes útak vannak, csak elig mehet az ló; ma ugyan eső nem, de egyébiránt homályos idő lőn.

10. Píntek (Csötörtök). Felkelvén újabban mentem gróf uram szállására, az hová gyülekezvén az franczia tisztek is, és elérkezvén *Vesselényi Pál* uram is determinálók egyező akaratból holnap az francziai generalis az hozzá tartozó hadakkal megindúljon, és az igen rút s alkalmatlan útakhoz képest csak igen lassan menjen, subsistálván az hol látja az alkalmatosságot egykét napig is, és úgy continuálják Kővár felé való útjokat Isten segitségéből. Ebéden az francziai generalisnál voltunk; éjszakára ugyan Püspökibe mentünk, nyargalván menvén inkábbára nagy időn érkeztem. Én is már magam indulása körűl foglalatoskodván. Ma igen szép tiszta idő volt; az múlt éjjel pedig eső is esett.

11. Szombat (Píntek). Isten jóvoltából ma igen szép időnk volt. Az francziai hadak is quartélyokból megindultak, éjszakára Vásárhelyre menvén az urak, az hadak az több körűl való falukba; az honnan írt levelét is vettem *Vesselényi László* uramnak, kiben is az tisztek nevével kér holnap ebédre menjek hozzájok, és oda is várnak; de én csak hetfőn indulhatván meg választ tettem ő kegyelmeknek én is, egyébaránt Telegd és az Réz felé menvén be. Az múlt éjjel eső esett, de nem sokáig.

12. Vasárnap (Szombat). Az rút szeles, és esős időhez s nagy sarokhoz képest csak magam szállásán hallgattam praedikátiót; délután tisztára fordul-

Digitized by Google

ván az idő, szekereimet rakattattam s készülém. Az múlt éjjel is esett az eső; Isten tudja mint mehetünk az nagy sarokon, de Isten azon is elvezérel. Ebéden az udvarhelyi török ur volt nálam.

13. Hetfő (Vásárnap). Virradta előtt két vagy három órával kelvén fel készülgettem, szekereimet indítottam, és *Vesselényi Pál* uramhoz is mentem elbúcsúzván tőle s beszélgetvén is vele. Úgy látom holnap ő kegyelme is Hadadban igyekezik lenni, az minthogy előttem meg is indult. És én is jó reggel megindulván magam egynihányad magammal az fördőbe mentem Várad mellett jővén el; zászlómat pedig küldettem igyenesen Vásárhelyre, magam is oda menvén éjszakára, majd három óráig késvén az váradi bányában. Ma igen szép tavaszi meleg idő lőn; de igen nagy sarok vannak; az múlt éjjel is tiszta, és csendes idő szolgála.

14. Kedd (Hetfő). Vásárhelyen elsőbben föröstökömezvén mentem igyenesen Telegdre, igen idein nem indulhatván szekereim miatt késedelmeskedvén; de ebédtájban érkeztem Telegdre. Ott lévén quartélyok az nemes vármegyéknek elömbe kijöttek, és *Vesselényi László* uramat is Telegden találván, és az franczia tisztek is mindjárt mellette való faluban Újlakon hálván. Ebédre *Dajka* uram hivott maga szállására bennünket. Holnapra halasztván az *Boham* uramhoz való menetelt, napestig víg lakással töltők az időt. Ma is hasonló szép meleg napunk lőn, és tiszta éjszakánk is mint tegnap.

15. Szerda (Kedd). Nóha nekem az volt igyekezetem, hogy az *Teleki* uram *Fajgel* uram által való sollicitatiójára, és *Teleki* uram becsületi megadására *Vesselényi László* urammal siessek és az nemességgel

Digitized by Google

Kővár felé s ma meginduljak, de úgy tetszvén közönségesen az atyafiaknak is, Újlakon *Boham* urammal is még conferentiám levén, gróf urammal elsőben oda mentem s ott bőven beszélgetvén *Boham* uraimékkal újabban visszatértem Telegdre, szállásomra is gyülekezvén az nemes vármegyék. Elsőbben is commissar(iusok)rúl sokat disputáltunk, kiket ugyan ma el is küldettünk az francziák, és tatárok mellé négyig valót az nemességben. Azután pedig az sok pro et contra való discursusok után közönségesen megegyeztünk azon, holnap mi ketten gróf urammal, és az nemesség is három zászlója esmét induljunk, Kis-Báród felé menjünk más úton hogy elrendeljük az franczia hadak előtt az quartélyt, az hadakat praeoccupáljuk, *Teleki* uram előtt zászlóstúl compareáljunk, és úgy detestáljuk *Teleki* uramat acceptálni kivánjuk mindenekfelett; egyébiránt is mi belőlünk állván az magyarságnak nevezetesebb része. Mely is elvégeződvén érkeztek somlyai katonák is Kővárbúl hozzám levelekkel, kikbűl is kitetszik Isten kegyelmébűl az m. fejedelemnek már jó karba állíttattak dolgai; 15 praesentis állott be az gyülés; fogarasi *Teleki* uram resolutiójában állhatatos. Ebéden az nemességnek az elei, és *Petróczi* urfiak is nálam voltak. Valóban szép tavaszi idők járnak mind nappal, éjjel.

16. Csötörtök (Szerda). Az szekereknek nagyobb részit még tegnap indítván elő ma jó reggel megindultam az nemesség zászlóival együtt, az egyik ugyan az részegeskedés miatt elmaradott, de elér bennünket. Gróf urammal is egy közel való faluban útunkban megegyezvén együtt követtük aztán útunkat; és nóha nehéz s igen alkalmatlan útunk lőn, de az idő többire nyári módon szolgálván, és éjjel is szép idő

Digitized by Google

lévén nagy időn érkeztünk Kis-Báródra. Az én zászlóm ott szállván meg és gróf uram is egynihányad magával, az nemesség, és gróf uram zászlói az közel való falukon szállottak meg. De az tegnapi végezés ellen, és quartélyczédulák kiosztása után is mind az mi szállóhelyünket s mind az nemességét az tatárság ellepvén alkalmatlanúl voltunk igen miattok, ki nem tudhatván az falubúl; ez miatt magam is csak gyöpen lovaim mellett sátorban háltam. Gróf uram is az urfiakkal vacsorán nálam voltak.

17. **Péntek** (Csötörtök). Kis-Báródrúl is mihent megvilágosodott megindulván, és egyhuzomban menvén lassan az Rezen által déltájban érkeztem gróf urammal Bagos nevű magyar faluba, az nemesség is, gróf uram zászlói is hasonló formában szállván az közel való falukon. Ma is mint tegnap, útunk az erdőn valóban rosz volt, de időnk Istennek hála napestig igen szép, és meleg szolgála. Írtam Bagosrúl Kővárba, és Somlyóra is. Vettem *Vesselényi Pál* uram levelét is.

18. **Szombat** (Péntek). Tegnap hozzám jövén az vármegye tisztei, visszabocsátottuk; azonban az zászlók míg elérkeztek várakoznunk kellett, igen idein meg nem indulhattunk, és ebédre szállottunk meg Horvátiba; az hol is jó darab ideig késvén sötétedve értünk Fel-Egregyre. Istennek hála valóban szép idők járnak, merő tavasz, Isten tartaná meg.

19. **Vasárnap** (Szombat). Elsőbben föröstökömezvén tíz óra tájban indultunk el Fel-Egregyrűl, és nagy időn délután értünk Balásházára; az honnét is kettünk neve alatt gróf uramnak is úgytetszvén írtunk *Teleki* uramnak, tudniillik itt Balásházán várjuk meg az ő kegyelme tudósitását zászlóstúl menjünk-e, vagy

Digitized by Google

csak egynihányan, és mikor? Egyébiránt úgy indultunk vala meg, de az *Kende Gábor* uram levele érkezvén Fel-Egregyre, abbúl értjük hozzánk is expediáltatott, de csak Krasznán maradott, hihető restelt utánnunk jőni, ő kegyelmének is úgy tetszik csak kevesen menjünk Kővárba. Ma is igen szép tavaszi nap szolgála, és éjjel is.

20. Hetfő (Vasárnap). Napestig itt voltunk. Igen szép idő szolgált ma is. Ebéden gróf uramnál, vacsorán viszont nálam voltak ő kegyelmek.

21. Kedd (Hetfő). Ez napon is itt mulatánk várván Kővárbúl való emberem megtérését, ki is délután érkezvén, és *Teleki* uram is hiván bennünket deliberálók holnap jó reggel meginduljunk és Czikó felé, mivel most másutt az dézsi hidon kivül nem mehetni által, az én szolgám is az miatt késett el. Írtunk gróf urammal az nemességnek is ő kegyelmek küldjék velünk követ atyjokfiait az *Teleki* uram acceptálására. Ma is igen szép tavaszi idő szolgála, de éjjel egy kis dér is volt.

22. Szerda (Kedd). Csak igen kevesed magunkkal Isten kegyelmébűl gróf urammal elindulánk, ebédre Udvarhelyre érkezvén, és az nemesség követi is velünk megegyezvén Abauj részérűl *Pécsi Gáspár* és *Szunyi Gábor*, Zemplén részérűl *Dajka István* és *Gyurikovics György* uraimék. Éjszakára *Ketzer* uramhoz mentünk Csehbe, ki is becsülettel látott bennünket. Rettenetes sarok vannak; az idő is megfordula, mert szapora, és fergeteg forma hó volt, ki is csaknem estig tarta; az múlt éjjel pedig hives vala.

23. Csötörtök (Szerda). Csehbűl is nem szinte idein indulhatánk meg, és nóha az volt igyekezetünk Kővárba menjünk éjszakára, az minthogy szolgámat

Digitized by Google

is küldtem elő, de későre költözödhetvén által az Szamoson, és az *Vesselényi László* uram kótyaságiból miatt igen bajosan, és késedelmezve mehetvén, az út is igen nehéz és sáros lévén Jederen szállottunk meg az lovak abrakolása, és az falatozás kedvéért; éjszakára pedig mentünk Somkútpatakára az *Gilányiné* asszonyom falujába. Az tegnapi hó után ma meg estvefelé eső esett, s annál nagyobb sárt is szerez.

24. **Péntek** (Csötörtök). Ma meg igen szép tiszta időre fordulván kilencz óra tájban érkeztünk Kővárba. Kijővén elénkbe az urfi is, becsülettel lát *Teleki* uram bennünket, tegnap is sokáig sötétben várván az kapú előtt bennünket izenetemhez képest. Az múlt éjjel derecske volt. Ez napnak hátramaradt részét beszédben tölténk el. Úgy látom *Teleki* uram persistál resolutiójában, nem is változik meg az franczia múlt tractához képest.

25. **Szombat** (Péntek). Az magyarországi atyafiakban *Szepesi, Szalai* és *Fajgel* uramékat tanálván itt jó reggel együvé gyülekeztünk az *Vesselényi László* uram szállására, és *Forvald* s *Teleki* uram is jelen lévén sok pro et contra való discursus után végezők közönséges megegyezésből, mivel az idő haladván halad, és szükséges mindenek felett a végre jövén be az magyarok között *Teleki* uram stabiliálja magát, melynek meglételével könnyebben eshetünk által mind az deputatio csinálásán, mind az ratihabitio beküldésén s egyéb dolgainkat segithető materiákban is: így azért 1) hogy Hosszúfalván az *Teleki* ur falujában legyen generalis gyülésünk, kin mind az francziák, nemesség, és az mezei s végbeli vitézlő rend is compareáljon, 2) hogy *Vesselényi Pál* uram, és az magyar hadak valami difficultást ne szerezzenek, ebéd után

Digitized by Google

Vesselényi Pál uramhoz indul ezen dolgokkal *Petróczi Miklós* uram, ki által mind mi magyarok s mind *Teleki* uram írt ő kegyelmének accommodálja magát, és írjon az mezei hadaknak az tisztekben egynihányan jőjenek elő az gyülésre, az had is pedig közönségesen nyomuljon lassan utánnok, nóha e végre közikbe expediáltatott *Dajka* uram, és az nemesség követi is vissza *Gyurikovics* uram oly véggel, hogy az végbeliekhez menjen elsőbben s reportálja ott is ezen dolgokat s *Teleki* uram parancsolatjával disponálja siettessék az hátralevő lovas és gyalog hadaknak jövetelit; engem pedig semmiképpen nem akar az ur elbocsátani okozván azt még velem nem is beszélhetett. És így s egyébaránt szép melegen s tavaszi módon telék el ez nap is.

26. Vasárnap (Szombat). Az reformatus atyafiaknak ma communiojok lévén s azzal következett böjtjek is, mi mindazáltal ettünk ebédet is, és sokat beszélgettünk is, nagyobb része telvén el azért ez napnak az Isteniszolgálatban, két praedikátió s egy könyörgés lévén. Estve azért *Teleki* uraimék is ettek. Ma tiszta napfényes idő volt ugyan, de igazán fogas, mert alkalmasint megfázhatott ember. *Ketzer* uram is elérkezék Csehbül.

27. Hetfő (Vasárnap). Eléggé kéredzém ma is elmehessek, de szerdára várván ide *Boham* uraimékat *Teleki* uram kére azon addig maradjak még; meg is maradtam. Ez napot magam privatumirúl való beszédben töltvén *Teleki* urammal, és izengetések által, úgy látom szives jó akaróm igyekezik lenni s mindkét részrűl recompensáljuk az múlt holnapokbeli fogyatkozást. Ma lovat is jártata előttünk s en-

Digitized by Google

gem és gróf uramat egy-egy lóval meg is ajándékoza. Estve felé esős időre vált.

28. **Kedd** (Hetfő). Nem jöve még válasza az urnak *Boham* uramtúl az holnapi ide való jövetele iránt, de mindazáltal várja. Érkezék *Keczeli* uram is udvartúl; ki is referálja ma vagy holnap az gyülésnek vége szakadna, és az portára ország statusitúl expediáltatott urak is ma vagy holnap megindulnak *Bethlen Farkas* ur az fejedelem ő nagysága részérűl, *Mikes Kelemen*, *Szilvási* uraimék, és az szászmedgyesi notarius az három natio részérűl; beszéli azt is *Kapi* uramnak roszúl volna dolga, mert tisztességes vigyázás alatt vagyon, négy vagy öt nap múlva törvénye leszen; az *Béldi* uram factiójába egyvelítvén nevezetesen magát gratiát kér, és kéri azon is az országot interponálja magát mellette az fejedelem előtt, de nem használ az iránt való instantiája az országnak ő nagysága előtt. Mivel holnap visszabocsáttatik *Keczeli* uram, mi is magyarok sokat beszéltünk vele izenvén általa, és credentiákat is küldvén *Rhédei* és *Naláczi* uraiméknak inducálják urunkat legyen annuentiája az *Teleki* uram kijövetelibe sok respectusra nézve, szolgálván az az ő nagysága méltóságának is. Ma tavaszi forma jó idő volt, ez éjjel pedig dér is.

Martius.

1. **Kedd.** Elbocsáttaték *Keczeli* uram is. Nem jöve semmi újabb újságom. Tegnap érkezvén *Kis László* Medgyesrűl Udvarhelyre küldettem, mert az tatárok is Czikórúl általjöttek az Szamoson; nagy alkalmatlanság el nem osztották az quartélyokat, keresztűl kasul járják Kővárvidékit. *Petróczi Miklós* uram is

Digitized by Google

megtére Hadadból, mindenben effective igíri magát Vesselényi Pál uram. Idő ma is tiszta fényes volt, de hives, és ez éjjel is.

2. Szerda. Válasza jövén *Teleki* uramnak *Boham* uramtúl, írja elébb szombatnál nem compareálhat, mivel Hadadban létében szót adott *Vesselényi Pál* uramnak quartélyában megvárja, és együtt jönek szombaton Kővárba. Kihez képest feles dolgaim lévén Udvarhelyen én ebédután eljöttem, de nem különben, hanem hogy szombaton reggelre meg jőjek vissza. Éjszakára tovább Váraljánál nem mehettem; ebédig pedig az quartélyok osztásában s consumptiójában fáradoztunk már Kővár alatt levő falukra érkezvén az tatárság, és *Teleki* uram is nem akarván az quartélyozáshoz szólani. Idő ma is igen szép tavaszi forma volt; de az múlt éjjel bezzeg nagy dér is volt, alkalmasint elbirhatja az lovat.

3. Csötörtök. Ebéd tájban érkeztem Udvarhelyre magam csolnakon, s az lovakat csolnak mellett kelletvén úsztatni idő tölt benne. Víg lakással töltök ez napot, P. R. (?) holmi aprólékos dolgocskáimat is végezvén, és az végbelieket is hivatván holnap ebédre Tihón levén quartélyban. Idő ma is igazán tavaszi módon szolgála; és dér is igen nagy volt az múlt éjszaka.

4. Píntek. Hivatván az végbeli tiszteket tegnap, és már Tihón levelem nem tanálván utánnok vitték, és délig várakozván reájok, *Tályai* s *Pap Israel* uraimék és az szendreiekben is jöttek hozzám; kikkel sokat beszélgetvén az fenforogható s gyülésünk alkalmatosságával lehető dolgokrúl, jól is tartván, magam *Teleki* uram kivánsága szerint már szinte hogy setétedni kezdett elindultam jelen kivánván lenni az

Digitized by Google

francziai generalis holnapi excipiálásán; az mint hogy egyhuzomban menvén éjfél tájban szállhattam meg egy Gaura nevű oláh faluba, és ott magam is leheveredtem. Igen gyönyörűséges szép tavaszi idő lőn ma is; az éjjel sem volt alkalmatlan idő.

5. Szombat. Gaurárúl hajnalban indulván el nyolcz óra tájban érkeztem Kővárba; az hol is egy kis ideig késvén az urral magunk is aztán kimentünk *Boham* uram eleibe lovon; kit is ágyúk lövésénél kisérvén *Teleki* uram, vele voltak *Klajlen* generalis és az kavallér is, pompáson és igen vígan, sok itallal s tánczolással tarta *Teleki* uram. Azonban szinte ebéd felett érkezének levelek udvartúl, kiket is velünk közölvén *Teleki* uram írják bennek *Béldi* uram vele levőkkel Bukarestrűl is már bementek az portára; *Kapi* uram, magának is kivánságára az portára expediált ország követei megtérésekig keményebb arestom alá tétetett Fogarasban; az hadaknak benyomulásokat nehezen szenvedi az ország, kire nézve is patenst bocsátott ő nagysága mindjárt kinyomuljanak, egyébiránt másképpen is ő nagysága meg nem engedi. És így múlék el ez nap. Idő ma is igen szép tavaszi forma volt, de éjjel hidegecske is volt.

6. Vasárnap. Az tegnapi vendégeskedés miatt kornyadozván az emberek, az reggeli praedikátió után az tegnap hozott levelekrűl s azoknak continentiájokrúl discuráltunk sokat, de csak helybe hagyók azt. Az fejedelemmel azon patenst némely austriacusok íratták, és hogy az gyülésben is azt tudták szinte benyomulnak az hadak; de azok is már rendes quartélyokba, és csak az szélen szállván Kővár- és Láposvidéken azt nem fogják annyira neheztelni. Azonban beszélgettünk az elrendelt holnapi gyülés helyé-

Digitized by Google

ről, mely mivel mind közel, és annyira vagyon Szathmárhoz, hogy ha estve megindulna hajnalban felkolompozhatna bennünket az ellenség, és hogy Kővártúl is messze vagyon Hosszúfalva, így újabban egyező tetszésbűl determinálánk Hosszúfalva helyett Somkút légyen az magyarok gyülése helye az csak egy kis mélföldnyire levén ide. Azért mindenfelé íratott *Teleki* uram hogy oda concuráljanak, és *Vesselényi Pál* uramnak is ki is igireti szerint Kővárba nem compareála okozván azt az fogát vonatván ki az miatt való nyavalyája nem engedte ide való jövetelit. Az franczia tisztek ma is napestig itt maradának. Érkezének azonban estve felé *Kende Gábor*, *Fái István* uraimék is, és több Somlyón lakó bujdosó magyarokban is. Ma sem lőn eső napestig is, és az éjjel sem; Istennek hála valóban szép tavasz forma idők járnak.

7. **Hetfő.** Jó reggel felkelvén az gyülésnek közel való voltához képest, elsőbben föröstökömeztünk, és az francziákban az többi quartélyokba menvén az generalis s *Forvald* együtt járt *Teleki* urammal s velünk. Majd dél felé érkezhettünk Somkútra; az hova is mindenfelől már elérkezvén mind nemességbűl s mind vitézlő rendbűl álló magyarság, és ha kik az kapitányok közzűl személyek szerint elő nem jöhettek is követek által compareálván, elsőbben *Boham* uramat kisérte szállására *Teleki* uram vélünk együtt, azután pedig közönségesen megadván az ő kegyelme becsületit szállására gyűltünk, és nem lévén alkalmatosabb hely az ő kegyelme szállásán levő csűrnél, mindnyájan is oda gyülekeztünk. Az hol is idevaló gyülekezésünknek czélját s okait hozván én elő az mint Isten tudnom adta, és azt is, hogy már az mit régen kivántunk már azt elértük és *Teleki* uramat is kihoztuk,

Digitized by Google

azért beszélgessünk közönséges akaratból tovább már mitevők légyünk. Sok pro et contra való discursus után megegyeztünk azon, hogy solennis követséget küldjünk magunk közzül *Teleki* uramhoz, főkövetül én menjek és az vármegyék s vitézlő rend kapitányi, s mivel pedig Abaúj vármegye zászlója alatt tizenkét vármegyébül álló nemesség vagyon mindaddig míg Isten az hazát s az vármegyéket kezünkhez adja, pro majori azért solennitate azok közzül is mindenik vármegyébül egy-egy rendeltetett mellém, hogy azval is contestáljuk mindnyájan s egyenlő akaratbúl vesszük, és fejünknek agnoscáljuk ő kegyelmét, kérvén arra is általunk az magyar nemzet ő kegyelmét Isten már kihozván jőjen közinkbe. Mely követséget is reportálván bőv declaratióval ő kegyelmének, válasza ez lőn és summatim való continentiája választételinek: „jól tudhatjuk mindnyájan ezen fenforgó dolgoknak kezdetitül fogva ő kegyelme az magyar nemzetnek mind in communi s mind privatim micsoda tökéletességgel igyekezett mindenkor szolgálni s kedveskedni, de hogy azt sokan nem hogy háládatossággal vették volna, de még becstelenséggel fizettek nem tagadhatni foroghatván némelyek előtt ezelőtti kétszeri kijövetelivel is az dolognak változása, és legkőzelebb hogy az magyar hadakat most is más ususra akarta volna fordítani;“ de ezeket így világosítja az magyarok előtt ő kegyelme: „az mikor elsőbben expediálta volt az fejedelem ő kegyelmét, annak hogy meg kellett az akkori fővezérnek halálára nézve kin is az egész dolgok függtek változni, nem itélheti meg érette akármely keresztény lélek sem ő nagyságát, sem ő kegyelmét nem uralkodhatván Istenen s az lehetetlenségeken; másodszori ki-

Digitized by Google

jöveteli pedig hogy megváltozott akkor szolgai kötelességének akart és kénytelen volt eleget tenni úgy parancsolván az fejedelem ő nagysága ő kegyelmének, melynek is elégséges okát ő kegyelme ugyan nem adhatja, adjanak azok számot az kik okai voltak. Melyet is ő kegyelme consideratióba vévén, és tudván azt is, hogy ha most is ámbár urunk parancsolatjából, s nevezetivel jött volna is ki sok lévén az erdélyi hazában az austriacus ember ő nagyságával megint visszahivattatták volna annyira praevalealván az austriacusok Erdélyben, hogy az megyen inkább véghez, az mit azok akarnak, és nem az mit ő nagysága: úgy jött azért most ki mint privata persona, hogy már többszer megtérésével ő kegyelme is böcstelenséget, és az magyar nemzet gyakor érte való fáradozásával magának kárt s alkalmatlanságot ne szerezzen. Akarja azért ezt is közönségesen az magyaroknak értésére adni, hogy ily formán sem jött úgy ki, hogy valamint közinkbe való jövetelével urától, és az erdélyi hazától elszakadjon, hanem inkább inti az magyar nemzetet arra, hogy mint velünk sok jót tevő kegyelmes urunk hüvségében megmaradjunk, és ő kegyelme is megmarasztani igyekezik bennünket. *Szepesi Pál* uramat az generalisokhoz, *Fái István* uramat az végbeliekhez hogy nem oly véggel expediálta, hogy bejövén az hadak elsőbben az akkori motusokhoz képest vele jól tett kegyelmes urát kivánta volna segíteni s azzal jót tevén úgy az magyar dolgokhoz fogni, azt sem tagadhatja, de ebben is talán még nem itilhetik méltán az magyarok meg, magunktúl is az lévén kötelességünk ennyi sok jót tevén velünk háládatossággal fizettünk volna. Egyébiránt is pedig gondoljuk meg Istenhez, hazánkhoz való szeretetiért mint kiván-

Digitized by Google

ja Erdélyben levő szép alkalmatosságit, nagy uraságot, feleségét, gyermekit elhagyni, Magyarországban Isten ő kegyelmét úgy segélje nem kivánván egyebet, hanem hogy úgy mint egy jó nemes ember elélhessen. Kéri inkább arra az magyar nemzetet, hagyjanak ő kegyelmének békét, gondolkozzanak tovább is jól felőle, bocsássák vissza ha valami scrupulusok lehet benne; kész viszszamenni, teljes tehetségével igyünket segiteni még költségével is, érettünk imádkozni. Egyébiránt pedig valamire ő kegyelme magát igérte lám már kijövetelivel meg is bizonyította, és csak legyen assecuratiója az magyar nemzettűl az mint 1672-dik esztendőben, és azután is sokszor assecuráltatott, kész élete veszedelmével is Istenéhez s nemzetünkhöz való kötelességét megbizonyítani; iterato feltévén azt, ura kötelessége ellen semmit sem cselekszik, és megkivánja azt is, az mi kegyelmes urunk is jó formában assecuráltassék.“ Mely ez ily ő kegyelme válaszát is az magyar nemzetnek reportálván, válasza újabban az lőn ő kegyelme(k)nek *Farkas Fábián*, *Pataki*, és *Klobusiczki* uramék által senkit magok között nem tudnak s nem is tanálnak, nóha egymástúl közönségesen is megkérdezték, az ki ő kegyelmét venni, és fejének agnoscálni nem akarná. Az mi pedig az assecuratio dolgát illeti, készek mind ő nagyságát s mind ő kegyelmét nemzetestűl is assecurálni, kérik mindazonáltal azon ő kegyelmét, méltóztassék az 1672 esztendőbeli assecuratiójokat világosítás kedvéért az akkori deputatus magyaroknak kiküldeni. Kit is ő kegyelme kiküldvén, és annak rendi szerint mind az magok részirűl s mind az Teleki uramérúl az assecuratiók megirattatván, s egymás közt az mi homály hol lehetett volna is eligazítván úgy az fejede-

Digitized by Google

lem ő nagysága részére is, azután újabban engem az elsőbb követekkel elküldettek, és ő kegyelme is az francziai generalissal s *Forvald* urammal kijött közinkbe (elérkezvén az dolgoknak vége felé *Vesselényi Pál* uram is); az hol is az magyar nemzet neve alatt az urat ő kegyelmét *Szepesi* uram szép declaratióval excipiálván, köztünk már ezután generalissimusnak instellálván, az dolgot az francziákkal is megértetvén, reponált mind *Teleki* uram tisztességesen s mind *Forvald* uram is, hogy tudniillik az francziák is az tractatus szerint generalissimusnak agnoscálják. És Isten jóvoltából ez nap így menvén az dolog véghez nagyrészint *Teleki* uramnál voltuńk vacsorán. Vettem az fejedelem levelét is, kiben is parancsol az hadak visszanyomulások felől.

8. **Kedd.** Jó hajnalban felkelvén nem keveset gondolkoztam én is az tovább való dolgokrúl. Azonban felmenvén *Teleki* uramhoz, és könyörgés után újabban összegyülekezvén, és az ur is velünk, felhozván tisztán *Klobusiczki* uram is az assecuratiókat subscribáltuk, pecsételtük, és ő kegyelme is az maga részérűl valót kézhez adván így lőn juramentatiója. Azonban már *Teleki* uramé lévén az dispositio proponálta az tractatus szerint ő kegyelme is, úgy választathatott belli duxnak, hogy consiliariusok is választassanak ő kegyelme mellé, kihez képest válasszanak tehát az magyarok 12-őt. Kin is sokat disputálódván pro et contra megegyeztenek azon, ő kegyelme candidáljon tizenötöt azért, hogy haladja fölül az numerust. Így azért ő kegyelme is candidálván 15-öt, úgymint: *Vesselényi László, Vesselényi Pál, Kende Gábor, Ketzer Menyhárt, Szepesi Pál, Szalai Pál, Farkas László, Szuhai Gáspár, Ispán Ferencz, Ilosvai Péter, Seredi*

Digitized by Google

Benedek, *Orlai Miklós*, *Sulyok János*, *Hamvai Péter* uramékat, és engemet is, azonban *Farkas László* és *Szuhai Gáspár* uraimék erőtlenségekre nézve és hogy vármegyék kapitányi is respuálván az consiliariusságot azok helyett újabban *Ubriczi Pál*, és *Fái István* uramékat substituálván, közönséges, és az nagyobb rész magyarságnak akaratjából s megegyezéséből választattak ezek, úgymint: az két *Vesselényi*, én, *Kende Gábor*, *Ispán Ferencz*, *Ketzer Menyhárt*, *Szepesi Pál*, *Szalai Pál*, *Ilosvai Péter*, *Sulyok János*, *Ubriczi Pál*, és *Fái István* uramék; nemzet secretariussának *Klobusiczk Pál*; pecsétje tartójának *Fajgel Péter* uramék; strázsamesternek *Farkas Fábián* uram adjungálván másokat is melléje; tábormesternek *Gálfi János* adjunctusival, profiant, szekérmesterek, és egyéb tábori szükséges tisztek is. Mely is véghez menvén, és *Teleki* uram az consiliariusokkal külön maradván, az magyarság is pedig közönségesen külön gyülekezvén azután sok izengetés után az consiliariusok hűtlések ment véghez, és az secretáriusé s conservatoré, annak rendi szerint köteleztetvén nemzetek ügyét minden privatumon kivűl fogják s igyekeznek promoveálni. Ezeknek meglételével hozattak elő az portára, Lengyelországba, Erdélybe, és az török véghelyekbe szükséges követségek, az mint hogy közönséges akaratból az portára választatott *Radics András* uram, az ratihabitio megvitelére Lengyelországba Posra s onnan az francziai királyhoz *Absolon Dániel* uram, Erdélybe *Hamvai Péter* uram, Budára *Pécsi Gáspár* uram, Egerbe *Mikolai Boldizsár* ur, Váradra *Jankovics György* uram. Kik is közönséges megegyezésből választatván azután bizattatott secretarius uramra ezeknek instructiójok, és egyéb missilis leve-

Digitized by Google

lek iratása; és már estve felé lévén az idő halasztattak az dolgok holnapra, és az magános conferentiára, ezután valók titkosabbak lévén és már az magyar nemzet végezése szerint abban való dispositiók csak generalis uramat, és az consiliariusokat illetvén. Az múlt éjjel szapora eső lőn, ki is alkalmas sárt csinála, pedig szép tiszta idő volt. Vacsorán nálam is becsületes emberekben felesen voltak, de magamnak *Teleki* uram asztalánál kellett lennem.

9. Szerda. Isten jóvoltából igen jó idein kelvén fel újabban dolgainkhoz láttunk már csak magunk lévén, és az nemzet is külön helyen. Elsőbben is subscribáltuk az ratihabitiókat az francziai és lengyel királyok számára, már az *Teleki* uram neve alatt is tanquam sub nomine supremi belli ducis; azután az váradi instructiót is in maculata perlustralván, és igazításba vevén. Voltak az magyar nemzet részéről is hozzánk bizonyos követségek, melyre is választ tevén nem kevés elmebéli törődéssel discuráltunk végre már Isten kegyelméből ily rendesen menvén eddig az dolgok véghez tovább már mitevők legyünk, és mint s mikor fogjunk az munkához, operatióhoz? előttünk levén az utaknak, az saroknak s időnek mostani rettenetes mivolta; továbbra az végbelieknek igen kevés számok, mert az kik bejöttek is annyira széledtek vissza, hogy kétszázan ha megmaradhattak; de legkiváltképpen, hogy az pénzt sem hozták ki Lengyelországból, az kivel fizethetnének; és az segitő hadakat is mindenestől fogvást még két- vagy három hétre ha várhatni, anélkül pedig hozzákezdeni az dologhoz nem bátorságos. Ez ily s több ratiókra nézve azért sok pro et contra való beszélgetés után végezénk: 1) ultima martii vagy érkeznek mindenestől fogvást az lengyelországi hadak, vagy

Digitized by Google

nem, de az ur *Teleki* uram csak meginduljon az francziai hadakkal, és az nemességgel; én pedig az mely kevés végbeli katona még ide be vagyon azokkal menjek Túrra, gyüjtsek ott mindenünnen össze őket, függjenek tőlem, és mikor megakarnék indulni Túrrúl azelőtt harmad nappal tudósítsam ő kegyelmeket, de ha lehet 26 praesentis vélek induljak meg; azonban járjanak velem az Budára, Egerbe, Váradra, Szolnokra küldendő követek, azokat az alkalmatossághoz s dologhoz képest, és mivel csak az Váradra menő követnek írattak instructiót az többinek adjak s írassak én, — egyszóval mindenféle dolgokat reám biztak. Melyre is Erdélyben való sok dolgaimra nézve nekem kedvem nem volt, mindazonáltal engednem kellett nekem erősedvén az francziák is, és hazám s nemzetem java is úgy kivánván. Kihez képest is én az végbelieket másfelé bocsátván végeztem úgy velek vasárnap vagy hetfőn Nagyfalu táján velek megegyezzem, és kövessem tovább való útamat is. Azonban ebédet evén, ebédután elindultam volna Udvarhelyre magam is, de még ma az ur se menvén be az várba arra nézve én is megtartózkodtam. Írtam Oláh-Láposra is kik, és micsoda lovak jöjenek el velem ez lévén az én quartélyom, és az francziai hadak s nemesség zászlói is mind Láposvidékin lévén quartélyban, úgy hogy az elvégzett ideig ott, és Kővárvidékin quartélyozhassanak. És igy nekem is másfelé lévén már útam Erdélybe levő expeditiók s dispositiók körúl foglalatoskodtam, én is beszélgetvén az jelenvaló dolgokrúl újabban is az urral. Ma tiszta idő volt, de az tegnapelőtti eső mia nagy sár vagyon.

10. Csötörtök. Némely expeditiókat kezemhez vévén s némelyeknek pedig expeditiójok Kővárra ma-

Digitized by Google

radván, én Isten kegyelméből elbúcsúzván megindultam Udvarhely felé, ebédet Czikón évén, és Somkútrúl mindenek eloszolván az francziai generalis s *Veselényi László* uram is az magok quartélya felé. Délután hamar érkeztem Udvarhelyre együtt jövén velem *Ketzer* uram is. Ma szép tavaszi meleg napunk lön; nagy sár vagyon az éjjel feles hó esvén.

11. Péntek. *Ketzer* uram elment Csehbe; holnapra én is oda igérkeztem ő kegyelméhez. Ez napot egészen itt töltettem. Az lovakkal is Láposrúl elérkeztek. Idő is szép tiszta volt. Reggel *Csuti*, és *Marczi* uraimékat is expediáltam Erdélybe, *Csuti* uramat elsőbben udvarhoz credentiámmal, *Marczi* uramat pedig inkább valami lovak vásárlásáért. Udvartúl *Csuti* uramnak az jószágomba is valami dispositiók elkövetéséért el kell fordúlni. Érkezett szabadosom Erdélyből levelekkel is. Az hátramaradt napot pedig mulatásban töltém el. Az múlt éjjel is csendes időnk lön.

12. Szombat. Idején ettem ebédet, és azután elindulván igiretem szerint Csehbe mentem *Ketzer* uramhoz; az hova is délután érkezvén mindjárt lovak jártatásával s beszélgetéssel tölténk el az napot, igen vígan tartván Ketzer uram bennünket. Ma aprólékos hó is esett, de estve felé tiszta időre fordúlt, és éjjel is tiszta idő volt.

13. Vasárnap. Föröstökömön megmarasztván *Ketzer* uram bennünket míg elkészült itt vártam meg, újabb leveleket s választételeket írván Erdélybe, elbocsátván az szabadost, és *Jelenik* uram is *Sipos Istókkal* elkéredzvén tőlem. Azután Csehbűl is Isten jóvoltából csak igen kevesed magammal az nehéz, és csomor (?) s hosszú úthoz képest elindulék *Pécsi, Baranyai* s *Jankovics* uraimék lévén el velem, *Petróczi*

Digitized by Google

István urfi pedig még elmaradván mivel el nem érkeztek az lovaival. Igen nehéz, és sáros útam lőn ma, ez múlt éjjel hó is esvén. Éjszakára azért jókor s nagy idő tájban érkeztem Perecsenbe, *Kende Gábor* uramhoz szállván; az hol ért el *Mikola Boldizsár* uram is. Idő nappal Istennek hála meleg, és sütős volt.

14. **Hétfő.** Nagyfaluba terminálván az végbeliek-nek mára, így ahoz képest közel levén föröstökömen még *Kende* uramnál voltam; azután Isten kegyelmességébűl megindulván délután hamar érkeztem Nagyfaluba az szendreieket nagyobbrészint helyben találván, és az onodiak is s az kik még szendreiek itt volnának közel szomszéd falukban hálván. Isten jóvoltábúl már ezentúl szaporábban mehetek ide. Ma szép tavaszi melegen szolgáló nap lőn; az múlt éjjel nagy hó esett, de csak elolvadott s annál nagyobb sarat s gonoszabb útat csinála. *Vas Mártont* is fogadott katonáimmal elhagyván csak egy kevés számú emberrel vagyok. Az urfi is elért estvére bennünket.

15. **Kedd.** Mihent megvilágosodott Nagyfalubúl elindulván, és az zászlókkal megegyezvén egyhuzomban mentünk Alsó-Derna nevű oláh faluba, de én csak egyik szendrei zászlóval szállván meg, az többi(ek) az közelebb való szomszéd falukba szállottak. Sokacskát is jöttem ma, de ugyan nagy időn és olykor érkezhettem, hogy még *Jankovics* uramat az ő kegyelme követségéhez tartozó levél-, és pénzbeli requisitumokkal expediálhattam. Valóban nehéz útunk is lőn ma ez rettenetes sarok mia, meg nem bántam szekeret nem hoztam magammal. Idő valóban szép, és tavaszi módon szolgáló volt; és az múlt éjjel is meleg idő volt.

Digitized by Google

16. **Szerda.** Alsó-Dernán elsőbben föröstökömezvén úgy indultam nem igen messze levén háló helyünk. Szalárdra igen idején érkeztünk s mindnyájan is ott szálltunk; az onodi, és szendrei kapitányokat, *Tályai György*, és *Uri István* uramékat azért hivatván Ványára előküldettem ahoz szükséges *Teleki* uram, és az én nevem alatt szóló patens- és missilis levelekkel, hogy míg én oda érkezném is, addig is az hadak után expediáljanak hadnagyokat, igyekezzenek és fáradozzanak az hadaknak gyüjtésében. Időnk Istennek hála ma is igen szép tiszta, és tavaszi forma volt, és az éjjel is.

17. **Csötörtök.** Szinte Zsákára szándékozván mihent világosodni kezdett Szalárdrúl is elindultam, apródonként esvén az eső is, de délután megint melegre fordúlván; egyhuzomban estvefelé érkeztem Zsákára sok vizet gázoltatván s nehott csaknem usztatván is; valóban nagy jövés lőn az mai. Az múlt éjjel is szép idő lőn. Az hadnak egy része pedig Furtára szállott.

18. **Pintek.** Az tegnapi hajtás után igen megbágyadván az lovak késöcskén indultam Zsákárúl elsőbben föröstökömezvén is; de az hadnagyokat, és katonákat elbocsátottam kiki sietvén házanépéhez. Az onodiakban maradtak csak velem. Éjjelre Gyarmatra mentem, oda is nagy időn déltájban érkezvén. Az hova *Szöcs János* is Diószegrúl érkezvén, mások asztalomnál mulattak, magam roszúl lévén vacsorát sem ettem. Ez éjjel esöcske volt, de nappal igen szép tiszta meleg tavaszi idő lőn.

19. **Szombat.** Szükségesképpen kelletvén tudósitanom az urat *Teleki* uramat, és másokat is bizonyos dolgokrúl, és irásban s iratásban nagy időt töltvén

Digitized by Google

késöcskén indulhaték el Gyarmatrúl. Azonban Váradrúl elérkezett *Jankovics* uram is, ki is békével térhetett meg s jó válasszal is. Ványára érkeztünk az hálás kedvéért délután hamar. Istennek hála valóban meleg idő volt ma is, és igen szikkadnak az útak is.

20. Vasárnap. Az hosszú sáros útban sok lónak kiveszvén lába, holnalja alja az nyugtatás, és az Isteniszolgálat kedvéért is ma napestig itt voltam; azonban még itt tanálván az Tiszán általmenendő tiszteket kiknek elküldésekért is küldöttem vala elő Szalárdrúl az kapitányokat, ma reggel azok is kemény instructióval az hadakért elindultak. Idő ma is napestig igen szép s meleg szolgála, és az éjjel is.

21. Hetfő. Jó reggel felkelvén, mindazáltal elsőben keveset falatozván elindultam, és ebédtájban Túrra érkeztem, kijővén elömbe az Túron levő tisztek s katonák vacsorán nálam is voltak. Idönk Istennek hála ma is tegnapihoz hasonló volt; javulnak az útak is.

22. Kedd. Mind az Egerbe menő követeket, mind újabban az katonák után is már ide érkezvén el akarván holnap küldeni, szükséges levelek iratásában foglalatoskodtam. Érkeztek leveleim Kővárbúl is; kikben az többi között írják azt is Felső- s Nagy-Bánya az két város magától holdolt meg, és gazdálkodnék is már az franciáknak. *Kopp* kin, *Teleki* uramat (?) interponálja magát az magyarok között minden javul bíztatván az magyarokat. Idők úgy látom valóban szépek járnak; az múlt éjjel is csendes meleg idő lön.

23. Szerda. Jó reggel Egerbe *Mikolai Boldizsár*, és az végbeliek részérúl *Szuhai István* uramékat expediálám az magyar nemzet nevével, és újabb pa-

Digitized by Google

tenssel s parancsolattal az katonák közzé *Török Jánost* az vicehadnagyot is. Azonban Kővárbúl jött levelekre tettem inkább választ, clavis nélkül írni nem bátorkodván, az egész napot inkább mind abban töltém, de még sem végezhetém. Ma is szép tavaszi meleg nap lőn; az éjjel hives volt de tiszta csendes idő.

24. Csötörtök. Alig várom érthetnék valamit mint gyűjthetik túl az Tiszán az hadat; de még ekkoráig semmi hírem nem jöve. Ez napot is itt töltvén semmi egyéb újságot sem hallottam. *Deák Ferenczet* is elküldettem patensemmel az Sárréte mellé, hogy ott a tájon levő katonákat is gyűjtse össze. Ma is szép tavaszi idő lőn, és az éjjel is.

25. Pintek. Ez napot csak heveréssel töltém, mind ebéden, vacsorán voltak az tisztekben nálam. Írtam az gyulai bégnek is az mely katonák Erdélybűl jöttek velem, és szerdán által is mentek az Körösön ne bánja ha ott abrakolnak az Körös mellett való falukon, azon faluk Gyulához tartozván. Szolnokra is beküldettem követet tegnap az magyar nemzet nevével és ajándékot is az bégnek, ki is ma tért meg; az is minden jóval igíri magát. Idő is hasonlóképpen igen szépen szolgált mint tegnap, és éjjel is.

26. Szombat. Mát is csak gondolkodással, és ezeken az dolgokon való töprenkedéssel töltém el alig várván indulhatnék az hadakkal, és nemzetemnek hamarébb szolgálhatnék. Érkezék egy gyalog vicehadnagy is hozzám, ki is az Tiszán túl hagyta 130 legényét; visszabocsátottam érettek, és *Borbély Györgyöt* is az gyalog vicekapitányt, úgy hogy holnap elinduljanak, és jőjenek hamarébb egyik egy részen másik más részen *Bakosék* után menvén. Isten ke-

Digitized by Google

gyelmébűl egészen ki kezd az idő nyílni; ma is igen szép idő volt, az éjjel is.

27. **Vasárnap**. Szinte hogy az praedikátiórúl kijövénk hát érkeznek az szendrei tisztek, kik katonák után mentek vala, az onodiak kevéssé elmaradván. *Petneházi Dávid* is, kit némelyekkel félrevonónak gondoltunk eljött. Szemben levén velek referálják sok fáradságok, nyughatatlanságok után is se az levelek continentiájával, se az én ijesztő leveleimmel s izenetimmel nem gondolván semmire nem mehettek, mert az kiket tanáltak is nappal igírkeztek, éjszaka mellőlek elszöktek; az volt oka, mivel nem is volt, tudósithattak volna, okozván nevezetesen azon szófogadatlanok fejeit *Harsányi Györgyöt*, *Nemes Jánost*, és utánnok való főbb legényeket kik az parancsolatokat semmire bocsátván másfelé mentek inkább az katonákkal prédálni s nyerekedni. Kihez képest más formában való orvoslásához kelletvén az dolognak fognom, elküldtem sietve az szendrei tisztek után is jöjenek ide, hogy az mit közönséges akaratbúl jobbnak tanálunk cselekedjük azt. Egyedűl *Petneházi Dávid* felelt meg az készségnek, ki is seregét is Poroszlón oly véggel hagyta, hogy ha kivántatnék mindjárt előállhassanak. Ebéden felesen voltak nálam. Ma is Isten kegyelmébűl igen szép idő volt, és éjjel is.

28. **Hetfő**. Elérkezvén Ványárúl is az szendrei tisztek, és összegyűlvén szállásomon az onodiak is mellettem levő becsületes emberekkel, és az katonák szófogadatlanságáról s abbúl következhető közönséges jó kárárúl pro et contra nem keveset beszélgetvén, jelen lévén *Petneházi*, végre végezők ezt: mivel az tiszteknek is dolgokat kell holnap még végezni, az szendreiek mind kapitány s mind főhadnagyok, és

Digitized by Google

egyéb tisztek is az gyalog főkapitánnyal együtt szerdán okvetetlen Poroszló felé meginduljanak, és az onodiak is innen csötörtökön, és ugyan az nap az szalóki szalmaknál „(tán malmoknál)“ megegyezzenek oly instructióval, mivel se az ur *Teleki* uram, sem az én parancsolatimnak az katonák, és hajdúk előtt nincsen foganatja, tehát az kik már most általmenetelek alkalmatosságával elő nem állanak magok emberségéből, az olyanokat fogják, kapják, kergessék, és az kik okai, azokat törvény szerint meg is büntessék. Írván mind az egri pasának törököt adjon mellájek, s mind földnépire s mind Aba- és Zemplén vármegyékre patenseket bocsátván az olyan országpusztító, prédáló tolvajokat mindenütt kergessék, fogják, ellenek feltámadjanak, és hajtsák zászlójok alá ha az szükség kívánni fogja; és hogy én is jobban megnyughassam az tisztek serényen, híven eljárnak az dologban, azért mellettem levő becsületes emberekben is menjenek ő kegyelmekkel. Addig is pedig menjen által *Petneházi* uram nekem újabb patensemmel, és seregenként s csoportonként járja meg az hadakat értésekre adván megunván az sokat már mivégre indulnak az tisztek által az Tiszán, inducálja meg is szépszerint az katonaságot, és pínteken Poroszlóra az tiszteket tudósítsa. Mely dolgok így menvén végh ez ebéden mind itt voltak nálam. Ebédután jól lakván az szendrei tisztek Ványára mentek. Idő ma szép volt, és az éjszaka is, de hivesecske is volt.

29. **Kedd.** Jó reggel expediálám *Petneházit* szóval is bőv instructiót adván eleibe, és *Harsányinak* izenvén ha még se jő már, az tisztek általmenvén hozatom, lássa mit cselekszik. Az Egerbe ment követek is elérkeztek minden jó igírettel az pasa, és diványos

Digitized by Google

urak részérűl, de másfelől rettenetes panaszokkal is az Tiszán túl való földön, és az mely egri birodalomban vagyon mely rettenetes Isten ellen való dolgokat, tolvajlásokat, pusztítást tésznek az végbeli lovas-, és hajdú vitézek, s nevezetesen *Bakos Mihályra,* és *Petneházi Dávidra* panaszolván; levelet is írt az pasa mindnyájoknak, és generalisunknak szólót. Estve felé eljöttek *Csanádi István,* és *Farkas Péterék* is; ezek is afféle oldalhadnagyok, de úgy látom nem várják az tovább való parancsolatot. Idő is Istennek hála igen szép volt; ez éjjel egy kis derecske is volt.

30. Szerda. Tegnap is bőven írván az urnak *Teleki* uramnak, és másoknak is az kiknek illett ezen jelenvaló dolgokrúl, és már az innen való indulásnak az katonák elő nem állások miatt haladásárúl, s leveleimet ma végezhetvén el debreczeni biró kezébe küldettem; azonban az tiszteknek tartozó leveleket is elkészitvén s estve felé el is hivatván az mint Isten tudnom adta teljes plenipotentiát is adván nekik az hadak összegyűjtésében az szófogadatlanoknak, magokat prédálás és marha hajtás után adóknak büntetésekben mindent elkövethessenek, sőt megmondván azt is ő kegyelmeknek úgy cselekedjenek, hogy senki se kedvezésben, se ezen dolognak véghezvitelihez lágyan s puhán való fogásban ne tapasztaltassék, és egyébben is ne impingáljon, és kiki úgy is serénykedjék, hogy benne érvén bizony hasonló büntetését vészi, valamint az az ki megérdemlené. *Jankovics György,* és *Baranyai György* uramék is együtt járnak az onodi, és szendrei fő- és vicetisztekkel avégre, hogy tiszt uraimék is serkentgettessenek, és jövendőben is mint hazafiai lehessenek az magyar nemzet előtt bizonyságok. Végre vacsorán nálam voltak, és vígan is

Digitized by Google

laktak. Az múlt éjjel igen nagy szél volt, és nappal is, de másképpen igen szép tiszta nap volt.

31. Csötörtök. Jó reggel elindultak onodi tiszt uraimék, és én is elunván az benheverést kimentem nyúlászni, és csak estveli könyörgéskor tértem vissza. Vacsorán az onodiakban felesen voltak nálam. Az nyúlakkal szép mulatságom is volt. Az idő igen melegen szolgált, és az éjjel is csendes, de hives idő lőn.

Aprilis.

1. Péntek. Tegnap estve többecskét mulatván kelletinél nem voltam szinte jól, s reggel se kelvén fel. Azonban felkelvén érkezék *Borbély György* gyalog vicekapitány, és *Bakos Mihály* is, ki is nem hogy engedett volna az parancsolatnak s jött volna erre hadával együtt; de hadát is prédálni felküldvén, és Szepesbe is maga is utánnok indult, és túl Poroszlón majd három mélfölddel érte *Borbély György*, egyébaránt is sok panasz levén reája megfogattam, vas nem lévén békóba verettem, strázsa alá adattam. Azonban estve felé vevén az tisztek levelét is Szalókrúl írják, hogy előtanálván már is némely marha hajtó katonákat az közjónak, és az én parancsolatomnak is engedelmeskedni akarván némelyekre törvényt láttatván, kettőt bennek felakasztattak mások példájára, mely is igen jól esett. Az múlt éjjel is szél volt, nappal pedig szép meleg tavaszi idő volt.

2. Szombat. Az elmúlt éjjel nagy eső volt, nappal pedig hasonló szép meleg idő volt mint tegnap Ebéden voltak emberséges emberek nálam. Vettem *Szöcs János* uram levelét is, kinek is választ adtam katonájától.

Digitized by Google

3. Vasárnap. Ma napestig helyben voltam; idő is valóban szép volt, feltisztúlt; az elmúlt éjjel is csendes idő volt, csakhogy hives is volt.

4. Hetfő. Tegnap elvégeztem volt magamban kimenjek nyúlászni, de az egész múlt éjjel felettébbvaló nagy szélvész s eső lévén, és ma is napestig tartván, elmulattam. Sok emberséges katonaember levén nálam ebéden azokkal töltettem mulatással az napot.

5. Kedd. Úgy látom valamennyire feltisztúlt az idő, kihez képest is kimentem az mezőre egynihányad magammal nyúlászattal is mulattatván magamat; azonban *Csanádi István* uramnak sok kérésére vacsorán ő kegyelménél voltam ebéd is együtt lévén az vacsorával, becsülettel tartott bennünket. Ma is egynihányszor kezdett az eső eshi, és még jégeső is, de meg abba hagyta. Igazán aprilisi idők. Ez éjjel hives volt.

6. Szerda. Az múlt éjszaka érkezvén az Tiszán túl való földrűl *Jankovics*, és *Baranyai György* uraimék reggel azon dolgokrúl mire mehettek ő kegyelmekkel beszélgettem; azután elérkeztek az onodi tisztek is, és az szendreiekben is; kiket is mind összegyűjtvén referálják mennyi bajoskodások volt az katonák gyüjtésében, mindazáltal Isten segitségébűl az szalóki és csegei rén infallibiliter gondolják takarodott által ötszáz katonáig való, az innepig reménylik az többi is előkerűl már *Harsányi György* együtt eljövén velek. Kihez képest is nóha újabb tudósitását *Teleki* uraiméknak nem vettem, mindazonáltal instructiómhoz akarván magamat tartani közönséges megegyezésbűl végezénk Isten jóvoltábúl husvét kedden mindnyájan meginduljunk Újfalu felé, ott az elaki „(ujlaki)“ mezőben szállván táborba, és helyben vár-

Digitized by Google

juk táborostúl az *Teleki* uram tovább való dispositióját, az minthogy azon végezésünkkel, és egyéb szükséges dolgokkal is bizonyos emberem expediáltatik Kővárba. Ma napestig jó idő volt, de az éjjel egy kis dér is volt.

7. Csötörtök. Az múlt éjjel is, ma is délutánig jóval az Erdélybe szóló levelek expeditiójában foglalatoskodván már az jelenvaló dolgokkal expediálám *Szuhai István* uramat, kitűl is szóval izentem többet. Azonban *Harsányi* uram sokáig kérvén több onodi tisztekkel ebéden ő kegyelménél voltam, az hol is jó ideig mulatván újabban nagy, és szapora eső lőn nappal; éjszaka pedig nagy szél volt.

8. Péntek. Az régi szokás szerint ez nap ebédet nem evén és csak egyszer napjában s úgy is böjtölössséggel, az áldott Christusurunk kinszenvedése innepe napját Isteniszolgálattal töltettük el. Reggeli praedikátióról való eljövetelem után érkezének újabban leveleim Kővárbúl, kikben ennyi ideig való késedelmezésünket kárhoztatván, másfelől indulásunkat siettetvén az urak és az gallusok is, írják többi között azt is két ízben is elvégezték volt már, hogy táborba kiszálljanak, de az mi remoránk gátolta meg. És így levén az dolog, az francziák is pedig már Isten segitségébűl szépen megerősedvén előhivattam az tiszteket, és mégis egy nappal az indulás napját praeoccupálván már hetfőn kelletik mindnyájunknak megindulnunk, megírván *Teleki* uramnak is. Vacsorán voltak emberséges emberek nálam. Ez napot pedig egyéb szükséges dolgokkal is mulatám oly sokfelől való busításom lévén. Idő Istennek hála szép volt, csakhogy hives volt; az múlt éjjel pedig valóban nagy dér volt.

Digitized by Google

9. Szombat. Az jenei pasa ki Budán volt locumtenens menvén Jenőbe és közel Túrtúl az szolnoki bégnek tegnapelőtti intimatiójához képest, mintegy kétszáz lóval, az tisztekkel, és az főbb legényekkel kimentem eleibe; szemben lévén vele, pompásan is jövén, az mezőről megint megtértem; felesen lévén ebéden nálam az tisztekben. Az elmúlt éjjel igen nagy dér volt; ma nappal is igen kemény idő volt.

10. Vasárnap. Legyen áldott Istennek szent neve érette hogy az jelenvaló áldott husvéti innepnapokat szenvedhető egésségben érhettük; Isten ez ő irgalmasságából jót tevén velünk engedje édes hazánkban innepelhessünk ő Szent Felségének. Az reggeli, és délesti praedikátiókra felmenvén voltak ma sok igazgatások is az onodiak között; egyébiránt is jó securitásban akarván cselédjeket hagynom *Újvári András* az gyalog hadnagy hetven hajdúval itt marad, és *Hajdú János* lovas onodi főhadnagy is minden seregbül két két katonát deputalván melléje a végre, hogy minden dolgokra vigyázzanak, igazításba vegyék, és plenipotentiát is adván nekiek már ezután vagy tőlünk visszaszökő katonát, hajdút, vagy az Tiszán által jövőt foghassanak, utánnunk üzhessék, és meg is büntethessék; Túr városára is adván patens formában parancsolatot, ők is hasonlót követvén legyenek segitséggel az hadnagyoknak. Tegnap *Szöcs Jánoshoz* is elküldtem *Baranyai* uramat legyen ő kegyelme is készen, és az hadát is készitse. Istennek hála ma tiszta idő volt, de ugyan hives; az éjszaka pedig dér is volt.

11. Hetfő. Jó reggel felkelvén én is készülgettem; elsőbben is egyetmásomat, és az szekereket általköltöztetvén az Berettyón, magam azután mezőben

Digitized by Google

az itt maradandó hetven hajdút mustrálván meg, hogy nagyobb disciplinában, és jobb renddel hagyattassanak itt, az magaméval nekik megfizettem; azután *Harsányi Györgygyel* volt nem kevés bajoskodásom nehezen hozhatván által egyébiránt is az Tiszán, ma az mustrakor sereggel jöttek az katonák előmbe, hitegeti őket, kéredzik tőlem által az Tiszán. Kihez képest izenvén neki és maga is hozzám jövén, mindaddig beszéltem mind magával mind anyjával, már kocsin az is eljő velem. *Bakost* is kezességen kibocsátottam. Azonban az tiszteket s ben levő katonákat is az városbúl kitudván, várakozván addig, azután *Ujvári* uramnak is meghagytam házról házra járja el őket, és űzze ki s kergesse az katonákat zászlójok alá. Mely dolgokon is általesvén azután *Cseke Lukács* uram kérésére ki is túri ember, és régtűl fogva kért menjek hozzá vendégségbe, hozzá mentem, ott sok ideig voltam. Reggel délután való három órakorig jó idő volt, azután rettenetes szél, eső is következvén, és abbúl rettenetes habok is az Berettyón elrekesztettek az elindulástúl, feles leveleim is érkezvén Kővárbúl, és Erdélybűl; ez mai napot víg mulatásban töltettem el s itt is háltam. Az múlt éjjel alkalmas hideg volt.

12. Kedd. Az múlt éjjel csendes, de hives idő lőn. Az múlt éjszakát az levelek fordításában töltettem nagy részint; melyekben is sietteti az ur *Teleki* uram hamar való megegyezésünket; és írja azt is Isten kegyelmébűl mind Erdélyben, mind Lengyelországban jó, és kivánatos karban vannak dolgaink; patenseket is íratván maga neve alatt az m. fejedelem az Magyarország lakósira, és az hajdúkra, parancsolván ő nagysága mindeneknek ismerjék *Teleki* uramat az ő nagy-

Digitized by Google

sága emberének, és értsenek is egyet velünk. Jó reggel én is általkölteződvén az Berettyón, érkeztem ebédre Ványára, az hol is feles igazítás levén szendrei uraimék között, hogy ott is jó rendben hagyhassam őket az napot itt töltettem. Az mint hogy mind bizonyos katonákat hagytam cselédjek mellett, mind patenseket is az falukra s másokra az szükséghez képest, *Harsányi* uramat is betegen is csakugyan elhozván magammal, ki is tegnap jött még szekeren Ványára. Reggel eső kezdett lenni, de aztán megállván estig szép tavaszi időnk volt; de ez éjjel hideg volt.

13. Szerda. Igen jó reggel Isten segitségébűl az Balkányra nézve Ványárúl elindultam, az mely vizen is sok időre költezhetvén által ebédre szállottam meg Gyarmaton. Már ott várván az *Végh Mihály* uram zászlója előnkbe kijött, és *Szöcs János* uram is. Ebéd után elindulván jókor érkeztem Zsákára elhozván magammal az szendreieket, és útban is két hadnagyság alól való katona egyezvén meg velem. Nagyobb részének füves lévén az lova mezőbe szállott, az kiknek pedig lovak szénás volt, azok velem szállván. *Szöcs János* uram elmaradt, úgy azért holnap Kis-Marjában érvén el. Idő Istennek hála szép meleg volt; de éjszaka újabban is hideg, és dér volt.

14. Csötörtök. Isten jóvoltából Zsákárúl is megindulván, és az lápokat messze kerűlvén ebédtájban szállhattam csak meg Váncsodon, az hol is jó ideig késvén, éjszakára jókor érkeztem Kis-Marjába is, az hová mindenestűl fogva beszállottunk, az füves katonák is az fel s alá- sőt zászlóstúl is járó tolvaj törökök miatt nem bátorkodhatván szélyel az mezőben füvelni lovokat. *Nagy András* is az kállói előmbe

Digitized by Google

jövén ő is seregestül beszállott Marjába. Azonban estve felé érkezének onodi katonák is az seregektül, kik is referálják már az onodi seregek, és az hátra levő szendreiek is az pocsaji hídhoz érkeztek várván tovább már mit parancsolok. Melyben én sem izenhetvén egyebet az időnek késő voltára nézve is, hanem hogy az egy éjjel csak szálljanak meg ott az réteken. Istennek hála ma is szép tavaszi időnk lőn, meleg is szolgált.

15. Péntek. Nem akarván addig kiindulnom míg az tisztekkel nem beszélhetek, kiküldettem érettek az pocsaji hídhoz. Azonban beérkezvén az tisztek is elvégeztük mindenestül beszálljunk Diószegre. Kik is kimenvén, és én is utánnok nyomulván velek megegyeztünk. Istennek hála reménységemen kivül való számmal vagyunk az végbeliek jó sereggel levén, azonkivül *Petneházi*, kállói *Nagy András* seregei, az *Hatházi* katonáiban is felesen levén. Közelitvén azért az városhoz beküldtük az szállásosztókat is. Azonban én megállitván az hadakat, eleikbe adtam bő declaratióval mihez tartsák magokat. Azután beszállottunk; *Teleki* uramnak is, és az kiknek illett bőven irván az jelenvaló dolgokrúl, ez napot itt töltettük. Az idő is meleg, és tavaszi módon szolgálván.

16. Szombat. Ez napot is egészen itt töltettük. Csak már is az sok panasz meg lévén az katonákra, az korcsmát betétettem, meghagyván senkinek pénzért se adjanak. Azonban *Pap István* uram is bejövén az eperjesi hadával azokat is elszállittatván nagyobb részit kapúk őrzésére rendeltettem, úgy hogy senki czédula vagy pecsét nélkül ne mehessen, hanem hírül járjon. Ma Istennek hála szép idő volt, és éjszaka is.

Digitized by Google

17. Vasárnap. Reggeli praedikátiót hallgatván beszélgettem aztán az tisztekkel, és *Halasit Hatházi* vicejét portára Kálló felé egynihányad magával elküldettük, és *Kovács Pétert* is az merre az német tábornak hírét hallhatná semmit sem érthetvén felőle; magam pedig ez napot egyéb szükséges igazításokban is töltettem várván az *Teleki* uram hacsak az *Szuhai* uram által írt leveleimre való válaszát is ennyi időre. De még semmi se jöhete. Ma is szép idő lőn.

18. Hetfő. Jó reggel vettem az *Teleki* uram levelét, kiben írja szombaton reggel úgymint 16 praesentis bizonyos dolgokkal expediál embert ő kegyelme hozzám, azért addig legyünk várakozásban; akkor Láposra ment francziai generalishoz. *Halasi* Kálló alól megtért 21 lovat nyervén, 16-ig való magyar, és egy truppban vagy hatvan német jövén utánna, kárt bennek nem tehettek űzték másfél mélyföldig. Úgy látom nem szállottak még vissza az végekbe se az németek se az magyarok. Idő ma szép volt, és éjjel is, de szeles inkábbára.

19. Kedd. Megtére *Kovács Péter* is, de soha ki nem tanulhattam az németnek hollétét, Szathmár felé vagyon még? Ide be igen megszükűlvén az lovak eleség dolgából közönséges akaratból végezők holnap szálljunk mezőbe, az hajdúság pedig maradjon itt. Hírünk is jövén Körtvélyes táján volna az német az kapúkat szorosabb őrizet alá vétettem, de estve meghozák semmi sincsen benne. *Teleki* uram tudósítása sem érkezék, kiért zsibonganak is az katonák. Idő Istennek hála mára is és szépen szolgáló nap volt.

20. Szerda. Újabban postát bocsátottam Kálló felé, ugyan *Hatházi* vicéje maga katonáival menvén

Digitized by Google

el mintegy ötven személy. Azonban ebédután az hadakkal magam is kiindulván 11 végbeli, és két mezei zászlóval az Aranyszeg mellé szállottunk mindnyájan az rétekre; gyenge fű van még. Ez éjet itt töltettük. Idő is igen meleg, és jó lévén.

21. Csütörtök. Az éjjel érkezék *Szuhai* ur czédulája, kiben írja fáradt állapottal Diószegre érkezhetett. Azonban jó reggel újabban elindulánk, és szállottunk az kis-marjai rétekre ott érvén el bennünket *Szuhai* uram is nagy csomó levelekkel. Nagy eső is esett, jó darabig is tartott. Azonban megfordítván az leveleket értem, hogy mégis tovább halad az dolog s nem is egyébért, hanem az lengyel király és marchio *de Bethune* is már Lublinba érkeztek, és onnat derék új segitséget küldenek az hátramaradt derék pénzzel, mivel már az magok hadok fizetésére való pénzt megküldették. Kihez képest, írja az ur, az ajtajok előtt lévén többire már hogy hagyhassák? nemsokára elérkeznek, ki nélkül csak mindnyájan sem lehetünk; ha azért mi érettünk husvétig várakoztak ő kegyelmek, mi is ne nehezteljük az kevés időt megvárni, és interveniált dolog lévén ő kegyelmek előtt. Kire nézve is összehivatván az tiszteket, közönségesen is proponálám, és *Szuhaival* is proponáltattam ezen dolgokat neki(ek) és a mentül jobban lehetett mind szép szóval, mind fenyegetéssel. Melyben is nagy sok időre determinálánk, mindenik tiszt az maga alattvalóinak ez szerint világositsa az dolgot, és az csendes várakozásra intse őket. Azonban hogy az katonaság is jobban várakozhassék az Berettyón innen való falukat, és városokat is zászló szám szerint közikbe kiosztottam, az hová minden zászló alól el is küldettek, hasonlóképpen az *Nagy András* és *Hatházi* uram se-

Digitized by Google

regeire is. Idő ma Istennek hála igen szép volt, igen meleg is volt napestig. De én tegnap megcsömörölvén napestig roszúl voltam, és nem is ettem.

22. **Péntek**. Gondolván már szép időre fordúl, de igen neki esősedett. Nem jöve ma semmi egyéb hírem, hanem *Halasi* megtért, két rabot hozott; megtelepedett Kállóban is már az katona az mint mondja. Én ma is csak kornyadoztam, sem étel sem ital nem esik jóizőn.

23. **Szombat**. Ez napot is itt az mezőben töltém, választ is írván az urnak és az kiknek illett. Ez éjjel is igen nagy eső volt; nappal is csak szeles, fergeteges idő volt. Én csakugyan roszúl vagyok.

24. **Vasárnap**. Jó reggel praedikátiót hallgatván és azután az tisztekkel nem keveset beszélgetvén, hogy az had is ne heverjen, tetszett Böszörmény felé küldenünk vagy hatszáz lovast. De ezen beszéd még tegnap volt; az mint hogy ugyan tegnap estve felé az Aranyszegtől általköltöződvén elindulának *Hatházi* is velek lévén, és *Petróczi* urfi is elmenvén. Azonban hozák hírűl azt is bizonyosan az német az ki összegyülekezett volt eloszlott, és Kállóba s Böszörménybe is az odavalók visszaszállottak. Délesti praedikátiót is hallgatánk. Én pedig mégis csak nem ehetem. Az éjjel is igen nagy eső volt.

25. **Hetfő**. Jó reggel megtérének az Böszörmény alá ment vitézek, de megvívén híreket, valami rosz pajzán lovakon kivűl egyebet nem nyerhettek. Az múlt éjjel is nagy eső lőn. Én az étlenség miatt igen elerőtlenedtem, mord kedvű szeles idő is lévén csak hevertem inkább az sátorban.

26. **Kedd**. Én, úgy tetszik, naponként roszabbúl

Digitized by Google

vagyok, csak kornyadozom. Nagy zápor, és napestig tartó esös s kedvetlen idő lőn ma.

27. **Szerda.** Félvén nagyobb betegségtűl, és az hideg is tegnap estve borzogatván bementem az meleg ház kedvéért, és az csendesebb nyugodalomért Félegyházára, szekereimet, az sátort, és az lovakat is kin hagyván, és csak nehányad magammal, és az mi szükségesebb volt avval menvén be. Ma is hives idő levén csak ben contineáltam inkább az meleg házban magamat. Tegnap *Zákány*, és *Horog* uraimékat is elküldettük az ur, és az francziai tábor eleibe, várhassa meg annál is jobb szivvel megegyezésünknek idejét az katonaság. Én még sem ehetem többire semmit se. Idő az múlt éjjel is esős volt.

28. **Csötörtök.** Ez napot is csak itt Félegyházán töltettem. Úgy tetszik mintha jobban volnék. Sohonnan semmi hírt nem hallottam. Az idő is pedig ma fényesen, és csendesen szolgált mind nappal, éjjel.

29. **Píntek.** Ma is itt voltam. Jobban kezdek már Istennek hála naponként lenni. Az idő is szép tavaszi módon szolgála. Az mai nap vettem *Zákány* uram levelét is Perecsenből, kiben írja úgy értette csak máris az ur kiszállott volna, de az útak igen roszak; az én seregem is már Somlyón innen vagyon.

30. **Szombat.** Ez napot is itt Félegyházán töltettem. Feles elfogott levelek jövén kezemhez Bécsből, és Magyarországból, oda szólók is, az éjjel *Teleki* uramnak mind elküldettem, magam is böven írván ő kegyelmének. Estve meg roszabbúl kezdtem lenni. Ma napestig szép idő tarta. Parra (?) is böven írattam az szükséghez képest.

Digitized by Google

Majus.

1. V(asárnap). Jó reggel praedikátiót hallgatván, azután mindjárt elérkezett az seregem is lovaimmal, szekereimmel együtt. Istennek hála kár nélkül érkezhettek, de az nehéz útra nézve megcsappantak az lovak. Már én is Istennek hála annyira épülhetvén, megfelesedvén egyébiránt is holnap újabban kiszállhatok táborba mezőre. Az tábor bizonyos jövetelinek még sincsen semmi hire, az katonaság váltig zsibong nem hihetvén az dolgot. Ez mai napot Isteniszolgálatban is töltettük, az én szállásom udvarán tévén praedikátiókat az itt való praedikátor. Az idő is szép tisztán szolgálván.

2. Hetfő. Jó reggel felkelvén kiindultam az falubúl, és szállottam az elébbeni helyemre az kis-marjai rétekre közel az városhoz sátoromat is kivonatván, az hadakat is előbbeni helyeken tanálván. Még sem jöve semmi hírem az tábor jövetelirűl. Az nap ma is igen szép melegen, az éjszaka is pedig csendesen szolgála.

3. Kedd. Ez napot is itt mezőben töltém várván *Teleki* ur tudósitását, de mégsem jöve; én nem tudom mivel kell bíztatni az katonákat is, mert legutóbbi két levelekben is azt írták az elmúlt héten okvetetlen megegyezzenek velünk, mégis Debreczenbűl hajtatván vala vágóbarmot, és azt osztatván közikbe az tartóztatja őket. Ez éjjel nagy eső volt, de nappal szép tavaszi meleg napunk lőn.

4. Szerda. Szinte hogy reggel az tiszteket bizonyos beszélgetésekért, és hogy portára is küldjek összegyüjtettem volt könyörgést is akarván tétetni,

Digitized by Google

érkezék *Kormos* ur *Teleki* uramtúl ő kegyelmétűl, ki is leveleit megadván, könyörgés után magával is bőven beszélvén referálja, és az ur irásából is látom szerdán, csötörtökön — és talán pínteken is eltartott — kellett ő kegyelmeknek az Szamoson költöződni; eddig való késéseknek nem egyéb okát írják, hanem hogy az utolszor kijött derék hadat, és pénzt kellett az két Bánya között várniok; elég kéréssel, és fenyegetéssel is van az végbeli hadak iránt ha kik nem várják patienter oszolni mernének. *Kormos* uram az végbelieket is az kit ma lehetett ezen ur izenetihez disponálta volna eléggé, de csak nem hisznek. Én pedig holmi dolgaim igazításáért bementem lovon Diószegre is, onnét Kállóba (?); visszatérvén az lovaimat is megnézegettem Félegyházán, és éjszakára ugyancsak szállásomra érkeztem. Ma nagy eső esett míg Diószegen késtem, és még kőeső is; egyébiránt meleg idő is szolgált, és az múlt éjjel is.

5. **Csötörtök.** Jó reggel felkelvén, és nemcsak az tiszteket, de az főlegényeket is összehivatván nagy számmal az mint Isten tudnom adta bőv szóval kértem, reménykedtem nekik, és fenyegettem is már ha eddig várakoztak az nehány napot ne sajnálják, és mivel számunknak mindenütt nagy az híre ahozképest igyekezzenek mentűl többen állhassanak elől, az mint hogy mind az onodiak s mind az szendreiek az én patensemmel, magam, és magok leveleivel katonákat az Sárréte és Hortobágy mellé elküldettek. Azonban az katonaság is minden jóra igiri magát. És így ez napot én csak heveréssel töltettem *Teleki* uramnak hogy tettem leveleire választ. Estve felé érkezék *Szöcs János* uramtúl is egy hadnagy kapitánya levelével, ki is írja az ur *Teleki* uram parancsolatjából

Digitized by Google

Tasnád felé kellett ma hadait indítani. Idő is Istennek hála ma napestig szép meleg és fénylő, és éjjel is csendes és lágy idő volt.

6. Pintek. Jó reggel felkelvén dolgaimhoz láttam várván óránként az tábor közelítésérűl újabb tudósitását is az urnak. Azonban délután már estvefelé megérkezének *Zákány* uraimék is kiket is eleikbe küldvén még Nagy-Bánya táján hagyták az tábort, de okvetetlen kedden onnét helyekbűl megindulván szerdán, csötörtökön általköltözhetnek az Szamoson. Nekünk pedig azt parancsolják az mely nap *Zákány* uraimék hozzánk érkeznek más nap induljanak, és menjenek ő kegyelmek eleibe az hol feltanáljuk az tábort. Melyrűl is emberséges emberekkel sokat beszélgetvén, közönségesen is jobbnak tanálók holnapot s holnaputánt is itt töltsük Tasnád sem lévén messze az hol az conjunctiót reménylhetjük, és az katonákban élés után felesen széledvén el kiket is e héten bevárunk, az katonaságot sem indíthatván pedig ember — az mi legnagyobb — minden élés nélkűl. És igy csak hetfőre halasztatott indulásunk. Ma igen szép tavaszi idő volt.

7. Szombat. Ez napot is már csak várakozással töltettük. Szép napunk is lévén. Postát sem bocsáték már sohová is. Hírem sem levelem nem is jöve ma. És az éjszaka is csendes éjszakánk lőn.

8. Vasárnap. Ez napot Isteniszolgálatban és praedikátiók hallgatásában, de az holnapi induláshoz való készülgetésben is töltém el. Nem jöve semmi olyas hírem valami katonákon kivűl kik most jöttek által az Tiszán, kik is beszélik még vagyon idő (?) négy- vagy ötszáz katona az végbeliekben. Istennek hála ez nap is szépen és tavaszi módon szolgála.

Digitized by Google

9. Hetfő. Isten jóvoltából jóreggel felkelvén hogy lovaim Félegyházán voltak oda mentem elsőbben, az honnét is elkészitvén lovaimat rendelt seregekkel elindulék, és szállottam az ottományi rétekre az végbeli hadakon kivűl velem lévén még is az kállai, és hadházi seregek. Érkezett azonban az *Teleki* uram levele, kiben írja, hogy már az táborral Sooshoz érkezett, mely is Tasnádhoz csak három mélföld levén estünk egymáshoz. Én is választ tevén az urnak *Kormos* uramat expediálám egynihány lovassal, intimálván feléjek való menetelünket nekünk is. Ma is csak kornyadozva voltam, alig ülhettem az lovon is, hánytam is. Az idő igen melegen szolgált napestig, és az éjjel is csendes idő volt.

10. Kedd. Az székelyhidi hídnál hagyván strázsául az *Forrai* uram seregét azután várakozván, és *Szük György* serege is velünk megegyezvén igen reggel nem indulhattam meg. Érkezék jó reggel *Csernel Zsigmond* uram is az urtúl levelekkel, ki is ugyan Soosnál hagyta, tegnap valami Lengyelországbúl jövő had után várakoztak kik ugyan el is érkeztek; reményli holnap Daróczhoz való érkezéseket. Én azonban az hadakkal hogy immár bágyadt is voltam szállottam meg az hadakkal az puszta körösi erdő mellett, jó fű is levén ott. Az hol vettem *Kende Gábor* uram levelét, egy mélföldnyire lévén tőlünk az *Szöcs János* uram és *Pataki* ur hadaival, kér azon holnap melyfelé megyek izenjem meg, egyezhessenek meg velem. Azután jó idővel érkezett újabb levelek ő kegyelmeknek *Ketzer*, és *Fajgel* uramék is együtt lévén, kiben írják az ur *Teleki* uram az táborral Daróczhoz érkezett, parancsolja ő kegyelmeknek mindjárt menjenek oda, az mint hogy oda is indultak. Kihez ké-

Digitized by Google

pest is úgy látom holnap én is megegyezhetem. Ma is csak roszúl bágyadt állapottal voltam. Igen meleg volt; az múlt éjjel pedig igen nagy szél volt.

11. **Szerda.** Jó reggel megindultam az hajdúságot megindítván elő mihent az holdvilág feljött. Azonban Daróczfelé közelítvén látom nyomúl az tábor elei, és megállitván az út mellett az seregeket Isten jóvoltából kevés idő múlva az urral *Teleki* urammal, és az francziai tisztekkel is megegyezvén; szemben lévén, már az hadak sem kételkedhetnek. És így Darócz s Tasnád között volt az conjunctio, kit is Isten Szent Fiáért boldogitson. Úgy látom reménységen kivül szaporodtak az francziai hadak. Végre szállott meg az tábor nagy időn Vasand „(Vasad?)" nevü falu mellett, és ez napot nyugovással heveréssel itt töltettük felettébb való meleg lévén. Én szerencsétlenül is jártam, mert sietvén az reggeli megindulással egy turba pénzemet, circiter f. 1000, az háló helyemen felejtették, kiért is még az conjunctio előtt visszaküldettem ha szerencsére feltanálnák. Ez múlt éjjel pedig hives idő volt.

12. **Csötörtök.** Ez napot helyben töltettük sok tanácskozással, és beszélgetéssel is forgatván dolgainkat; az ur *Teleki* uram már az jó rend csinálásához is fogván velünk együtt az mely zászlóknak hadnagyok nincsen azoknak hadnagyokat akarván rendelni, és az edictumokat is kiadni arrúl való beszélgetésben munkálódtunk ma, alkalmaztatni akarván az mennyire lehetne az *Bocskai István* idejebeli edictumokhoz. Idő pedig Istennek hála ma valóban szép és meleg volt; és az múlt éjjel is csendes idő lőn. De én ma is napestig csak kornyadoztam.

13. **Pintek.** Bizonyos és majd hatszáz lovasbúl

Digitized by Google

álló portát küldvén az ur ő kegyelme *Szöcs Jánossal* Kálló alá tegnap, és ma Böszörmény alá is vagy háromszáz lovast az végbeliekben, hogy mi hírt hallhassunk felőlek ez napot még helyben töltettük, jó reggel újabban consiliumot tartván az közönséges dolgokrúl, és azután csakhamar az végbeli hajdúkat mustrálván meg ő kegyelme az francziai tisztekkel, és az mezei hajdúkat is. Ebédután újabban estve felé az magunk dolgairúl tractálánk, közönséges megegyezésbűl adván gratiát az ur neve és az nemzet pecsétje alatt egy *Szathmári Péter* nevű lovas hadnagynak, ki is ha gratiát adnak neki arra igiri magát másfélszázad magával compareál nemzetünk szolgálatjára, és egy régtűl fogvást prédáló, falukat embereket saczoltató, közinkbe való, és felesed magával járó *Oláh Jakab* nevű gyalog hadnagynak is az közönséges jóért gratialevelet küldvén neki ha fogna rajta. Azonban én is elküldém Szathmár felé *Vas Mártont* az magam hadnagyát katonáival ha mi élést nekem s magoknak szerezhetnének. Idő csaknem délesti három órakorig ma valóban meleg volt, de azután estve felé rettenetes szélvész és zápor s dörgés kezdett lenni s alkalmas ideig is tarta; az múlt éjjel csendes idő volt, és egyébiránt sem volt hideg. Magam pedig ma is roszúl voltam.

14. **Szombat.** Jó reggel felkelvén kászolódánk tovább akarván szállani. Elsőbben *Teleki* uram megindítá az franczia-, és magyar gyalogságot, munitiós- és egyéb szekereket, azután mi is szép rendelt seregekkel megindulánk három-három sereg járván egyszéltében. Csakhamar ebéd tája előtt megszállánk szinte Szántó az falu mellett, nem is sokkal jövén ma többet egy jó ágyulövésénél. *Barkóczi György* uram

Digitized by Google

is, ki is az urhoz azért jött, hogy elfogván az mi hajdúink ezer forintban saczoltatták annak elengedéséről parancsoljon *Teleki* uram, tegnap visszabocsáttatott cum bonis modis et formis assecurálván bennünket hozzánk tartja az hűséget, és mennél hamarébb közinkbe jőni igyekezik. Ma semmi olyas dolog nem volt, hanem délután mustrálták az *Pataki* uram ezerét, és az kállai sereget is; oda levén az *Szöcs János* katonái és az végbeliekben is, azokat mármár az mustrára elvárják. Az idő pedig Istennek hála ma napestig szépen szolgált; és az múlt éjjel sem volt alkalmatlan idő.

15. **Vasárnap.** Ez mai napot Isteniszolgálatban töltettük. Estve felé újabban mustrálták az hadakat az ki még az *Pataki* uram hadában elmaradt vala. Jöve hírünk is az mostani német generalis *Virn* „(Würben)„ az rakomazi sánczba szállott volna az hozzátartozókkal, azonban *Barkóczi* is vele, de az ő hada ki Szathmártt ki Kállóban és Böszörményben van, és talán csak három zászlójával szállott oda. Az francziák is hozzá fogtak az fizetéshez. Azonban én Erdélybe, és egyebüvé szóló levelek expeditiójában is munkálódtam el (nehány szó hiányzik).

16. **Hetfő“.**

Digitized by Google

Névmutató.

Abauj vm. 150. 157. 170.
Abauji lovas nemesség 71.
Abony 134—135. 139.
Absolon Dániel 9—10. 13. 21. 25—27. 59—61. 63. 72. 161.
Afra Péter 105. 107.
Alvinczi István 56.
Apafi Mihály (erdélyi fejedelem) 2. 15—16. 22. 26—27. 33. 40. 42. 44—45. 48—49. 53. 56—58. 60—61. 67—72. 73—86. 88. 90—91. 93—97. 99. 102. 104. 107. 117. 119. 136. 140—141. 143. 148. 153. 155. 157—160. 176.
Apafi Mihályné (Bornemisza Anna) 53. 81. 83.
Apafi kisasszony (A. Zsuzsánna ?) 81—83. 88.
Apafi Miklósné (Teleki Anna) 48.
Apagyi Sámuel 62. 75—76. 142.
Apold (Nagy-) 20. 32.
Apór Lázár 141.
Arany 43—44. 46.
Aranykút 77.
Aranyszeg 180—181.
Argyes 24.
Arnót 90.
Ákosfalva 14.
Árokszállás 132—133.

Bábolna 35—36. 40. 45—46.
Bagamér 112.
Bagos 149.
Bakos Mihály 168. 171—172. 176.
Balásháza 149.
Bálint János 141.
Balkány 138. 177.
Balkó 112.
Balla 101.
Baló 85.
Balomir 44.
Balpataki 46.
Bánffi Boldizsár 13.
„ Farkas 59.
„ Gábor 77. 86.
„ Gáborné (Dolhai Mária) 86.
„ Zsigmond 33. 47. 79. 81—83.
Bánya (Felső-) 167. 184.
„ (Nagy-) 111. 167. 184—185.
Baranovski 28. 40. 52. 54. 64. 81. 98—100.
Baranyai György 164. 171. 173. 175.
Barcsai Ábrahám 51.
„ István 28—29.
„ Mihály 17. 19—21. 28. 50. 57. 86.
„ Pál 20—21. 50. (?)
„ Péter 50. (?) 52.
Barczanfalva 11.
Barkóczi György 188.
„ István 85. 111. 189.
„ Sándor 8—11.
„ Sándorné (Perényi Mária) 9—10. 28.
Báród (Kis-) 148—149.
Bás Mihály 7—8. 11.
Baskai 7.
Bátos 13.
Bécs 182.
Béldi Pál 25—27. 138. 141. 153. 155.

Digitized by Google

Bendorf 24.
Beresztelke 13.
Berettyó 102. 175—177. 180.
Bergh 7.
Berkes 34.
Berkesz 5.
Bessenyei Mihály 16. 96—97.
Beszterce (Erdély) 12. 64.
Beszterczeszék 54.
Bethlen Elek 46.
„ Farkas 18. 25—26. 45—46. 70. 81—83.
„ Farkasné (Osztrosics Borbára) 45.
„ János 70.
„ Miklós 25—27. 55. 153.
Bethune (marquis de — lengyelországi franczia residens) 25—26. 44. 59—61. 63. 72. 127. 129. 180.
Bige György 7—8. 10. 100-102. 108. 112. 119. 122.
Bihar 103—104. 120—123. 127. 130.
Bihar vm. 118. 128.
Bir 10.
Bocskai István 187.
Bodola 138. 141.
Bogát 80.
Boham (franczia tábornok) 139. 142. 147—148. 152—156. 158. 160.
Bojt 109.
Bolya 17.
Borbély György 168—172.
Borberek 34. 46—47.
Bornemisza 128.
Boros 1. 53.
Borostyán (?) 24.
Borsa 86—87.
Böszörmény 92—93. 105—106. 108. 110. 113—114. 116—117. 119—120. 122. 130. 139. 145. 181. 188—189.
Boz 39—40. 51.
Branyicska 37.
Brassó 21.
Brettye 18.
Bucsked (?) 126.
Buda 104. 119. 122. 131. 134—135 145. 161. 163. 175.
Budaeus 106.
Budai Péter 20. 54.
Budai vezér 92. 104. 119. 135. 175.
Budak (Szász-) 13.
Bukarest 155.
Bükkalja 3.
Bún (Kis-) 71.
„ (Nagy) 56. 71.

Csáki László 141.
„ familia 106.
Csanádi István 72. 112. 132. 171. 173.
„ János 101.
Csatár 103.
Csege 102. 173.
Cseh (Szilágy-) 3—5. 7. 9. 57. 61—62. 64. 68. 73. 76—77. 80. 89. 91—92. 98—99. 121. 123—124. 150. 152. 164.
Cseherin 81. 84. 95.
Cseke Lukács 176.
Csernek 77.
Csernel Pál 10. 46.
„ Zsigmond 129. 186.
Csesztve 45.
Csökmő 139.
Csóra 17—18. 31. 50. 52.
Csulai Gáspár 57.
Csuti 3. 11. 54. 86. 164.
Czegléd 133.
Czikó 5. 76. 150. 153. 164.
Czikud 77.

Dajka István 147. 150. 152.
Dániel István 141.
Darócz (Király-) 112. 186—187.
Daróczi 108.
Deák Ferencz 132. 168.
Debreczen 102. 105—106. 108. 110—111. 113—118. 120. 171. 183.

Digitized by Google

Demeter (Szász-) 12.
Derecske 109—110.
Derna (Alsó-) 165—166.
Ders 33.
Derse 69.
Dézs 55—56. 97. 150.
Diósod 100—101.
Diószeg 88. 92. 111. 166. 178. 180. 184.
Dobai Gábor 8.
Dolhai völgy 72.
Domahida 63.
Domokos Tamás 141.
Dorog 117.
Drassó 18. 28.
Duna 67. 90.

Ecsed 121.
Eger 161. 163. 167. 170—171.
Egregy (Fel-) 149—150.
Egri pasa 95. 104. 170—171.
Enyiczke 103.
Eperjesi had 178.
Ér 75. 84.
Erdély 4. 7—9. 56—57. 62. 65. 104. 112. 115. 117. 119—120. 122—123. 128—129. 134. 136—137. 140—142. 158—159. 161. 163—164. 168. 174. 176. 189.
Erdélyi austriacusok 155. 158.
„ had 61.
„ rendek 25.
„ udvar 10. 20—22. 25—27. 40—42. 44. 48. 52—53. 56. 58—60. 65. 69—70. 74—77. 82—85. 88. 90. 97. 140. 153. 155. 164.
Erked 32—33.
Eszlár 114—117.

Fái István 60. 112. 134—137. 140. 156. 158. 161.
Fajgel Péter 2—4. 6. 22. 24. 27. 44. 48. 62—63. 73. 79. 87. 90. 92. 96—97. 121. 124. 126. 128—130. 147. 151. 161. 186.
Farkas Fábián 10. 27. 44. 48. 71 100—101. 104. 106. 117. 119. 121—122. 131. 134—135. 139. 144—145. 159. 161.
„ László 93—94. 160—161.
„ Péter 171.
Fegyvernek 131.
Fejérvár (Gyula-) 1—2. 39—42. 44.
Fekete János 58. 134.
Félegyháza 182. 184. 186.
Felmer 15.
Fogaras 15—16. 20—21. 24—25. 155.
Folt 40.
Forrai 186.
Forró 52.
Forval (franczia ügynök Erdélyben) 58. 72—77. 116—117. 120. 122. 128. 130. 139. 142—145. 151. 156. 160.
Fővezér 56. 94—95. 104. 140. 157.
„ tihája 66. 95.
Francziák 21. 134. 138. 144. 151. 174.
Franczia generalis (Boham) 115—116. 122. 125—126. 128. 130. 146. 155—156. 164. 179.
Franczia had 85. 98. 113. 137—141. 243. 145—148. 156. 163. 167. 182. 187—189.
„ kavallér (Guenegard ?) 155.
„ király 84. 127. 161—162.
„ követ 26. 48—49. 65—67. 95. 97.
„ követek 25—27. 52—53. 57—58.
„ residens Erdélyben 41—44.
Francisco (Olasz Ferencz) 4.
Fráter István 8. 11.
Füged (Nagy-) 132.
Fülek 132.
Furta 166.

Gálfi János 161.

Digitized by Google

Gaura 155.
Gellérd 9. 13. 65.
Genegár (Guenegard?) 122.
Gesst 125.
Gilányi Jakab 13. 24. 87.
Gilányiné (G. Gergelyné, Apafi Anna?) 81. 151.
Gombos Ferencz 105.
Gorbó (Csáki-) 87.
Görcsön 3.
Goroszló (Nagy-) 3.
Gulyás 75—76.
Gyalmár 35.
Gyarmat 130—131. 166—167. 177.
Gyékényes (Felső-) 91.
Gyéres 54.
Gyógyi fürdő 34—35. 42.
Gyöngyös 129. 131—133. 135.
Györkei 111.
Gyula 168.
Gyulai bég 168.
„ szandzsákság 95.
Gyulaffi László 56.
„ Mihály 5. 7—8.
Gyurikovics György 150. 152.
Gyurkács 41.

Haczok (Hátszeg) 18. 43. 51.
Hadad 3. 62. 73—75. 87. 90. 92. 100. 147. 154.
Hadház 113.
Hajdú János 139—140. 175.
Hajdúk 93. 109—111. 114. 132—133. 170—171. 176. 187—189.
Hajdú városok 93. 106.
Halasi 179. 181.
Halász 132.
Hallerek 26.
Haller János 70. 81. 83.
„ Péterné (Bethlen Judit) 18.
Hammersdorf 28.
Hamvai Péter 161.
Haraszti 100. 108.
Harsány 106. 108. 123. 125—127. 139—140. 142. 145—146.
Harsányi György 123. 132. 138. 169—170. 173—174. 176—177.
Hassag 17.
Hatházi 178—181.
Hatházi had 186.
Havasalfölde 91—92. 141.
Hégen 14.
Herberstein (szathmári német parancsnok) 85.
Heves-Ivány 132.
Hieronymus András 43.
Holczmány 28.
Holdvilág 14.
Horog 110. 182.
Hortobágy 184.
Horváth András 16.
„ Márton 105.
Horváti 149.
Horvátok 85. 87.
Hosdát 19. 31. 43.
Hosdáti Ferencz 19. 30. 31.
Hosszúaszó 34.
Hosszúfalva 151. 156.
Hunyad (Vajda-) 11. 18—19. 31. 42—43. 45. 50—51. 86.
Huszarin aga 2.
Huszt 7—9. 23.

Illye 19. 28—31. 36—39. 41. 50.
Ilosvai Péter 8. 160—161.
Inakfalva 54.
Ispán Ferencz 2. 160—161.

Jankovics György 161. 164—165. 167. 171. 173.
Jász-Berény 133.
Jászvásár 1.
Jeder 68. 151.
Jelenik 164.
Jenő 137. 145. 175.
Jenei pasa 104. 144. 175.
Jófő (?) 38.
Jordaki 1.
Józsika Gábor 29. 37. 51.

Kálló 111. 121—122. 179. 181. 184 (?) 186. 188—189.

Digitized by Google

Kállói sereg 189.
Kálnoki Sámuel 141.
Kalyán 86.
Kameniczi pasa 104.
Kapi György 10. 49. 51. 70. 82—83. 86. 140. 153. 155.
Kaplyon 55—56. 70.
Kapnik 5.
Kápolna 70.
Kapucsi pasa 138. 140.
Karácsonfalva 34.
Kardos Pál 109. 133.
Kardszagújszállás 106—107,
Karkó (Krakó) 17. 19—20. 22—23. 34. 41. 44. 47. 50—52. 54. 101.
Károly (Nagy-) 111. 138.
Kassa 108—109. 121—123.
Kecskeház 87.
Kecskemét 133—135. 140.
Keczeli 153.
Kellemesi 123—124.
Kéméndi savanyúviz 36.
Kemény Boldizsár 46.
Kémer 99—101.
Kende Gábor 1—3. 27. 66. 73. 90—91. 94. 150. 156. 160—161. 165. 186.
„ Márton 1.
Kendeffi László 52.
„ Pál 97.
Kengyel 137.
Kenyér (Al-) 34. 42.
Kér 121.
Kereki 119.
Keresztes 104—105.
Kereszténysziget 20. 32.
Keresztesi Sámuel 18. 28.
Keresztszeg 106.
Keresztúr (Szász-) 32.
Kérges 31.
Kesznyéten 107.
Ketzer János 25.
„ Menyhárt 1—4. 6. 11. 22. 24. 27. 73. 90—91. 94. 97—98. 150. 152. 160—161. 164. 186.
Ketzerné (K. Menyhártné Máriássi Erzse) 61. 68. 89.
Kevi (Túr-) 131.
Kézd (Szász-) 33.
Kis Balázs 3. 63.
„ Gábor 7. 19.
„ László 153.
Klajlen (Clajn Len, Klislen, Clim Leo franczia tábornok) 58. 61. 122. 155. 158.
Klobusiczki Pál 16. 22. 24. 63. 72—74. 76. 126—127. 129. 139. 159—161.
Kocsárd 54.
Kolozs 55.
Kolozsvár 55. 65. 86. 88—89.
Komádi 139.
Konyár 118.
Konyha 12.
Konstanczinápoly 67. 94.
Kopp (német tábornok) 111. 114—118. 120—123. 167.
Kormos 184. 186.
Körös folyó 103. 121. 142. 145. 168.
Körös (Nagy-) 133—134.
„ (Puszta-) 186.
Körtvélyes 112. 179.
Kőszegi István 23.
Kötelend 69.
Kovács Péter 179.
Kővár 1. 56. 59. 61—65. 68. 70—71. 73. 75. 77—80. 88. 100. 105. 128. 136—137. 141—146. 148—151. 154—156. 163. 167—168. 174. 176.
Kővár-vidéke 1. 61. 128. 153. 155. 163.
Kövend 54.
Kozákok 81. 95.
Krasznа 150.
Kraus (dragonyos ezredes) 125.
Krím 82.
Kubínyi László 20. 27. 96.
Kürpöd 21.
Kutyfalva 49.

Digitized by Google

Ladány (Kőrös-) 131.
Lakatos 134.
Landor 47.
Lapád (Magyar-) 49. 52.
Lápos (Magyar- (?) 179.
„ (Oláh-) 5. 163—164.
Lápos-vidéke 155. 163.
Lartnius 101.
Lemény 65.
Lengyel király 94. 162. 180.
„ ország 25. 27—28. 44. 59—60. 63. 66. 72. 126—127. 129—130. 161—162. 176. 186.
„ pósta 20.
„ respublica 94.
„ segédhad 49. 60. 68—69. 71—73. 75. 84. 87—88. 95. 102. 143. 162. 180. 186.
Leses 16.
Léta (Nagy-) 112—113.
Lovas had 109.
Lublin 180.
Lúcz 107.

Macskási Boldizsár 27. 44. 49.
Magyar had 57—61. 64—65. 67. 71—75. 83—89. 111. 113. 137. 140. 143. 151—152. 156—158. 183. 185. 187—188.
Magyarországi menekültek 16—17. 21. 25—28. 39. 44. 48. 97. 100—101. 126. 134. 148.
Majos Ferencz 10. 32. 71. 75. 85.
Majthény 62.
Máramaros 5. 34—35. 38. 128.
Marczi 61. 164.
Margita 99. 101.
Marja (Kis-) 102. 119. 140. 177—178. 180. 183.
Maros 23. 31. 35—36. 46.
Martonfalva 17.
Mártonhegye 28.
Medgyes (Szász-) 33. 153.
Medgyesi (Szász-) notarius 153.
Medi 75—76.
Méhes 70.
Micske 102.
Mihálkafalva 8.
Mihályfalva (Erdély) 24.
„ (Kraszna-) 112—113.
Mikes Kelemen 153.
Mikó István 146.
Mikolai Boldizsár 74. 108. 112. 161. 165. 167.
Mindszent 20. 54.
Mócs 70.
Moldva 1.
Moldvai boérok 9.
Monai Gáspár 111. 128.
Monoki 58.
Monostor (Kápolnok-) 5.
Munkács 85. 143.
Muszkák 81—82. 84.

Nádpatak 24.
Nagy András 177—178. 180.
Nagyfalu (Szilágy-) 163. 165.
Nagyszegi Gábor 114.
Naláczi István 35. 40. 45. 82—83. 89. 91. 153.
„ András 44.
Nemes János 81. 169.
Nemessányi Bálint 4. 59—60. 62. 68. 71—72. 128.
Nemesség 58. 60. 71—73. 143. 147—152. 156—157. 163.
Németek 62—64. 85. 87. 103. 105. 110. 115—117. 179. 181. 189.
Németi (Maros-) 50—51.
Nethus 32.
Nyír 123—124.

Oláh Jakab 188.
Olasz Ferencz 100. 122.
Omlás 28.
Ónodi had 110—113. 134—135. 137. 165—166. 169—174. 178.
Orbó 54.
Orlai Miklós 2. 34. 47. 49. 52. 77. 79. 161.

Digitized by Google

Orlainé (?) 86.
Ormány 55.
Örmező 3. 64—65. 90.
Országgyülés (Erdélyben) 39—40. 47. 123. 140. 148. 153.
Ottomány 186.
Ozd 81.

Pad 52.
Pánczélcseh 69. 87.
Pap Israel 56. 101—103. 109. 111. 133—134. 154.
„ István 178.
Par (?) 182.
Paskó Kristóf 123. 136. 138. 140—141.
Pataki 159. 186. 189.
Pécsi Lőrincz 126.
„ Gáspár 121. 150. 161. 164.
Pekri Lőrincz 49. 59. 81.
Pércs (Mike-) 115.
„ (Vámos-) 113.
Perecsen 3. 165. 182.
Perkász 31.
Pestes (Al-) 50.
Péterfalva 31. 45.
Petneházi Dávid 169—171. 178.
Petróczi István 62—64. 76. 130. 142. 145. 148—149. 164—165. 181. (?)
„ Miklós 62—64. 145. 148—149. 152—153. 181. (?)
Pián (Szász-) 28.
Pikka 35.
Piski 19. 28. 50.
Pocsaj 111. 119. 178.
Pócstelke 33.
Pókafalva 18. 22.
Poroszló 169—170. 172.
Porta 27. 49. 53. 56. 58. 60—61. 65—66. 73. 79. 81. 83. 85. 94—97. 104. 136. 140—141. 143—144. 153. 155. 161.
Portai követek 40. 53. 55—56. 60. 66. 84. 91. 93—96. 155.
Pos (?) 161.
Puzi Gáspár 62.
Püspöki 104. 106. 120—122. 126. 130. 134. 136—137. 140. 146.

Rabóczi 124.
Radics András 65 · 67. 86. 103—106. 110. 161.
Radnót 41. 52. 54—55. 68—69. 78. 81.
Rákóczi Ferencz 1. 4. 8—9.
„ Ferenczné (Zrinyi Ilona) 9—11.
Rakomaz 189.
Régen (Szász-) 13.
Révérend (franczia ügynök Erdélyben) 58. 69—70. 78. 81. 86. 144.
Réz 146. 149.
Rhédei Ferencz 35. 54—55. 65. 70. 78. 81—83. 89. 91. 153.
Rimaszombat 129. 135.
Rokszíni 145.
Rokuszi 56.
Rosalya 12. 38.
Rősz 24.

Sajó (Nagy-) 13.
Salamon 98.
Sárpatak 13.
Sárrét 107. 168. 184.
Sáros 15. 33.
Sas 108.
Schmidt (német tábornok) 3. 85.
Scotya 60.
Segesd 14.
Sej Gábor 31.
Selyk (Nagy-) 17.
Semsei 39.
Serédi Benedek 3. 49. 160—161.
Serobak 7. 30.
Sink (Nagy-) 16. 21—22. 28.
Sipos Istók 164.
Solymos 28.
Somkút 156. 164.
Somkútpataka 151.
Somlyó 4. 101. 149. 156. 182.
Somlyai had 148.

Digitized by Google

Somlyai kapitány 4. 99.
Soos 186.
Sorostély 17. 24.
Sósmező 56.
Stry 21. 25. 61. 97. 127—128.
Sulyok János 10. 117. 161.
Szabatkai 8. 10. 14.
Szacsal 12.
Szalai Pál 8. 29. 31. 41. 52. 61—65. 67—68. 71. 85. 117. 119—121. 143. 151. 160—161.
Szalárd 102—103. 166—167.
Szalók 170. 172—173.
Szalonta 125.
Szamos 151. 153. 184—185.
Szamosújvár 89—90.
Szántó 188.
Szarvaszó 11.
Szászsebes 18. 20.
Szászváros 50.
Szathmár 3. 62. 156. 179. 188—189.
Szathmári Péter 188.
Szathmári talpasok 38.
Szeben (Nagy-) 20. 28.
Szegedi 6.
Szék 55.
Székely László 31—33. 56. 67. 90—91. 94. 141.
Székelyek 123. 136.
Szele 134.
Szelindek 22.
Szelistadt 14—15.
Szelistye 20.
Szenczi István 105.
Szendrei had 110—112. 134—135. 138. 154. 165—166. 169. 171. 173. 177—178.
Szent-Ágota 16. 32. 123.
Szent-Gothárd (Erdély) 70.
Szent-Iványi 13.
Szentkirály 47.
Szent-László 14.
Szent-Margita 56.
Szent-Márton 134.
Szentmiklósi 6.
Szent-Péter 49.
Szepes 172.
Szepesi Pál 46. 86. 136—137. 140—141. 151. 158. 160—161.
Szerdahely 45.
Szerdár 104. 119.
Szerfalva 5.
Sziget 5—6. 9. 11. 28.
Szilágy 52. 57—58. 60—61. 65. 81. 88. 94.
Szilvási 153.
Szinye 97.
Szivágy 3.
Szőcs János 62—63. 73. 113. 119. 129—130. 166. 172. 175. 177. 184. 186. 188—189.
„ Tamás 100.
Szolai András 105. 107.
Szolnok 131. 137. 163. 168.
Szolnoki bég 137. 168. 175.
„ olajbég 137.
Szőlős 85.
Szőllősi 139.
Szolyva 100.
Szuhai Gáspár 12. 71. 98. 100. 160—161.
„ István 87—89. 92—93. 101—102. 105—107. 167. 174. 179—180.
„ Mátyás 38.
Szűk György 75. 131. 186.
Szükei 2.
Szunyi Gábor 150.
Szurdok 59. 68—69.
Süly 132.

Tábori edictum 187.
Tályai György 72. 109—110. 134. 154. 166.
Taraczköz 8—9.
Tasnád 57. 185—187.
Tatárok 82. 84. 95. 119—120. 148—149. 153—154.
Tecső 8.
Téglás 113—114.

Digitized by Google

Telcs 12.
Telegd 121. 124. 126. 146—148.
Teleki Mihály 1—4. 9—10. 15. 17—21. 23. 30. 35—38. 40—41. 44—49. 52—53. 57—59. 61—63. 65. 67—68. 71—73. 75—80. 83—84. 88—89. 91—92. 94. 97. 99. 107. 124. 128. 130. 136—137. 140—145. 147—163. 166—167. 170—171. 173—174. 176. 178—179. 181—184. 186—189.
Teleki Mihály (ifj.) 151.
Telekiné (T. Mihályné Vér Judit) 44—45.
Tihó 154.
Tisza 102. 106—107. 110—111. 114. 126. 131—132. 134. 137. 141. 167—168. 170—171. 173. 175—176. 185.
Tóhát (A-Fehér vm.) 22.
„ (Torda vm.) 86.
Toldalagi János 93.
Toldi 17. 58. (?)
Tophaeus 80.
Tömösvári török kincstartó 144.
„ pasa 95. 104.
„ szandzsákság 95.
Torda 54—55.
Toroczkai István 46.
Török János 168.
„ Mátyás 39.
Törökök 82—84. 95. 177.
Török tolmács 95.
„ véghelyek 94. 161.
Túr 72. 119. 124. 135—137. 163. 167. 175.
Turzai 97.

Ubrizi Pál 72—73. 129. 134. 161.
Udvarhely 1. 3. 5. 9. 11—13. 30. 59. 61—62. 64. 68. 76. 86—87. 90. 92. 94. 98. 150. 153—154. 163—164.
Udvarhelyi 78—80.
Újegyház 22.
Újfalu (Berettyó-) 92. 108—109. 118. 140. 173.
Újfalu (Erdély) 21.
Újkeresztények 18. 40.
Újlak 147—148.
Újvári András 175—176.
Ulpia Trajana 43.
Ungvár 28.
Uri István 17. 72. 105. 109. 166.
Ürögd (Nagy-) 126.

Vai Mihály 59.
Vajda László 56.
Vajde 19.
Válaszút 55.
Ványa 105. 119. 131. 138. 166—167. 169—170. 177.
Váncsod 108—109. 177.
Várad 2. 102—104. 112. 115. 144. 147. 161—163. 167.
Váradi aga 92.
„ fürdő 121. 125—126. 147.
„ mutavelli 103. 105.
„ pasa 95. 100. 102—104. 106—107. 110. 112. 116—117. 119. 123. 144—145.
„ törökök 108. 139.
Váralja 3. 154.
Várcza 87.
Varga János 126.
Vármegyék 144. 147—149. 157.
Vas Márton 124. 165. 188.
Vasad (?) 187.
Vásárhely (Maros-) 13.
„ (Biharban) 146—147.
Vassava (Varsó) 20.
Végh Mihály 177.
Végbeliek, s végbeli had 17. 48—49. 56—58. 71—72. 75—76. 85—90. 92—94. 96 103. 105—109. 117—118. 127. 129. 131—132. 134. 136—137. 139—140. 143—144. 151—152. 154. 158.

Digitized by Google

162—163. 165. 167. 171. 184—186. 188—189.
Végbeli törökök 92—93.
Vekerd 130.
Vér György 55.
Veres Bálint 60. 128.
Vesselényi László (gróf) 113. 115—116. 118. 121. 123. 125—126. 139. 142. 145—151. 153. 160—161. 164.
Pál (tábornok) 57. 63. 67—68. 71—76. 83—84. 87. 92. 98. 112—113. 115—120. 122—126. 128—130. 139—147. 149. 151—152. 154. 156. 158. 160—161.
Vessződ 22.
Vincz (Al-) 18—19. 40. 42. 46—47. 50.
Vinna 72.
Vizakna 44—45.
Virn (Würben német tábornok) 189.
Vurpöd 22.

Zákány 101—102. 182. 185.
Zágor 14.
Zemplén vm. 150. 170.
Zilah 3. 62—64. 67—69.
Zsáka 108. 166. 177.
Zsuk 77.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google